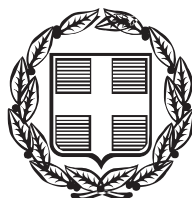

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 446**

25 Φεβρουαρίου 2013

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. απόφ. *547/VII/2012

Λήψη απόφασης επί του αυτεπάγγελτου έλεγχου στην αγορά «παραγωγής και εμπορίας ετοίμου σκυροδέματος» στην Περιφέρεια Κρήτης για διαπίστωση ενδεχόμενης παράβασης των άρθρων 1, 2 του νόμου 703/1977, ως ίσχυε.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 20η Μαρτίου 2012, ημέρα Τρίτη και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης
Μέλη: Ιωάννης Μπιτούνης,
Εμμανουέλα Τρούλη,
Ιωάννης Αυγερινός και
Βασιλική-Χρυσοβαλάντου Μήλλιου,
λόγω αποχής του τακτικού μέλους,
Δημητρίου Δανηλάτου.
Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Τα λοιπά Τακτικά μέλη της Επιτροπής δεν συμμετείχαν, διότι απείχαν λόγω κωλύματος.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί του αυτεπάγγελτου έλεγχου στην αγορά «παραγωγής και εμπορίας ετοίμου σκυροδέματος» στην Περιφέρεια Κρήτης για διαπίστωση ενδεχόμενης παράβασης των άρθρων 1, 2 του νόμου 703/1977, ως ίσχυε.

Πριν την έναρξη της συζήτησης ο Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ηλιάνα Κούτρα, με αναπληρώτρια την Παρασκευή Ζαχαριά.

Η αρχικά ορισθείσα ημερομηνία συζήτησης της υπόθεσης για την 8η Μαρτίου 2012, αναβλήθηκε, λόγω κήρυξης από το Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών αποχής των δικηγόρων από τα καθήκοντά τους.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης τα νομίμως κλητευθέντα ενδιαφερόμενα μέρη παραστάθηκαν ως εξής: α) η εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της, [...] μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων, Ευθυμίας Κινινή και Σταύρου Κουταλά, β) η εταιρία ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. δια του πληρεξουσίου δικηγόρου, Αλέξιου Δημητρακόπουλου, γ) η εταιρία ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπο [...] μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Θεώνης Παναγοπούλου και Σπυρίδωνα Κομητόπουλου, δ) ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΤΟΙΜΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΔΡΑΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ με τον νόμιμο εκπρόσωπό του, [...], ε) η εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της [...] μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Θεώνης Παναγοπούλου και Σπυρίδωνα Κομητόπουλου, στ) η εταιρία ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της και πληρεξούσιο δικηγόρο Γεώργιο Φραντζεσκάκη, ζ) η εταιρία ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της και πληρεξούσιο δικηγόρο Γεώργιο Φραντζεσκάκη, η) η εταιρία TRANS-BETON ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της [...], θ) η εταιρία ΜΑΡΜΙ Α.Ε. διά του πληρεξουσίου δικηγόρου, Ιωάννη Μανουρά, ι) η εταιρία ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της [...] και κ) η εταιρία ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε. με τον νόμιμο εκπρόσωπό της [...].

Οι εταιρίες: [...](ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ), ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., SUPER BETON ([...]) Α.Β.&Ε.Ε, ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε. και ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. καίτοι κλητεύθησαν νομίμως, δεν παραστάθηκαν.

Στην αρχή της συζήτησης, ο δικηγόρος της εταιρίας ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. Κομητόπουλος προέβαλε αίτημα αναβολής για το λόγο ότι ανέλαβε την υπόθεση λίγες ημέρες πριν και δεν είχε το χρόνο η εταιρία να συγκεντρώσει τα απαιτούμενα στοιχεία προκειμένου να υποβληθεί υπόμνημα. Ανάλογο αίτημα υπέβαλε ο ίδιος δικηγόρος και για λογαριασμό της εταιρίας ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. καθώς και ο δικηγόρος της εταιρίας ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. Δημητρακόπουλος. Μετά από ακρόαση επί των αιτημάτων των υπολοίπων μερών και διάσκεψη των Μελών της Επιτροπής, η Επιτροπή ομόφωνα απέρριψε τα αιτήματα της αναβολής για το λόγο ότι υπήρξε επαρκής χρόνος στις εταιρίες για την προετοιμασία τους και σε κάθε περίπτωση θα έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν υπομνήματα και να συμμετάσχουν στην ακροαματική διαδικασία με όλα τα νόμιμα μέσα.

* Από την παρούσα απόφαση έχουν παραλειφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β΄/16.1.2013), τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίθηκε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο. Στη θέση των στοιχείων που έχουν παραλειφθεί υπάρχει η ένδειξη [...]. Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

Στη συνέχεια, η Επιτροπή Ανταγωνισμού εξέτασε τις προτεινόμενες δεσμεύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που υπέβαλε με το υπόμνημά της η εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. Ο Πρόεδρος, αφού έλαβε τη διαβεβαίωση ότι δεν υπήρχαν αντιρρήσεις εκ μέρους της υποβάλλουσας τις δεσμεύσεις να παρίστανται κατά τη συζήτηση αυτών και όσοι εκ των διαδίκων δεν είχαν υποβάλει σχετικές αιτήσεις, έδωσε το λόγο στον Εισηγητή της υπόθεσης Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την με αριθ. πρωτ. 1881/2.3.2012 εισήγησή του επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων της ως άνω εταιρίας και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην ως άνω εισήγηση, πρότεινε την απόρριψη της πρότασης ανάληψης δεσμεύσεως από την εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε.

Κατόπιν το λόγο έλαβε η πληρεξούσια δικηγόρος της εταιρίας ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., η οποία τοποθετήθηκε επί της εισηγήσεως.

Στη συνέχεια διασκέφθηκε επί των προτεινόμενων δεσμεύσεων, αφού αποχώρησαν από την αίθουσα τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι παριστάμενοι υπηρεσιακοί παράγοντες της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού και μετά από διαλογική συζήτηση, αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου, την εισήγηση του αρμόδιου Εισηγητή, τις απόψεις που διατύπωσε προφορικώς το ενδιαφερόμενο μέρος κατά τη συζήτηση επί των ως άνω προτεινόμενων δεσμεύσεων, αποφάσισε ομόφωνα την απόρριψη της πρότασης ανάληψης δεσμεύσεων από την εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., διότι αποτελούν απλώς συμμόρφωση στις διατάξεις του Νόμου. Επομένως, δεν προσφέρουν κάτι περισσότερο αφής στιγμής η παράβαση, όπως τουλάχιστον παρουσιάζεται, αφορά το παρελθόν.

Μετά την απόρριψη των προτεινόμενων δεσμεύσεων η Επιτροπή συνέχισε τη συζήτηση επί της ουσίας της υπόθεσης. Ο λόγος δόθηκε στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Μπιτούνη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την με αριθ. πρωτ. 5310/22.8.11 γραπτή εισήγηση και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά σε αυτή, πρότεινε, τα εξής:

- Να διαπιστωθεί η ως άνω περιγραφείσα ενιαία παράβαση και ειδικότερα:
- Να διαπιστωθεί ότι το από 30.7.2001 συμφωνητικό που σύναψαν οι εταιρίες ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε, ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, με τη συμμετοχή και το συντονισμό του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, και το οποίο εφαρμόσθηκε μέχρι την 22.8.2005, παραβιάζει το άρθ. 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε.
- Να διαπιστωθεί ότι το από 22.8.2005 συμφωνητικό που σύναψαν οι εταιρίες ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ και το οποίο εφαρμόσθηκε τουλάχιστον μέχρι την 1.3.2006, παραβιάζει το άρθ. 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε.
- Να διαπιστωθεί ότι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ άρχισε από την 30.7.2001 και συνεχίσθηκε και μετά την λήξη του δεύτερου από 22.8.2005 συμφωνητικού τουλάχιστον έως το 2008, παραβιάζει το άρθρ. 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε. Να διαπιστωθεί ότι για το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης η σχετική παράβαση έλαβε χώρα το χρονικό διάστημα από 30.7.2001 έως την 22.8.2005, ημερομηνία υπογραφής του δεύτερου συμφωνητικού. Να διαπιστωθεί ότι για την εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. η σχετική παράβαση έλαβε χώρα το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υπογραφής του δεύτερου από 22.8.2005 συμφωνητικού, μέχρι τη λήξη αυτού την 1.3.2006.
- Να επιβληθούν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις και στον Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης πρόστιμα για την τέλεση των διαπιστωθεισών παραβάσεων του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε.
- Να διαπιστωθεί ότι με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν υφίστανται επαρκή στοιχεία για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1, όπως ίσχυε, αναφορικά με τις εταιρίες ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. και ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε. του νομού Λασιθίου, τις εταιρίες ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε., TRANS BETON- ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε., ΜΑΡΜΙ Α.Ε., SUPER BETON Α.Ε. και ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε. του νομού Ηρακλείου και τις εταιρίες ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε. και ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. του νομού Χανίων.
- Να διαπιστωθεί ότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 2 ν. 703/77.
- Τέλος, σε περίπτωση που η Επιτροπή Σας αποφασίσει την επιβολή προστίμου κατά τα ανωτέρω προτεινόμενα, να απειληθούν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις και ο εν λόγω Σύνδεσμος με αυξημένο πρόστιμο σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011.

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των ενδιαφερομένων μερών καθώς και οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της εισηγήσεως, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Για τη θεμελίωση των ισχυρισμών της, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι της εταιρίας ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. ζήτησαν την εξέταση μάρτυρα. Η Επιτροπή αποδεχόμενη το αίτημά τους εξέτασε τον μάρτυρα, [...].

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας και την εξέταση των μαρτύρων οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των μερών ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία τριών (3) εργάσιμων ημερών μετά την παραλαβή των πρακτικών από τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να υποβάλουν τα συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 15η Μαΐου 2012 (ημέρα Τρίτη και ώρα 14:00), η οποία συνεχίσθηκε την 26η Ιουνίου 2012 (ημέρα Τρίτη και ώρα 13:00) και την 21η Σεπτεμβρίου 2012 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 14:30), όπου και ολοκληρώθηκε, στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων της και αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά την συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματα τα οποία υπέβαλαν, τα επισυναπτόμενα έγγραφα καθώς και τα όσα κατέθεσε ο μάρτυρας κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

1. Ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού εισήχθη η υπόθεση επί του αυτεπάγγελτου ελέγχου στην αγορά

«παραγωγής και εμπορίας ετοίμου σκυροδέματος» στην Περιφέρεια Κρήτης για διαπίστωση ενδεχόμενης παράβασης των άρθρων 1, 2 του νόμου 703/1977, ως ίσχυε.

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

2. Στις 30.10.2008 ο [...], κάτοικος Ηρακλείου Κρήτης, κοινοποίησε στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής Γ.Δ.Α.) επιστολή του προς τον Πρωθυπουργό (αριθ. πρωτ. 7567/30.10.2008) στην οποία διαμαρτύρεται για τις υψηλές τιμές στις οποίες πωλείται το έτοιμο σκυρόδεμα στο νομό Ηρακλείου σε σχέση με τους λοιπούς νομούς της Κρήτης. Στις 24.11.2008, ο καταγγέλλων διαβίβασε στη Γ.Δ.Α. επιστολή του [...] Ηρακλείου Κρήτης [...] προς τον Πρόεδρο του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας του Τομέα Ανατολικής Κρήτης (Τ.Ε.Ε. Τ.Α.Κ. Ηρακλείου) (αριθ. πρωτ. 8276/24.11.2008) η οποία αναφέρεται στην υψηλή τιμή πώλησης του ετοίμου σκυροδέματος στον νομό Ηρακλείου και στις σημαντικές αποκλίσεις αυτής μεταξύ των νομών της περιφέρειας Κρήτης.

3. Κατόπιν των ανωτέρω, η Γ.Δ.Α. θεώρησε ότι το ζήτημα του υψηλού κόστους αγοράς του έτοιμου σκυροδέματος στην Κρήτη χρήζει περαιτέρω έρευνας και ανάλυσης. Προκειμένου να συλλεχθούν τα απαραίτητα στοιχεία για την έρευνα, η Γ.Δ.Α. διενήργησε αιφνίδιους επιτόπιους ελέγχους στις 11 και 12 Φεβρουαρίου 2009 σε εταιρίες σκυροδέματος στους 4 νομούς της περιφέρειας Κρήτης (ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε., TRANS ΒΕΤΟΝ-ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε., ΜΑΡΜΙ Α.Ε., SUPER ΒΕΤΟΝ Α.Ε., ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε., ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. και ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε.) καθώς και στο Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών Σκυροδέματος (ΣΕΒΕΣ), για ενδεχόμενες παραβάσεις του ν. 703/77, ως ίσχυε.

4. Από την εξέταση των συλλεχθέντων από τους επιτόπιους ελέγχους στοιχείων προέκυψε η ανάγκη συλλογής πληροφοριών και από άλλες εταιρίες παραγωγής σκυροδέματος (ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. του νομού Χανίων, ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ του νομού Ρεθύμνου), η συγκέντρωση των οποίων έγινε με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου ή/και των καταθέσεων.

ΙΙ. ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

5. Οι ελεγχόμενες εταιρίες προέβαλαν με τα υπομνήματά τους σειρά από ενστάσεις τις οποίες εξέτασε η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα:

Α. ΕΝΣΤΑΣΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΑΚΡΟΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ ΛΟΓΩ «ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ».

6. Με το υπ' αριθμ. πρωτ. 196/26.4.2012 υπόμνημά της η εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. παραπονείται ότι στην Έκθεση του Εισηγητή δεν περιλαμβάνεται αναφορά στο ύψος του προτεινόμενου προς επιβολή προστίμου. Η εταιρία υποστηρίζει ότι η έλλειψη της όποιας αναφοράς στο ύψος του προτεινόμενου προστίμου συνιστά ευθεία παράβαση των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων της σε προηγούμενη ακρόαση και άμυνα, ο σεβασμός των οποίων προϋποθέτει την έγκαιρη, πλήρη και σαφή γνώση του κατηγορητηρίου.

7. Η εν λόγω ένσταση είναι απορριπτέα ως αβάσιμη. Η σχετική εισήγηση περιλάμβανε όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία για τον υπολογισμό του προστίμου (συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων για τη σοβαρότητα και διάρκεια της παράβασης), τα οποία, σε συνδυασμό με τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, ήταν επαρκή για να επιτρέψουν στην καταγγελλόμενη εταιρία να προσδιορίσει το ενδεχόμενο ύψος του επαπειλούμενου προστίμου και το βαθμό έκθεσής της σε αυτό, ώστε να προετοιμάσει την άμυνά της. Εφόσον, επομένως, η εισήγηση περιείχε τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία που μπορούσαν να επισύρουν πρόστιμο στην υπό κρίση υπόθεση, δεν υφίσταται πλημμέλεια, εξαιτίας της οποίας παραβιάστηκε το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης των συμπραττουσών επιχειρήσεων[1].

Β. ΕΝΣΤΑΣΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 101 ΣΛΕΕ ΚΑΙ 1 Ν.703/77

8. Με τα υπ' αριθμ. πρωτ. 194/26.4.2012 και 64/13.2.2012 υπομνήματά τους αντίστοιχα, οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. και ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. εγείρουν ζήτημα παραγραφής των παραβάσεων των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 ν. 703/77, εφόσον, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, το από 30.07.2001 συμφωνητικό είχε ως ημερομηνία λήξης την 31.12.2001. Σύμφωνα με τις εταιρίες, οι σχετικές παραβάσεις μόνο ως αυτοτελείς μπορούν να θεωρηθούν και όχι τμήματα μιας ενιαίας και συνεχούς παράβασης. Ως εκ τούτου, έχει μεσολαβήσει η πενταετής παραγραφή κατά το έτος 2009, οπότε και έγινε η πρώτη έρευνα της Γ.Δ.Α., σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 42 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.

9. Η ως άνω ένσταση είναι απορριπτέα ως αβάσιμη. Προεχόντως διότι οι αποδιδόμενες παραβάσεις είναι διαρκείς και επί των περιπτώσεων αυτών ακόμη και το άρθρο 25 παρ. 2 του Κανονισμού 1/2003, ορίζει σαφώς ότι «....αν μια παράβαση είναι διαρκής ή έχει διαπραχθεί κατ' εξακολούθηση, η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα παύσης της παράβασης»[2]. Συγκεκριμένα, το από

[1] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 888/2010, σκ. 9, ΔΕφΑθ 3008/2009, σκ. 21, ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 16, καθώς και Αποφάσεις ΔΕΚ 322/81 Michelin κατά Επιτροπής, σκ. 19-20, ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/02P έως C-208/02P και C-213/02P Dansk Rorindustri κλπ. κατά Επιτροπής, σκ. 428-429, και ΔΕΚ C-328/05P SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 56.

[2] Το άρθρο 25 του Κανονισμού ορίζει περαιτέρω στην παρ. 3: «Η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών διακόπτεται από κάθε πράξη της Επιτροπής ή της αρχής ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους η οποία αποβλέπει στη διερεύνηση ή σε διαδικασίες κατά της παράβασης. Η διακοπή της παραγραφής ισχύει από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης σε μια τουλάχιστον επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων που μετείχε στην παράβαση. Στις πράξεις που συνεπάγονται τη διακοπή της παραγραφής συγκαταλέγονται οι εξής:

α) οι γραπτές αιτήσεις της Επιτροπής ή της αρχής ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους για την παροχή πληροφοριών·

β) οι γραπτές εντολές διεξαγωγής ελέγχου που χορηγεί στους υπαλλήλους της η Επιτροπή ή η αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους·

γ) η κίνηση διαδικασίας από την Επιτροπή ή από την αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους·

δ) η κοινοποίηση έκθεσης αιτιάσεων από την Επιτροπή ή την αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους.

4. Η διακοπή της παραγραφής ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση.

5. Η παραγραφή αρχίζει εκ νέου μετά από κάθε διακοπή. Ωστόσο, η παραγραφή επέρχεται το αργότερο την ημέρα παρέλευσης προθεσμίας ίσης με το διπλάσιο της προθεσμίας παραγραφής, υπό την προϋπόθεση ότι η Επιτροπή δεν έχει επιβάλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή. Η προθεσμία αυτή πα-

30.07.2001 συμφωνητικό είχε όντως ως ημερομηνία λήξης την 31.12.2001. Εντούτοις, όπως φαίνεται από το ίδιο το συμφωνητικό, σε περίπτωση που κάποια εταιρία δεν εκφράσει εγγράφως κάποια διαφορετική θέση μέχρι την 31.12.2001, η εν λόγω συμφωνία παρατείνεται αυτομάτως και επ' αόριστον με αναπροσαρμογή των επί μέρους δεδομένων κατά τακτά χρονικά διαστήματα ή εκτάκτως εάν υπάρχει σπουδαίος λόγος. Ως εκ τούτου, εφόσον δεν υπήρξε κάποια έγγραφη διαφοροποίηση ή καταγγελία από καμία εταιρία, το εν λόγω συμφωνητικό ίσχυσε τουλάχιστον μέχρι την υπογραφή του δεύτερου συμφωνητικού, ήτοι μέχρι την 22.8.2005.

10. Σημειωτέον ότι ο εφαρμοστέος εν προκειμένω ν. 703/1977 δεν προβλέπει ουδεμία προθεσμία παραγραφής. Αλλά τόσο με βάση τις γενικές διατάξεις του δικαίου, όσο και με βάση τη διάταξη του άρθρου 42 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, η όποια παραγραφή επί διαρκών παραβάσεων εκκινεί από την ημέρα παύσης της παράβασης.

11. Συνεπώς, κατά την άποψη της Επιτροπής, δεν προκύπτει ζήτημα παραγραφής των διαπιστούμενων παραβάσεων.

III. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ Γ.Δ.Α.

12. Η Γ.Δ.Α., στο πλαίσιο του αυτεπάγγελτου ελέγχου στον κλάδο έτοιμου σκυροδέματος στην Περιφέρεια Κρήτης, συγκέντρωσε μεγάλο αριθμό στοιχείων τα οποία προήλθαν από: α) τις απαντήσεις των εταιριών στο ειδικά σχεδιασμένο για τον έλεγχο ερωτηματολόγιο, β) τη συλλογή εγγράφων και ηλεκτρονικών αρχείων κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις εγκαταστάσεις των ελεγχθεισών εταιριών σκυροδέματος, γ) τις καταθέσεις από τους νομίμους εκπροσώπους και υπαλλήλους των εμπλεκόμενων εταιριών ενώπιον της Γ.Δ.Α., καθώς και δ) συμπληρωματικές επιστολές παροχής στοιχείων προς τις εμπλεκόμενες εταιρίες.

13. Από την ανάλυση των απαντήσεων των ελεγχόμενων εταιριών στο ερωτηματολόγιο προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

14. Επτά (7) από τις δώδεκα (12) ελεγχόμενες εταιρίες έχουν ως μοναδικό αντικείμενο εργασιών την παραγωγή και διάθεση έτοιμου σκυροδέματος (SUPER BETON Α.Ε., TRANS-BETON ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε., ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.& Ε.Ε., ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.). Δύο από τις εταιρίες διαθέτουν λατομεία και δραστηριοποιούνται επιπλέον στην εξόρυξη και εμπορία αδρανών υλικών (ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε. και ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε.) ενώ δύο στην κατασκευή ιδιωτικών ή/και δημόσιων τεχνικών έργων (ΜΑΡΜΙ Α.Ε., ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε.) και τρεις στην παραγωγή και εμπορία ασφαλτομίγματος (ΜΑΡΜΙ Α.Ε., ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε.).

15. Οι ελεγχόμενες εταιρίες στους νομούς Χανίων και Ρεθύμνου είναι ανεξάρτητες εταιρίες και δεν ανήκουν σε όμιλο εταιριών. Στους νομούς Ηρακλείου και Λασιθίου δραστηριοποιούνται 3 όμιλοι:

α) ο όμιλος εταιριών ΗΡΑΚΛΗΣ στον οποίο ανήκει η εταιρία SUPER BETON Α.Ε., β) ο όμιλος εταιριών του [...] στον οποίο ανήκει η εταιρία TRANS BETON-ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε. κατά 50,1% (το 49,9% ανήκει στον όμιλο ΤΙΤΑΝ) και γ) ο όμιλος εταιριών της ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε. που διαθέτει επίσης και την ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε.

16. Σύμφωνα με στοιχεία που προσκόμισαν οι ελεγχόμενες εταιρίες, οι προμήθειές τους σε αδρανή υλικά γίνονται από λατομεία που ανήκουν είτε στις ίδιες τις εταιρίες, είτε σε εταιρίες του ομίλου τους ή των μετόχων τους (ως φυσικά πρόσωπα που ελέγχουν λατομεία τα οποία δεν ανήκουν στον όμιλο εταιριών των εξεταζόμενων εταιριών). Ελάχιστες από τις ελεγχόμενες εταιρίες αγοράζουν αδρανή υλικά από ανεξάρτητους προμηθευτές.

17. Σύμφωνα με στοιχεία που προσκόμισαν οι ελεγχόμενες εταιρίες, οκτώ (8) από τις δώδεκα (12) εταιρίες διαθέτουν μια μονάδα παραγωγής σκυροδέματος (ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε., SUPER BETON Α.Ε., ΜΑΡΜΙ Α.Ε., ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε., ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.& Ε.Ε., ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. και ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε.), από δύο μονάδες διαθέτουν οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο νομό Ρεθύμνου, τρεις μονάδες η εταιρία του νομού Ηρακλείου TRANSBETON-ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε. και πέντε μονάδες η εταιρία ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. του νομού Χανίων.

18. Όσον αφορά στην προμήθεια τσιμέντου, οι εταιρίες αναφέρουν ότι δεν κάνουν εισαγωγές από άλλα κράτη αλλά προμηθεύονται τσιμέντο από τις μοναδικές εταιρίες που έχουν σταθμούς διανομής στην Κρήτη, ήτοι τις εταιρίες Α.Γ.Ε.Τ. ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ Α.Ε. Συγκεκριμένα, η εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. προμηθεύεται τσιμέντο [...] ενώ οι εταιρίες SUPER BETON Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. και ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. [...]. Οι λοιπές οκτώ από τις ελεγχόμενες εταιρίες προμηθεύονται τσιμέντο και από τις δυο τσιμεντοπαραγωγούς, Α.Γ.Ε.Τ. ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ Α.Ε.

19. Όσον αφορά στην τιμή αγοράς του τσιμέντου, υπάρχουν αποκλίσεις στην τιμή αγοράς του μεταξύ των 4 νομών της Κρήτης. Για παράδειγμα, ο συχνότερα χρησιμοποιούμενος για παρασκευή σκυροδέματος τύπος γκρι τσιμέντου «32,5 Ν», τον Αύγουστο του 2008, πωλείτο χύδην από την εταιρία [...], στην μεν [...] Κρήτης προς [...]€/τόνος, στην δε [...] Κρήτης προς [...]€/τόνος, δηλαδή κατά [...] στην πρώτη από ότι στη δεύτερη. Όπως διαπιστώνεται από τις τιμές τιμοκαταλόγου στις οποίες οι ελεγχόμενες εταιρίες αγόραζαν τον συγκεκριμένο τύπο τσιμέντου, το εύρος των τιμών είναι [...] καθ' όλη την πενταετία 2004-2008 και κυμαίνεται μεταξύ των [...] τιμών για τις εταιρίες [...] και τις [...] των εταιριών του νομού [...]. Οι διαφορές αυτές στο κόστος αγοράς του τσιμέντου, είτε αυτό προέρχεται από την Α.Γ.Ε.Τ. ΗΡΑΚΛΗΣ είτε από την ΤΙΤΑΝ Α.Ε., είναι σχετικά αναμενόμενες λόγω της επιβάρυνσης που υφίσταται το συνολικό κόστος του τσιμέντου κατά τη μεταφορά του από τους σταθμούς διανομής των εταιριών Α.Γ.Ε.Τ. ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ Α.Ε. στο Ηράκλειο Κρήτης προς την έδρα της εκάστοτε εταιρίας παραγωγής σκυροδέματος. Όσο πιο απομακρυσμένη από το Ηράκλειο ή οδικώς δυσπρόσιτη είναι η περιοχή στην οποία οι τσιμεντοβιομηχανίες καλούνται να μεταφέρουν το προϊόν τους τόσο υψηλότερη και η τιμή αγοράς του. Πιο αναλυτικά, η κατάσταση ανά νομό είναι η εξής:

- Οι [...] τιμές αγοράς τσιμέντου σημειώνονται, μέχρι τις αρχές του 2008, στο νομό [...] με δεύτερες [...] αυτές

ρατείνεται κατά χρονικό διάστημα ίσο με το χρόνο αναστολής της παραγραφής κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 6.
6. Η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων και χρηματικών ποινών αναστέλλεται για όσο καιρό η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο εκκρεμούσας διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου.»

στο νομό […], ανεξαρτήτως τσιμεντοβιομηχανίας (Α.Γ.Ε.Τ. ΗΡΑΚΛΗΣ ή ΤΙΤΑΝ Α.Ε.). Μετά το Φεβρουάριο του 2008, οι τιμές […] με αποτέλεσμα οι τιμές […] της Κρήτης και δεύτερες […] οι τιμές […] ενώ ακολουθούν οι τιμές […] και μετά […].

● Μεταξύ […] και […], έως τις αρχές του 2008 οι τιμές, ανεξαρτήτως εταιρίας, ήταν […] από τις αντίστοιχες […]. Έκτοτε […] τις τιμές […] με αποτέλεσμα οι πιο […] τιμές να είναι […], έπειτα […] και εν συνεχεία […] και τέλος […].

● Παρόμοια είναι η κατάσταση από πλευράς τιμών και μεταξύ […] και νομού […]. Έως τις αρχές του 2008 οι τιμές, ανεξαρτήτως εταιρίας, ήταν […] από τις αντίστοιχες […]. Έκτοτε οι τιμές […] δεν συνέχισαν την ίδια […] πορεία με αποτέλεσμα οι […] τιμές να είναι […] […] και κατόπιν στα […] ενώ ακολουθούν οι τιμές […] πρώτα […] και ύστερα […].

20. Σχετικά με τον τρόπο διαμόρφωσης της τιμής πώλησης του σκυροδέματος, οι εταιρίες συνομολογούν ότι ο σημαντικότερος παράγοντας είναι το κόστος των πρώτων υλών (αδρανών υλικών, τσιμέντου και χημικών πρόσθετων) που φθάνει γύρω στο 68-75% του συνολικού κόστους ανάλογα με τον τύπο σκυροδέματος. Το υπόλοιπο περίπου 25%-32% προσδιορίζεται από το εργατικό κόστος, τα καύσιμα, τα αναλώσιμα, τα ανταλλακτικά, τα λιπαντικά, τα λάστιχα, το κόστος του χρήματος καθώς και τα λοιπά έξοδα (ρεύμα, πάγια, λειτουργικά, αποσβέσεις). Το καθαρό περιθώριο κέρδους για όλους τους τύπους σκυροδέματος διαμορφώνεται περίπου σε 5%. Σύμφωνα με τις απαντήσεις αρκετών εκ των ελεγχόμενων εταιριών, την τελική τιμή πώλησης του σκυροδέματος διαμορφώνει ο ανταγωνισμός. Αναφέρεται ότι υπάρχει πάντα διαπραγμάτευση με τους πελάτες, είτε μικροί είναι αυτοί είτε μεγάλοι. Ως σημείο αφετηρίας είναι η τιμή τιμοκαταλόγου, ενώ η έκπτωση που δίδεται στη συνέχεια εξαρτάται από τον πελάτη, τον όγκο και την απόσταση του έργου. Πιθανά, στον ίδιο πελάτη να δίνονται διαφορετικές τιμές ανά έργο και περιοχή. Η πίστωση είναι συνήθως 2 μήνες που πιθανά επιμηκύνεται και σαφώς αυξάνει την τιμή.

21. Προκειμένου να γίνει σύγκριση μεταξύ των τιμών ετοίμου σκυροδέματος των ελεγχόμενων εταιριών, η Γ.Δ.Α. κατά τον επιτόπιο έλεγχο ζήτησε από τις εταιρίες να προσκομίσουν πίνακα με τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους καθώς και τις αναπροσαρμογές των τιμών αυτών κατά το διάστημα 2004-2008. Οι εταιρίες των τριών νομών […] (πλην της […]) απάντησαν αποστέλλοντας τιμές τιμοκαταλόγου ανά κατηγορία σκυροδέματος, η εταιρία […] απέστειλε εύρος τιμών ανά κατηγορία σκυροδέματος και οι εταιρίες του νομού […] απέστειλαν μέσες τιμές πώλησης ανά κατηγορία σκυροδέματος.

22. Από τη σύγκριση προέκυψε ότι οι αποκλίσεις στις τιμές τιμοκαταλόγου του έτοιμου σκυροδέματος μεταξύ των 3 νομών της Κρήτης ξεπερνούν το 10%. Η κατηγορία σκυροδέματος C20/25 κατά τον Απρίλιο του 2008 πωλούνταν στην Ιεράπετρα Λασιθίου κατά […]% […] από ότι στο Ηράκλειο. Ειδικότερα, τα συμπεράσματα ανά νομό έχουν ως εξής:

● Στην περιοχή της Ιεράπετρας, οι δύο ελεγχόμενες εταιρίες παραγωγής σκυροδέματος εμφανίζουν τις […] τιμές των τριών νομών της Κρήτης ([…]) και είναι […]. Στα μέσα του έτους 2008 οι τιμές πώλησης του τύπου σκυροδέματος C20/25 των εταιριών αυτών κυμαίνονται στα […]€/μ3, με την εταιρία […] να είναι πάντα […], αν και ελάχιστα, από την […]. Η μεγαλύτερη απόκλιση τιμών μεταξύ τους ήταν […]% κατά το 2004 για τον τύπο C20/25 ενώ έκτοτε η διαφορά τους […] φθάνοντας στο […]% κατά το 2008.

● Στο νομό Ρεθύμνου οι τιμές τιμοκαταλόγου σκυροδέματος των δύο ελεγχόμενων εταιριών διαμορφώνονται […] από αυτά της περιοχής της Ιεράπετρας, κυμαινόμενα στο […]€/μ3 για τον τύπο C20/25 και το 2008, με την εταιρία […] να είναι πιο […] από την […] για το πρώτο διάστημα έως τον Σεπτέμβρη 2005, να έχουν […] τιμές στη συνέχεια μέχρι τον Απρίλιο 2008 και έκτοτε η […] να είναι […] από την […] κατά […]% περίπου.

● Στο νομό Ηρακλείου εμφανίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις μεταξύ εταιριών σε νομό, […]. Ταυτόχρονα, στο νομό Ηρακλείου παρατηρούνται […] σκυροδέματος που πωλεί εταιρία στους τρεις από τους τέσσερις νομούς της Περιφέρειας Κρήτης. Ειδικότερα, ως τις αρχές του 2007, οι τιμές σκυροδέματος C20/25 κυμαίνονται από […] €/μ3 έως […] €/μ3 που είναι […] τιμοκαταλόγου των τριών νομών της Περιφέρειας Κρήτης για την τριετία 2004-2006. Κατά το 2007 και 2008, οι τιμές όλων των εταιριών του νομού […] με αποτέλεσμα […] εταιρίες του νομού να φθάσουν τα επίπεδα των εταιριών του νομού […]. Το 2008, οι τιμές του C20/25 στο νομό […] κυμάνθηκαν από […] €/μ3 έως […] €/μ3 - σημειωτέον ότι στη σύγκριση δεν έχει λάβει μέρος η εταιρία […] που αντί […].

● Στο νομό Χανίων, δεν διατέθηκαν τιμές τιμοκαταλόγου προς σύγκριση μεταξύ των εταιριών. Όπως προαναφέρθηκε, στο αίτημα της Γ.Δ.Α. να προσκομίσουν οι εταιρίες σκυροδέματος πίνακα με τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους και τις αντίστοιχες αναπροσαρμογές κατά το διάστημα 2004-2008, οι εταιρίες των Χανίων απάντησαν ως εξής: Η μεν […] δήλωσε ότι «κατά την περίοδο 2004-2008 οι πωλήσεις δεν γίνονται με βάση τιμοκαταλόγους αλλά με βάση τον ανταγωνισμό» και κατά συνέπεια ο πίνακας που προσκόμισε δεν περιέχει τιμές τιμοκαταλόγου αλλά «ενδεικτικές τιμές ανά χρήση» οι οποίες είναι σταθερές καθ' όλη την πενταετία για κάθε κατηγορία προϊόντος. Παραδείγματος χάρη για την κατηγορία σκυροδέματος C20/25 η «ενδεικτική» τιμή της πενταετίας είναι […]€/μ3. Παρόμοιο πίνακα με τις ίδιες ακριβώς τιμές ανά προϊόν προσκόμισε η εταιρία […] για την τετραετία 2005-2008 αναφέροντας ότι «από το 2005 δεν υπάρχει ουσιαστικά, λόγω έντονου ανταγωνισμού, συγκεκριμένος τιμοκατάλογος, οι τιμές πώλησης προσαρμόζονται στον ανταγωνισμό». Ακολουθώντας την ίδια λογική, η εταιρία […] στην αντίστοιχη επιστολή της αναφέρει ότι δεν διαθέτει «αρχείο με τις πληροφορίες … όπως μας τις ζητάτε». Αντί αυτών των πληροφοριών παραθέτουν «πίνακες κατά είδος με τις μέσες τιμές κάθε μήνα για την πενταετία 2004 έως 2008».

23. Δεδομένων των ανωτέρω, η σύγκριση μεταξύ των εταιριών του νομού Χανίων είναι δυνατόν να γίνει μόνο για τις μέσες τιμές πώλησης[3] των προϊόντων, οι οποίες μπορούν να εξαχθούν από τα λοιπά προσκομισθέντα στοιχεία αξίας και όγκου πωλήσεων των τριών εταιριών.

24. Στα αδρανή υλικά, άμμος, ψηφίδα, χαλίκι, γαρμπίλι, οι αποκλίσεις τιμών μεταξύ των 4 νομών της Κρήτης δεν είναι τόσο εμφανείς και τα συμπεράσματα πολύ δύσκολο να εξαχθούν. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι διότι, όπως προαναφέρθηκε, πολλές από τις ελεγχόμενες εταιρίες ή οι όμιλοί τους διαθέτουν λατομικές

[3] Με τον όρο μέση τιμή πώλησης ενός προϊόντος εννοείται το πηλίκο της αξίας του προϊόντος διά του όγκου πωλήσεών του.

επιχειρήσεις ή ακόμα οι μέτοχοί τους ελέγχουν τέτοιες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα οι αγορές των αδρανών υλικών στους διάφορους νομούς της Κρήτης να μην είναι συγκρίσιμες.

Α. ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΠΙΤΟΠΙΟ ΕΛΕΓΧΟ

25. Η Γ.Δ.Α., κατά τους επιτόπιους ελέγχους που διενήργησε σε κάθε είδος και κατηγορία βιβλίων και στοιχείων στις έδρες των επιχειρήσεων, συνέλλεξε σημαντικό αριθμό εγγράφων και ηλεκτρονικών αρχείων που σχετίζονται με το αντικείμενο και το σκοπό του ελέγχου. Τα σημαντικότερα εξ αυτών περιγράφονται αναλυτικά ακολούθως:

α) Συμφωνητικό της 30.7.2001 μεταξύ τεσσάρων εταιριών ετοίμου σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνου (ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ, ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ), το οποίο συλλέχθηκε από την εταιρία [...], για καθορισμό α) μεριδίου αγοράς κάθε εταιρίας β) ελάχιστης τιμής πώλησης σκυροδέματος και γ) τρόπου πληρωμής τους από πελάτες τους - ιδιώτες και εργολάβους.

β) Συμφωνητικό της 22.8.2005 μεταξύ πέντε εταιριών ετοίμου σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνου (ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ, ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ), το οποίο συλλέχθηκε από την εταιρία [...], για καθορισμό α) τιμών τιμοκαταλόγου που ισχύει από το 2002 β) ελάχιστης τιμής πώλησης σκυροδέματος C20/25 για ιδιώτες γ) τρόπου πληρωμής των πελατών τους δ) χιλιομετρικών επιβαρύνσεων ε) ποσοστό έκπτωσης στους δήμους και στ) ποινής σε περίπτωση μη τήρησης της συμφωνίας.

γ) Πίνακας συνολικών ετήσιων αγορών τσιμέντου οκτώ εταιριών σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνου [...], για τα έτη 2006, 2007 και 2008, το οποίο εκτυπώθηκε από τον Η/Υ [...] Συμβούλου της εταιρίας [...].

δ) Εκτύπωση αρχείου Excel με τίτλο "[...]" στην επιφάνεια εργασίας του κου [...], υπαλλήλου της εταιρίας [...] το οποίο περιέχει διάφορους πίνακες. Σε κάποιον από αυτούς αναγράφονται η τιμή, οι αριθμοί τιμολογίων, τα ποσά σύμβασης και οι ποσότητες σκυροδέματος με τις οποίες η ανταγωνίστρια εταιρία [...] προμηθεύει το δήμο Ιεράπετρας. Σε κάποιον άλλον αντίστοιχο πίνακα αναγράφονται τα ίδια περίπου στοιχεία χωρίς όμως αυτή τη φορά να προσδιορίζεται ποια είναι η εταιρία σκυροδέματος. Από τα εν λόγω αρχεία συνάγεται ότι η τιμή της τελευταίας είναι [...] €/μ3 ενώ αυτή της [...] είναι [...] €/μ3.

ε) Εκτύπωση αρχείου Excel με τίτλο [...] από τον Η/Υ του λογιστή της εταιρίας [...], για το έτος 2006. Το αρχείο του 2006 είναι χωρισμένο σε 12 φύλλα, ένα για κάθε μήνα στα οποία αναγράφονται οι μηνιαίες πωλήσεις σκυροδέματος διαφόρων τύπων (C12/15, C20/25, κ.λπ.) σε κυβικά μέτρα των εταιριών [...] και [...] καθώς και οι αντίστοιχοι, για κάθε τύπο σκυροδέματος, συντελεστές με τη βοήθεια των οποίων προσδιορίζεται η χρησιμοποιηθείσα ποσότητα τσιμέντου. Επίσης, το κάθε φύλλο Excel περιέχει τις μηνιαίες ποσότητες (αλλά και τις αντίστοιχες αξίες) του σκυροδέματος που μετέφεραν οι εταιρίες ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε. και ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. ανά ζώνη μεταφοράς (Α, Β, κ.λπ.). Στο τέλος του πίνακα, υπολογίζεται βάσει των ανωτέρω, ποια είναι η μηνιαία επιβάρυνση της μιας και της άλλης εταιρίας, το προηγούμενο και το νέο υπόλοιπο. Παρόμοια αρχεία (που όμως δεν εκτυπώθηκαν και δεν συλλέχθηκαν) υπήρχαν στον ίδιο Η/Υ τα οποία αφορούσαν τα έτη 2004 και 2005.

στ) Ηλεκτρονική επιστολή «[...]» από τον Η/Υ του Διευθυντή Πωλήσεων της [...] με ημερομηνία 24-3-2000 στην οποία ζητείται από [...] να αποστέλλει στο πρώτο δεκαήμερο κάθε μηνός την συνολική ποσότητα τσιμέντου που προμήθευσε την θυγατρική της εταιρίας, [...], κατά τον προηγούμενο μήνα.

ζ) Ηλεκτρονική επιστολή «[...]» από τον Η/Υ του Διευθυντή Πωλήσεων της [...] με ημερομηνία 24-3-2000 στην οποία ζητείται από την [...] να αποστέλλει στο πρώτο δεκαήμερο κάθε μηνός την συνολική ποσότητα τσιμέντου που προμήθευσε την θυγατρική της εταιρία, [...] κατά τον προηγούμενο μήνα.

η) Ηλεκτρονικό αρχείο «[...]» από τον Η/Υ του Διευθυντή Πωλήσεων της [...] στο οποίο αναγράφεται πίνακας με την παραγωγή της [...], τις συγκεντρωτικές πωλήσεις, τις αγορές από [...] και τις πωλήσεις προς [...], ανά τύπο σκυροδέματος και ανά μήνα του 2008. Ο κος [...] είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρίας [...].

θ) Ηλεκτρονικό αρχείο «[...]» από τον Η/Υ του Διευθυντή Πωλήσεων της [...] στο οποίο αναγράφονται οι τιμές της [...] προς την [...] και οι τιμές της [...] προς την [...], κατά το έτος 2007.

ι) E-mail της 4-2-2009 με τίτλο «[...]» με αρχικό αποστολέα τον κο [...]. προς τη διοίκηση της εταιρίας [...] και εν συνεχεία από την[...] προς τον [...]. Στο e-mail αυτό επισυνάπτεται αρχείο Excel με τίτλο «[...]» που περιέχει τις μηνιαίες αγορές τσιμέντου όλων των εταιριών σκυροδέματος του νομού [...] από τις εταιρίες [...] και [...], για τα έτη 2007 και 2008.

Β. ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

26. Έπειτα από την αξιολόγηση των συλλεχθέντων κατά τους επιτόπιους ελέγχους εγγράφων, η Γ.Δ.Α. θεώρησε αναγκαία την κλήτευση εκπροσώπων και υπαλλήλων των εμπλεκόμενων εταιριών προκειμένου να παράσχουν διευκρινίσεις επί των συλλεχθέντων εγγράφων και να προσκομίσουν ορισμένα συμπληρωματικά στοιχεία.

27. Κατόπιν του ελέγχου και προκειμένου να εκτιμηθεί εάν και κατά πόσο εφαρμόσθηκε το συμφωνητικό του 2005 μεταξύ των συμμετεχουσών εταιριών του Ρεθύμνου, μετά τη λήξη αυτού, δηλαδή μετά την πάροδο του πρώτου εξαμήνου από την έναρξη της ισχύος του από 22.8.2005 συμφωνητικού (ήτοι από την 1.3.2006 και έκτοτε) ζητήθηκαν αντίγραφα οικονομικών προσφορών & ιδιωτικών συμφωνητικών μεταξύ εταιριών και πελατών τους καθώς και αριθμητικά στοιχεία τιμολόγησης ενδεικτικά από τις δύο μεγαλύτερες, από άποψη όγκου πωλήσεων, εταιρίες ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. και ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία που ζητήθηκαν αφορούσαν στην περισσότερο συχνά πωλούμενη κατηγορία σκυροδέματος, C20/25, και το έτος 2006.

28. Από τα προσκομισθέντα ιδιωτικά συμφωνητικά και προσφορές μεταξύ εταιριών και πελατών τους για το ως άνω κρίσιμο χρονικό διάστημα, προκύπτει ότι οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. και ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. δεν εφάρμοσαν τους όρους πώλησης που αναγράφονταν στο συμφωνητικό του 2005 μετά τη λήξη αυτού. Πιο συγκεκριμένα, κανένα ιδιωτικό συμφωνητικό και προσφορά δεν περιλαμβάνει ρητούς όρους που σχετίζονται με χιλιομετρικές επιβαρύνσεις και εκπτώσεις. Ένα μικρό

ποσοστό των ως άνω συμφωνητικών αναγράφει τον τρόπο πληρωμής, ο οποίος όμως δεν ακολουθεί σε καμία περίπτωση τα συμφωνηθέντα κατά το 2005, είτε πρόκειται για πελάτη ιδιώτη είτε για εργολάβο κατασκευαστή (όροι 7 και 8 του συμφωνητικού). Σε όλα τα συμφωνητικά και προσφορές αναφέρονται οι τελικές τιμές χρέωσης, που αναλύονται κατωτέρω.

29. Όσον αφορά στα προσκομισθέντα στοιχεία τιμολόγησης του 2006, οι τιμές πώλησης της κατηγορίας σκυροδέματος C20/25 και η αντίστοιχη χρέωση της αντλίας συγκρίθηκαν με τις ελάχιστες συμφωνηθείσες τιμές του συμφωνητικού του 2005, οι οποίες ήταν (για απόσταση μεταφοράς έως 20 χιλιόμετρα από το σταθμό παραγωγής)[4]:

- Για πελάτες ΕΡΓΟΛΑΒΟΥΣ: 63 €/τον. (=56 €/τον. C20/25 + 7 €/τον. άντλησης)
- Για πελάτες ΙΔΙΩΤΕΣ: 64 €/τόνος (=57 €/τον.C20/25 + 7 €/τον. άντλησης)
- Για πελάτες ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΑΡΧΕΣ: 68,6 €/τόνος (=61,6 €/τον. C20/25 + 7 €/τον. άντλησης).

30. Οι ανωτέρω τιμές αναπροσαρμόσθηκαν σύμφωνα με τις χιλιομετρικές επιβαρύνσεις που αναφέρονται στο συμφωνητικό του 2005, σε περιπτώσεις όπου η μεταφορά του σκυροδέματος ξεπερνά την απόσταση των 20 χιλιομέτρων από τον σταθμό παραγωγής. Στη συνέχεια, οι κατά αυτόν τον τρόπο προκύπτουσες ελάχιστες συμφωνηθείσες τιμές, συγκρίθηκαν με τις πραγματικές τιμές πώλησης και άντλησης του σκυροδέματος οι οποίες αναγράφονται στα προσκομισθέντα τιμολόγια[5]. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη σύγκριση αυτή είναι τα ακόλουθα.

31. Όσον αφορά στην εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., 1150 από τα 1664 τιμολόγια που εκδόθηκαν για πώληση της κατηγορίας σκυροδέματος C20/25 (συμπεριλαμβανομένης και της άντλησής του) κατά το δεκάμηνο από 1.3.2006 έως 31.12.2006 είχαν τιμές χαμηλότερες από τις ελάχιστες συμφωνηθείσες τιμές ανά περίπτωση (ήτοι 180 από τα 271 τιμολόγια των ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ πελατών, 952 από τα 1362 τιμολόγια των ΙΔΙΩΤΩΝ πελατών και 18 από τα 31 τιμολόγια προς Δημοτικές - Νομαρχιακές Αρχές). Στα υπόλοιπα 514 από τα 1664 εκδοθέντα τιμολόγια, δηλαδή σε ποσοστό 30,9% των τιμολογίων, οι τιμές χρέωσης είτε ακολουθούσαν τις ελάχιστες συμφωνηθείσες κατά το 2005 τιμές είτε ήταν υψηλότερες αυτών.

32. Όσον αφορά στην εταιρία ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., 1171 από τα 1837 τιμολόγια που εκδόθηκαν για πώληση της κατηγορίας σκυροδέματος C20/25 (συμπεριλαμβανομένης και της άντλησή του) κατά το δεκάμηνο από 1.3.2006 έως 31.12.2006, είχαν τιμές χαμηλότερες από τις ελάχιστες ανωτέρω συμφωνηθείσες τιμές ανά περίπτωση (ήτοι, 406 από τα 894 τιμολόγια των ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ πελατών, 761 από τα 928 τιμολόγια των ΙΔΙΩΤΩΝ πελατών και 4 από τα 15 τιμολόγια προς Δημοτικές - Νομαρχιακές Αρχές). Στα υπόλοιπα 666 από τα 1837 εκδοθέντα τιμολόγια, δηλαδή σε ποσοστό 36,2% των τιμολογίων, οι τιμές χρέωσης είτε ακολουθούσαν τις ελάχιστες συμφωνηθείσες κατά το 2005 είτε ήταν υψηλότερες αυτών.

33. Βάσει των ανωτέρω σχετικά με τις τιμές χρέωσης της κατηγορίας σκυροδέματος C20/25 από τις εταιρίες του Ρεθύμνου ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. και ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., δεν αποδεικνύεται ότι οι εταιρίες εφάρμοσαν αδιάσπαστα τις συμφωνηθείσες στο από 22.8.2005 συμφωνητικό τιμές, μετά τη λήξη αυτού, ήτοι μετά την 1.3.2006, παρά μόνο σε ποσοστό 30,9% και 36,2% των τιμολογίων τους αντίστοιχα.

Γ. ΣΧΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

1. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

34. Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το προϊόν ή τα προϊόντα που αφορούν στην υπό εξέταση περίπτωση καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατά τους είτε από πλευράς ζήτησης ή από πλευράς προσφοράς (demand or supply substitutes), των οποίων η διαθεσιμότητα (ή δυνητική διαθεσιμότητα) εμποδίζει τις επιχειρήσεις υπό εξέταση να αυξήσουν την τιμή τους κατά ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα[6]. Επισημαίνεται ότι, κατά τη νομολογία, ο ορισμός της σχετικής αγοράς δεν απαιτείται σε περίπτωση προδήλων περιορισμών του ανταγωνισμού.[7] Δεδομένου ότι, η υπό κρίση υπόθεση αφορά σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, που είχαν όντως ως αντικείμενο κατάφωρους περιορισμούς του ανταγωνισμού, εκτιμάται ότι δεν απαιτείται ο ορισμός της οικείας αγοράς. Ωστόσο, όλως επικουρικώς, η σχετική αγορά προϊόντος εκτιμάται όπως αναλύεται κατωτέρω.

35. Η σχετική αγορά προϊόντος είναι η αγορά παρασκευής και διάθεσης έτοιμου σκυροδέματος.

36. Το σκυρόδεμα παράγεται από την ανάμειξη τσιμέντου (συνήθως γκρι), αδρανών υλικών (όπως άμμος, ψηφίδα, χαλίκι), νερού και ειδικών πρόσμικτων ουσιών (όπως βελτιωτικά). Η ακριβής σύνθεση του μίγματος καθώς και η ποιότητα των πρώτων υλών προσδιορίζουν τους διαφορετικούς τύπους σκυροδέματος που είναι δυνατόν να παρασκευαστούν. Η ανάμειξη των πρώτων υλών πραγματοποιείται είτε επιτόπου στο εργοτάξιο του συγκεκριμένου έργου είτε (λόγω έλλειψης χώρου στο εργοτάξιο) σε ειδικά εργοστάσια παρασκευής (βιοτεχνίες ή βιομηχανίες σκυροδέματος) και στη συνέχεια το ομογενοποιημένο πλέον μίγμα μεταφέρεται στο σημείο του έργου μέσα σε ειδικά οχήματα (βαρέλες). Το σκυρόδεμα που παράγεται με την πρώτη μέθοδο είναι περιορισμένης οικονομικής σπουδαιότητας ενώ εκείνο που παράγεται με τη δεύτερη μέθοδο ονομάζεται «έτοιμο σκυρόδεμα» («ready-mixed concrete»).

37. Το έτοιμο σκυρόδεμα αποτελεί ένα ευπαθές προϊόν με διάρκεια ζωής μερικών ωρών, καθώς πρέπει να χρησιμοποιηθεί φρέσκο και σε σύντομο χρονικό διάστημα από τη στιγμή της μίξης του. Λόγω της μικρής

[4] Στις τιμές δεν περιλαμβάνεται ο Φ.Π.Α.

[5] Από τα προσκομισθέντα τιμολόγια του εξαιρέθηκαν όσα αφορούσαν άλλη από την C20/25 κατηγορία σκυροδέματος, τα πιστωτικά τιμολόγια και τα τιμολόγια επιστροφής.

[6] Βλ. Βέττας & Κατσουλάκος (2004), 'Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική. Τα οικονομικά των ρυθμιστικών παρεμβάσεων σε αγορές με μονοπωλιακή δύναμη', σελ. 276-277.

[7] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε (ΔΕΕ, πρώην ΔΕΚ) στις συνεκδ. υποθ. Consten and Grundig, 56 & 58/64, της 13.7.1966, Συλλ. 299 & 342 και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (ΓενΔικ, πρώην ΠΕΚ) στην υπόθεση Volkswagen, T-62/98, της 6.7.2000, Συλλ. II-2707, σκ. 230-231, στις συνεκδ. υποθέσεις Cimenteries CBR κ.α., T-25/95 κλπ, τη; 15.3.2000, Συλλ. II-491, σκ. 833 & 1094. Βλ. ακόμη απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (ΓενΔικ, πρώην ΠΕΚ) στις συνεκδ. υποθέσεις European Night Services, T-374/94 κλπ, της 15.9.1998, Συλλ. II-3141, σκ. 93-95 & 105, , στην υπόθεση CMA CGM κ.α., T-213/00, της 19.3.2003, Συλλ. II-913, σκ. 206, στις συνεκδ. υποθέσεις Brasserie Nationale, T-49/02 & 51/02, της 27.7.2005, Συλλ. II-3033, σκ. 144.

διάρκειας ζωής του το έτοιμο σκυρόδεμα θεωρείται αυτοτελής σχετική αγορά προϊόντος[8].

2. ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

38. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σ' αυτές. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές ή αγοραστές των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

39. Με δεδομένο ότι το έτοιμο σκυρόδεμα είναι ευπαθές προϊόν με διάρκεια ζωής μερικών ωρών (1-1,5 ωρών ή το πολύ 2 ωρών στην περίπτωση που χρησιμοποιηθούν επιβραδυντές στο μίγμα), η ακτίνα μεταφοράς του με τα ειδικά οχήματα (βαρέλες) περιορίζεται στα 40-50 χλμ από το χώρο παραγωγής του. Κάθε μονάδα παραγωγής σκυροδέματος θεωρείται ως το επίκεντρο μιας τοπικής δύναμης αγοράς με ακτίνα το πολύ 80 χλμ. και η οποία εξαρτάται επίσης από το κόστος μεταφοράς του σκυροδέματος από τη μια τοποθεσία στην άλλη.

40. Σύμφωνα με τις δηλώσεις των ελεγχόμενων εταιριών, οι γεωγραφικές αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται οι μονάδες παραγωγής τους είναι όλες τοπικές, με την έννοια ότι καμία μονάδα παραγωγής δεν μπορεί να εξυπηρετήσει έναν ολόκληρο νομό παρά μόναχα ένα τμήμα του και συνήθως εκτείνεται σε μια ακτίνα 35 χλμ από τις μονάδες παρασκευής τους. Για παράδειγμα, η εταιρία ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. διαθέτει 5 μονάδες παραγωγής: η μονάδα στα Περιβόλια εξυπηρετεί την ευρύτερη περιοχή της πόλης των Χανίων, η μονάδα στον Φρε το ανατολικό τμήμα του νομού, η μονάδα στον Ταυρωνίτη τα δυτικά του νομού, η μονάδα στον Κάνδανο τα νότια του νομού και η μονάδα στα Καλόρουμα την περιοχή του Ακρωτηρίου. Η μόνη εταιρία που δήλωσε ότι εξυπηρετεί πέραν του βασικού της νομού (του Ρεθύμνου) και τα όρια του με το νομό Χανίων (Φυλακή, Μουρή, Γεωργιούπολη) και το νομό Ηρακλείου (Γάζι, Αγ. Πελαγία) είναι η ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε.

41. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται ο κάθε νομός της Περιφέρειας Κρήτης (Ν. Ηρακλείου, Ν. Ρεθύμνης, Ν. Λασιθίου και Ν. Χανίων). Ο περιορισμός της γεωγραφικής αγοράς στα όρια του «νομού» κρίνεται ως εύλογος προκειμένου να εξαχθούν, κατά το δυνατό, ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά στα μερίδια και στη θέση των μερών και των ανταγωνιστών τους στα επιμέρους «τμήματα» της αγοράς που δραστηριοποιούνται[9].

Δ. ΔΟΜΗ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

42. Στην περιφέρεια Κρήτης υπάρχουν πολλές εταιρίες παραγωγής και διανομής σκυροδέματος. Πέρα από τις ελεγχόμενες εταιρίες, στον νομό Ηρακλείου δραστηριοποιούνται και οι εταιρίες: STANDARD BETON – ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ Α. & ΣΙΑ Ο.Ε., ΜΠΕΤΟΝ ΜΕΣΣΑΡΑ Α.Ε., ΑΛΦΑ ΜΠΕΤΟΝ – ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ Α.Ε., ΣΗΦΑΚΗΣ Α.Ε. και ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ – ΑΦΟΙ ΚΟΚΚΟΛΑΚΗ Α.Ε., στο νομό Ρεθύμνου οι εταιρίες: ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. και ΣΚΥΡΟΔΕΜ - ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗΣ Ε. & ΣΙΑ Ο.Ε., στο νομό Χανίων οι: ΣΟΥΠΕΡ ΜΠΕΤΟΝ - ΝΙΚΑΚΗΣ Θ. ΕΠΕ, ΑΚΜΗ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΑΛΦΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. και ΔΡΑΤΤΩΝ Α.Ε. και στο νομό Λασιθίου οι: ΛΑΤΟΜΠΕΤΟΝ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ Α.Ε. και ΠΕΤΡΑΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.

2. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

43. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρίας [...], τα μερίδια της αγοράς ετοίμου σκυροδέματος στο νομό Χανίων παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Μερίδια Αγοράς στον νομό Χανίων	
Εταιρία	Ποσοστό
ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.	[...]%
ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.	[...]%
ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε.	[...]%
ΑΛΦΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.	[...]%
ΛΟΙΠΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ (κάτω του 5%)	[...]%
Σύνολο	100%
Πηγή: Εκτιμήσεις της εταιρίας [...]	

44. Για το νομό Ηρακλείου, τα εκτιμώμενα μερίδια αγοράς παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Μερίδια Αγοράς στον νομό Ηρακλείου	
Εταιρία	Ποσοστό
TRANSBETON-ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε.	[...]%
ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε.-(ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)	[...]%
ΑΣΦΑΛΤΙΚΗ Α.Ε.	[...]%
ΜΑΡΜΙ Α.Ε.	[...]%
SUPER BETON A.E.-(LAFARGE BETON)	[...]%
ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε.	[...]%
ΜΠΕΤΟΝ ΜΕΣΣΑΡΑΣ Α.Ε.-(ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)	[...]%
ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.-(ΚΟΚΟΛΑΚΗΣ)	[...]%
ΣΤΑΝΤΑΡΝΤ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.-(ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ)	[...]%
(ΣΗΦΑΚΗΣ)	[...]%
(ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ)	[...]%
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΑΠΟ ΓΕΙΤΟΝΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ	[...]%
Σύνολο	100%
Πηγή: Εκτιμήσεις της εταιρίας [...] κατά το 2ο εξ. του 2008.	

45. Τα μερίδια αγοράς όσον αναφορά στον νομό Ρεθύμνου, λόγω έλλειψης σχετικών εκτιμήσεων από την πλευρά των ελεγχόμενων εταιριών και λόγω έλλειψης στοιχείων για τις λοιπές δραστηριοποιούμενες στην ως γεωγραφική αγορά εταιρίες (ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. και ΣΚΥΡΟΔΕΜ - ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗΣ Ε. & ΣΙΑ Ο.Ε.) δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν ασφαλώς. Με βάση τα προσκομισθέντα στοιχεία για τους όγκους πωλήσεων, και συγκεκριμένα, με βάση τον όγκο πωλήσεων της περισσότερο διαδεδομένης κατηγορίας σκυροδέματος, της C20/25, οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. και ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. φαίνεται να διακινούν ένα σημαντικό

[8] Βλ. Αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής Case No COMP/M.4719-HEIDELBERG-CEMENT / HANSON της 07/08/2007, παραγ.8, 21 και Case No COMP/M.3572- CEMEX / RMX 08/12/2004, παραγ.12.

[9] Βλ. Αποφάσεις Ε.Α. με αριθ. 194Α/ΙΙΙ/2001, 203/ΙΙΙ/2001 και 204/ΙΙΙ/2001 που αφορούσαν προληπτικό έλεγχο συγκεντρώσεων επιχ/σεων καθώς και Απόφαση Ε.Α. 395/V/2008 η οποία αφορά σε καταγγελία δικαιοδόχων κατά της εταιρίας DIA HELLAS A.E..

ποσοστό του διακινούμενου όγκου πωλήσεων του ως άνω προϊόντος στο νομό.

46. Τα μερίδια αγοράς όσον αναφορά στον νομό Λασιθίου, λόγω έλλειψης σχετικών εκτιμήσεων από την πλευρά των ελεγχόμενων εταιριών και λόγω έλλειψης στοιχείων για τις λοιπές δραστηριοποιούμενες στην ως άνω γεωγραφική αγορά εταιρίες (μεταξύ άλλων οι εταιρίες ΛΑΤΟΜΠΕΤΟΝ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ Α.Ε. και ΠΕΤΡΑΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.) δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν ασφαλώς. Με βάση τα προσκομισθέντα στοιχεία για τους όγκους πωλήσεων, και συγκεκριμένα, με βάση τον όγκο πωλήσεων της περισσότερο διαδεδομένης κατηγορίας σκυροδέματος, της C20/25, οι εταιρίες ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε. και ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. φαίνεται να διακινούν κατά τα ανωτέρω έτη ένα σημαντικό ποσοστό του διακινούμενου όγκου πωλήσεων του ως άνω προϊόντος στο νομό.

IV. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Α. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

1. ΑΡΘΡΑ 1 ΚΑΙ 2 Ν. 703/77 (ΟΠΩΣ ΙΣΧΥΑΝ)

47. Με την έναρξη ισχύος του άρθρου 51 του ν. 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού την 20.4.2011, καταργήθηκε ο ν. 703/77 (Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού). Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις. Έτσι, κάθε συμπεριφορά η οποία έλαβε χώρα μέχρι την 20.4.2011 (ημερομηνία κατάργησης του ν. 703/77 και θέσης σε ισχύ του ν. 3959/2011) και η οποία πιθανολογείται ότι πληροί την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση των προβλεπομένων στα άρθρο 1 και 2 ν. 703/77 παραβάσεων, αξιολογείται βάσει του προαναφερόμενου άρθρου. Συνεπώς, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης τα οποία εμπίπτουν στο ratione materiae και ratione temporis πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ν. 703/77, εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του εν λόγω άρθρου[10]. Σε κάθε περίπτωση υπενθυμίζεται ότι η διάταξη του άρθρου 1 του ν. 703/77 είναι αντίστοιχη (και σχεδόν πανομοιότυπη) αυτής του άρθρου 1 του ν. 3959/2011.

2. ΑΡΘΡΑ 101 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ

48. Αντίστοιχες με τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 1 ν. 703/77 είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ[11]. Σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η «διάταξη του άρθρου 1 του ν. 703/77 είναι σχεδόν πανομοιότυπη με τη διάταξη του [άρθρου 81 ΣυνθΕΚ]». Ουσιαστικά, μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της ενωσιακής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή της «δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο»[12].

49. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, οσάκις οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ, οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια της διάταξης αυτής, οφείλουν να εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 101 ΣΛΕΕ στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές. Επιπλέον, όταν οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε τυχόν καταχρηστική πρακτική που απαγορεύεται από το άρθρο 102 ΣΛΕΕ, εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 102 ΣΛΕΕ[13]. Κατά συνέπεια, για την παράλληλη εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στην κρινόμενη υπόθεση θα πρέπει να εξεταστεί εάν συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του ενδοενωσιακού εμπορίου.

2.1. Μη επηρεασμός ενδοενωσιακού εμπορίου στην παρούσα υπόθεση

50. Το κριτήριο του επηρεασμού του ενδοενωσιακού εμπορίου είναι αυτόνομο και πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο πληρούται, όταν οι εξεταζόμενες κάθε φορά συμφωνίες ή/ και πρακτικές δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της ΕΕ. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών[14].

51. Είναι αδιάφορο εάν εξεταζόμενο μεμονωμένα κάθε μέρος της συμφωνίας και κάθε περιορισμός του ανταγωνισμού που ενδέχεται να απορρέει από τη συμφωνία αυτή δύναται να έχει το αποτέλεσμα αυτό. Εάν η συμφωνία μπορεί στο σύνολό της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, το ενωσιακό δίκαιο εφαρμόζεται στο σύνολο της συμφωνίας, περιλαμβανομένων και των τμημάτων της που μεμονωμένα δεν επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Είναι, επίσης, αδιάφορο εάν η συμμετοχή δεδομένης επιχείρησης επηρεάζει ή όχι αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών[15]. Επίσης, η έννοια της επίδρασης στα εμπορικά ρεύματα δεν προϋποθέτει μόνο τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου, αλλά οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εμπορικών ρευμάτων - αρκεί αυτή

[10] Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι οι διαδικαστικοί κανόνες έχουν κατά κανόνα εφαρμογή κατά τον χρόνο έναρξης της ισχύος τους, η έκδοση δε μιας πράξης από τη Διοίκηση ερείδεται στη νομική εκείνη βάση που είναι σε ισχύ κατά το χρόνο έκδοσης της πράξης. Συνεπώς, εν προκειμένω, η αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει τυχόν πρόστιμο με την έκδοση σχετικής απόφασης απορρέει από τις διατάξεις του ν. 3959/2011.

[11] Το αυτό ισχύει και για το άρθρο 2 ν. 703/77.

[12] Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1731/2001, Επισκ.Εμπ.Δικ, 2003, σελ. 1053.

[13] Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1 της 4/1/2003.

[14] Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 της Συνθήκης (2004/C 101/07), παρ. 9-12 και τη σχετική ενωσιακή νομολογία στην οποία παραπέμπει, και ειδικότερα τις Αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε (ΔΕΕ, πρώην ΔΕΚ) C-209-215/78 & 218/78, Van Landewyck, σκ. 170, και C-219/95, Ferriere Nord Spa, σκ. 20.

[15] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, ό.π., παρ. 14-15 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

να είναι αισθητή. Επομένως, ακόμη και στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που καλύπτουν το έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους (ή και τμήματος μόνο της εθνικής αγοράς), θεμελιώνεται επίδραση του ενδοενωσιακού εμπορίου, αρκεί να υπάρχει δυνατότητα αισθητής μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων μεταξύ κρατών μελών. Κατά πάγια δε νομολογία, οι περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός από τα κράτη μέλη έχουν εξ' ορισμού ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη Συνθήκη[16].

52. Στην υπό κρίση υπόθεση, η σχετική γεωγραφική αγορά περιορίζεται στις τοπικές αγορές των νομών Ηρακλείου, Ρεθύμνης, Λασιθίου και Χανίων της Περιφέρειας Κρήτης και δεν εκτείνεται σε ευρωπαϊκές αγορές. Για τους λόγους που εκτέθηκαν ανωτέρω, κάθε μονάδα παραγωγής σκυροδέματος θεωρείται ως το επίκεντρο μιας τοπικής δύναμης αγοράς με ακτίνα το πολύ 80 χλμ., η οποία εξαρτάται, επίσης, από το κόστος μεταφοράς του σκυροδέματος από τη μια τοποθεσία στην άλλη[17].

53. Με βάση τα ανωτέρω, εκτιμάται ότι δεν υφίσταται δυνατότητα αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών στην υπό κρίση υπόθεση. Κατά συνέπεια δε συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ.

Β. ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2 ΚΑΙ 1 ΤΟΥ Ν. 703/77 - ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

1. ΑΡΘΡΟ 2 ΤΟΥ Ν. 703/77

54. Το άρθρο 2 ν. 703/77 απαγόρευε την καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους επί του συνόλου ή μέρους της αγοράς. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση δύναται να συνίσταται ιδίως στον άμεσο ή έμμεσο εξαναγκασμό προς καθορισμό είτε των τιμών αγοράς ή πώλησης είτε άλλων μη ευλόγων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό της παραγωγής, της κατανάλωσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης, επί ζημία των καταναλωτών, στην εφαρμογή άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πωλήσεων, αγορών ή άλλων συναλλαγών, κατά τρόπο ώστε κάποιες επιχειρήσεις να τίθενται σε μειονεκτική στον ανταγωνισμό θέση και στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των αντισυμβαλλομένων, πρόσθετων παροχών, ή σύναψης πρόσθετων συμβάσεων που εκ φύσεως ή σύμφωνα προς τις εμπορικές συνήθειες, δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

55. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης είναι:

α) η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στο σύνολο ή μέρος της σχετικής αγοράς και

β) η καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής της δεσπόζουσας θέσης στο σύνολο ή μέρος της αγοράς.

56. Συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί παράβαση του άρθρου 2 του ν.703/77, θα πρέπει να εξεταστεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση.

1.1. Η έννοια της «δεσπόζουσας θέσης» κατά το άρθρο 2 ν. 703/77

57. Η δεσπόζουσα θέση συνίσταται στην οικονομική ισχύ που έχει μια επιχείρηση, γεγονός που της επιτρέπει να παρακωλύει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά. Η επιχείρηση που κατέχει τη δεσπόζουσα θέση μπορεί τότε να επηρεάζει ουσιαστικά τους όρους, βάσει των οποίων εξελίσσεται ο ανταγωνισμός. Η κατοχή δεσπόζουσας θέσης δεν είναι καταδικαστέα καθ' εαυτή[18].

58. Η δεσπόζουσα θέση προϋποθέτει, κατ' αρχήν, ένα σημαντικό μερίδιο αγοράς. Ειδικά στις περιπτώσεις που το μερίδιο είναι ιδιαίτερα υψηλό και διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα, έχει κριθεί ότι αποτελεί καθ' εαυτό, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, αποδεικτικό στοιχείο για την ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσης[19]. Επιπρόσθετα απαιτείται να έχει η επιχείρηση την πραγματική δυνατότητα μονομερούς επηρεασμού των όρων της αγοράς, αυτό δηλαδή που η νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ έχει διατυπώσει ως «δυνατότητα παρεμπόδισης ενός αποτελεσματικού ανταγωνισμού»[20]. Βασικό προσδιοριστικό στοιχείο της δεσπόζουσας θέσης είναι η δυνατότητα που έχει μία επιχείρηση να διαμορφώνει σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητη επιχειρηματική συμπεριφορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και τους καταναλωτές, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό μονομερώς τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, με την επιβολή όρων που κατ' ανάγκη δεν αντιστοιχούν σ' αυτούς που θα επικρατούσαν στη σχετική αγορά σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού.

1.2. Υπαγωγή στην υπό κρίση υπόθεση

59. Στην κρινόμενη υπόθεση, όπως προκύπτει από την έρευνα της Γ.Δ.Α. και τα στοιχεία του φακέλου, δεν πιθανολογείται η κατοχή ατομικής δεσπόζουσας θέσης από κάποια εκ των εταιριών παραγωγής και εμπορίας σκυροδέματος στους τέσσερεις νομούς της Κρήτης. Ειδικότερα:

60. Όπως ανωτέρω αναλυτικά εκτίθεται, καμία εκ των εταιριών που δραστηριοποιούνται στους νομούς Χανίων, Ηρακλείου, Ρεθύμνης και Λασιθίου δεν κατέχει σημαντικό μερίδιο αγοράς στη σχετική αγορά παραγωγής και εμπορίας σκυροδέματος. Κατά συνέπεια, δε θεωρείται ότι κάποια εκ των εταιριών που δραστηριοποιούνται στην αγορά παραγωγής και εμπορίας σκυροδέματος στους ανωτέρω νομούς, έχει θέση ισχύος στη σχετική αγορά από μόνη της και την πραγματική δυνατότητα μονομερούς διατάραξης των όρων αυτής, ενόψει και

[16] Βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής, ό.π., παρ. 22, 33, 74, 78, 86 και 88, όπου και εκτενείς παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία. Βλ. επίσης, ενδεικτικά, Αποφάσεις ΔΕφΑθ 1001/2006, ΔΕφΑθ 2891/2009 και ΔΕφΑθ 559/2010.

[17] Σύμφωνα με τις δηλώσεις των ελεγχόμενων εταιριών, οι γεωγραφικές αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται οι μονάδες παραγωγής τους είναι όλες τοπικές, με την έννοια ότι καμία μονάδα παραγωγής δεν μπορεί να εξυπηρετήσει ολόκληρο έναν νομό παρά μονάχα ένα τμήμα του και συνήθως εκτείνεται σε μια ακτίνα 35 χλμ. από τις μονάδες παρασκευής τους. Εξαίρεση αποτελεί η εταιρία ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., η οποία εξυπηρετεί πέραν του βασικού της νομού (του Ρεθύμνου) και τα όρια του με το νομό Χανίων (Φυλακή, Μουρή, Γεωργιούπολη) και το νομό Ηρακλείου (Γάζι, Αγ.Πελαγία).

[18] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του ΓενΔΕΕ T-203/01, Michelin II, Συλλ. 2003, II-4071, σκ. 55, Γ. Αυγερινό, Εισαγωγή στο δίκαιο ανταγωνισμού της ΕΕ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, 94.

[19] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 2846/1999, σε ενωσιακό επίπεδο απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C- 62/86, Akzo, Συλλ. 1991, 3439, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (ΓενΔικ, πρώην ΠΕΚ) C-53/92-P, Hilti, της 2.3.1994.

[20] Αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε 85/76 Hoffmann-La Roche, Συλλ. 1979, 461 και 27/76, United Brands, Συλλ. 1978, 207.

του γεγονότος ότι σε αυτήν δραστηριοποιούνται, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα, πολλές ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, που διαθέτουν διάφορους τύπους ομοίων προϊόντων, προσφέροντας εναλλακτικές λύσεις στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις - πελάτες.

61. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω δεν στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 2 ν. 703/77 από κάποια από τις ανωτέρω εταιρίες ατομικά.

2. Άρθρο 1 παράγραφος 1 του ν. 703/77

62. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 του ν. 703/77 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

63. Επομένως, προϋποθέσεις εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης είναι:

α) η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης μεταξύ επιχειρήσεων ή ένωσης επιχειρήσεων και

β) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

64. Κατά συνέπεια, προκειμένου να θεμελιωθεί παράβαση του άρθρου 1 παράγραφος 1 του ν. 703/77, θα πρέπει να εξεταστεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση.

2.1. Η έννοια της «επιχείρησης» και της «ένωσης επιχειρήσεων» κατά το άρθρο 1 ν. 703/77

2.1.1. Η έννοια της «επιχείρησης»

65. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 ν. 703/77 ως «επιχείρηση» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του[21]. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική, με αποτέλεσμα το αποφασιστικό κριτήριο της έννοιας αυτής στο δίκαιο της προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού να είναι η οικονομική και όχι η νομική της αυτοτέλεια[22]. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά[23].

66. Εν προκειμένω, όλες οι υπό έλεγχο εταιρίες του κλάδου παραγωγής και εμπορίας ετοίμου σκυροδέματος διεξάγουν οικονομική δραστηριότητα, όπως προκύπτει και από τα ανωτέρω υπό ΙΙ αναφερόμενα, και ως εκ τούτου λογίζονται ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

2.1.2. Η έννοια της «ένωσης επιχειρήσεων»

67. Κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού για να θεωρηθεί ότι μια επαγγελματική οργάνωση συνιστά ένωση επιχειρήσεων απαιτείται αυτή να ασκεί οικονομική δραστηριότητα ή να ασκεί δραστηριότητες που αφορούν σε άσκηση οικονομικής δραστηριότητας. Ένας επαγγελματικός φορέας ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων για τους σκοπούς του άρθρου 1 ν. 703/77, όταν θεσπίζει μία ρύθμιση που αφορά στην επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών του[24].

68. Η «ένωση επιχειρήσεων» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν απαιτείται η «ένωση» να φέρει νομική προσωπικότητα[25]. Αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά ή οικονομικά συμφέροντα των μελών της[26]. Σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι θεωρούνται ως «ενώσεις επιχειρήσεων» κατά την έννοια του άρθρου 1 ν. 703/77, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (non-profit undertakings)[27].

69. Στην υπό εξέταση υπόθεση, ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, αποτελεί «ένωση επιχειρήσεων», κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77. Ο εν λόγω Σύνδεσμος έχει, μεταξύ άλλων, ως σκοπό την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των μελών του και την προσπάθεια επίλυσης των διαφόρων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν με παραστάσεις και διαβήματα προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες και Αρχές, την ανταλλαγή απόψεων που έχουν σχέση με την παραγωγή ετοίμου σκυροδέματος και αδρανών υλικών, τη συνεργασία με επιστημονικούς και τεχνικούς οργανισμούς ή οργανώσεις, με άλλους συλλόγους, άλλες ενώσεις, άλλους συνδέσμους ή συνομοσπονδίες που έχουν σχέση με την παραγωγή ετοίμου σκυροδέματος και αδρανών υλικών στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό κ.ά.

70. Εν προκειμένω, ο εν λόγω Σύνδεσμος προκύπτει ότι ασκούσε δραστηριότητες που αφορούν σε άσκηση οικονομικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα την τιμολογιακή πολιτική των μελών του.

Γ. ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ

1. Η έννοια της σύμπραξης κατά το άρθρο 1 ν. 703/77

1.1. Η ύπαρξη «συμφωνίας» υπό την έννοια του άρθρου 1 ν. 703/77

71. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77 θεωρείται ότι υφίσταται σύμπραξη όταν οι συμβαλλόμενοι, ρητά ή σιωπηρά, εγκρίνουν από κοινού σχέδιο που καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή τους

[21] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-55/96, Job Centre coop.arl, Συλλ. 1997, Ι-7119, σκ.21, απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-180-184/98, Pavlov κλπ, Συλλ. 2000, Ι-6451, σκ. 74. Βλ. επίσης σχετικά και Κοτσίρη Λ., Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Αθέμιτου και Ελεύθερου, Εκδ. Σάκκουλα, 4η έκδοση, σελ. 407.

[22] Βλ. ενδεικτικά Σινανιώτη-Μαρούδη Αριστέα, Εμπορικό Δίκαιο, Τόμος Ι, Γενικό Μέρος, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σελ. 251, ΕΑ 376/V/2008, σελ. 20.

[23] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1987, 2599, σκ. 7, απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε , C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1998, 3851, σκ. 36, ΕΑ 430/V/2009, σελ. 6 και ΕΑ 317/V/2006, σελ. 16, 17.

[24] Βλ. απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.1.

[25] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-395/96 P and C-396/96 P, Compagnie maritime belge transports SA, Compagnie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S (CEWAL), Συλλ. 2000, I- 01365, σκ. 144. Βλ. και Λ. Κοτσίρη, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 2003, σελ.398-399.

[26] Βλ. απόφαση Επιτροπής, 96/438/ΕΚ FENEX ΕΕ 1996 L181/28, παρ. 31. Βλ. επίσης Γ. Αυγερινό, Εισαγωγή στο δίκαιο ανταγωνισμού της ΕΕ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ.67-68.

[27] Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε 209-215/78 & 218/78, Heintz van Landewyck SARL κ.ά., Συλλ. 1980, 3125, σκ. 87-88, C-96-102, 104, 105, 108 και 110/82, IAZ, Συλλ. 1983, 3369, σκ.19-20 και C-246/86, Belasco, Συλλ. 1989, 2117, σκ.2, 65.

βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο[28].

72. Ως «συμφωνίες» νοούνται οι συμβάσεις που δεσμεύουν τα συμβαλλόμενα μέρη, ανεξάρτητα από τον τύπο τον οποίο έχουν περιβληθεί και το βαθμό δεσμευτικότητάς τους, όπως είναι π.χ. οι συμφωνίες κυρίων[29] και ανεξαρτήτως του εάν είναι υπογεγραμμένες ή ανυπόγραφες[30]. Για την έννοια της συμφωνίας είναι αδιάφορα ο γραπτός ή προφορικός χαρακτήρας της σύμβασης, καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της, δηλαδή δεν απαιτούνται τυπικές διαδικασίες ούτε και κυρώσεις ή μέτρα εφαρμογής[31]. Εξάλλου, αδιάφορο είναι αν η ένωση επιχειρήσεων ή οι εκπρόσωποί της που συμμετέχουν στη συμφωνία ήταν εξουσιοδοτημένοι ή είχαν την αρμοδιότητα βάσει των καταστατικών προβλέψεων της ένωσης να συνάπτουν συμφωνίες με αντίστοιχο περιεχόμενο[32]. Η έννοια της συμφωνίας, επομένως, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών, της οποίας η μορφή εκδήλωσης δεν είναι σημαντική, εφόσον συνιστά πιστή έκφραση των βουλήσεων αυτών[33].

73. Για την ύπαρξη «συμφωνίας» σημασία έχει η σύμπτωση βούλησης των συμβαλλομένων φυσικών ή νομικών προσώπων, νομικώς ή οικονομικώς διακεκριμένων μεταξύ τους, και αρκεί ότι κάθε μέρος εκούσια αναλαμβάνει να περιορίσει την ελευθερία του προς δράση σε σχέση με το άλλο[34]. Περαιτέρω, ο καθορισμός εκ μέρους των συμμετεχουσών σε μία συνάντηση επιχειρήσεων των «κανόνων παιχνιδιού» για τη συμπεριφορά τους στην αγορά συνιστά αναντίρρητα «συμφωνία» κατά την έννοια του άρθρου 1 ν. 703/77, ακόμα και αν δεν συνάφθηκε «τυπική συμφωνία», αλλά απλά εκφράστηκε η επιθυμία ή η ευχή να ακολουθηθεί η συγκεκριμένη συμπεριφορά[35].

74. Επομένως, για την κατάφαση παράβασης του άρθρου 1 ν. 703/77 αρκεί να αποδειχθεί ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις μετείχαν σε συναντήσεις, κατά τις οποίες συνάφθηκαν συμφωνίες ή συμφωνήθηκαν εναρμονισμένες πρακτικές θίγουσες τον ανταγωνισμό, χωρίς (οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις) να αντιταχθούν σαφώς στις συμφωνίες αυτές. Το γεγονός και μόνο ότι μία επιχείρηση ήταν παρούσα στη συνεδρίαση, κατά την οποία συνάφθηκε μία συμφωνία, αποτελεί επαρκή απόδειξη για να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω επιχείρηση μετείχε στη σύμπτωση βουλήσεων και στις αποφάσεις της εν λόγω συνεδρίασης[36]. Όταν έχει αποδειχθεί η συμμετοχή των εμπλεκομένων επιχειρήσεων στις εν λόγω συναντήσεις, εναπόκειται στις επιχειρήσεις αυτές να επικαλεστούν και να αποδείξουν ότι η συμμετοχή τους στις εν λόγω συναντήσεις στερείτο κάθε πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, όπως συμβαίνει για παράδειγμα, όταν είχαν δηλώσει στους ανταγωνιστές τους, ότι μετείχαν στις συναντήσεις υπό ένα πρίσμα διαφορετικό. Ακόμα και αν υποτεθεί, ότι οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις δεν συμμορφώνονται με τα αποτελέσματα των συναντήσεων ή ότι η συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά δεν ανταποκρίνεται στα συμφωνηθέντα, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη τους για παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77[37].

75. Με άλλα λόγια, εάν μία επιχείρηση παρίσταται σε συσκέψεις με έκδηλο σκοπό αντιβαίνοντα προς τον ανταγωνισμό, εάν δεν διαχωρίσει δημοσίως τη θέση της από τα συμφωνηθέντα, θα θεωρηθεί συμβαλλόμενο μέρος των συμφωνιών, ακόμη και αν στην πραγματικότητα δεν συμμορφωθεί με τα αποτελέσματα των συσκέψεων[38]. Εξάλλου, για να υπάρχει παράβαση, δεν είναι αναγκαίο να έχουν εκ των προτέρων συμφωνήσει οι συμμετέχοντες σε ένα ολοκληρωμένο κοινό σχέδιο. Η έννοια της συμφωνίας στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/77 μπορεί επίσης να εφαρμόζεται σε ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και σε επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες σε διαδικασία διαπραγμάτευσης, οι οποίες οδηγούν στην οριστική συμφωνία[39]. Συναφώς, ο όρος «συμφωνία» μπορεί εύστοχα να εφαρμοστεί όχι μόνο σε ένα γενικό σχέδιο ή στους ρητά συμφωνηθέντες όρους, αλλά και στην υλοποίηση όσων έχουν συμφωνηθεί βάσει των ίδιων μηχανισμών και κατά την επιδίωξη του ίδιου κοινού σκοπού. Όπως επεσήμανε το Δικαστήριο της Ε.Ε στην υπόθεση C-49/92P, Επιτροπή κατά Annic Partecipazioni SpA, επικυρώνοντας την προηγούμενη απόφαση του

[28] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-13/89, Polypropylene, Συλλ. 1992, II-1021, σκ. 253.

[29] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-41/69, Chemiefarma, Συλλ. 1970, 661. Βλ. ακόμη Ζιάμου Θ. σε Σκουρή Β., Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2003, σελ. 692.

[30] Βλ. Faull and Nickpay, The EC Law of Competition (ΕΤΟΣ 2007), σελ. 195, παρ. 3.49 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει (Απόφαση της Ευρ. Επιτροπής (79/934/EEC) της 5ης Σεπτεμβρίου 1979, Υπόθεση IV/29.021 - BP Kemi - DDSF, OJ L 286 της 14.11.1979, σελ. 0032-0052, σκ. 27 και 45).

[31] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-209/78, Van Landewyck, σκ. 85-86, και αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου T-9/99, σκ. 200-201 και T-1/89, Rhone-Poulenc, σκ. 43 - 44. Βλ. επίσης απόφαση της Ευρ. Επιτροπής 2004/104/ΕΚ, ό.π., σκ.172. Βλ. και Κοτσίρη, Δίκαιο Ανταγωνισμού, 2003, 395-396.

[32] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-25/95 κλπ, Cimentieres CBR κ.άλ., Συλλ. 2000, II-491, σκ. 928.

[33] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-41/69, Chemiefarma, Συλλ. 1970, 661, σκ. 112, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-41/96, Bayer, Συλλ. 2000, II 3383, σκ. 67-69, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-208/01, Volkswagen, Συλλ. 2003, II 5141, σκ. 30-32.

[34] Κοτσίρης, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 2003, 391-392, Alison Jones / Brenda Sufrin, EC Competition Law, 2004, 130.

[35] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-204/00, Aalborg Portland κ.αλ., σκ. 228-248, Ε.Α 369/V/2007, σελ. 47, ΔΕφΑθ 906/2010, σκ. 7, ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, καθώς και Ε.Α 492/VI/2010, σελ. 29 (παρ. 78).

[36] Βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-204/00 P κ.λπ., σκ. 249 και 291, 323, 330-331, C-49/92 P, Anic Partecipazioni, σκ. 95-100 και C-199/92 P, Huls, σκ. 174, 180-183. Βλ και απόφαση Ε.Α 369/V/2007, σελ. 47επ.

[37] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-334/94, Sarrio S.A., σκ. 118, η οποία επιβεβαιώθηκε ως προς το συγκεκριμένο σημείο από την απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-291/98 P, Sarrio, σκ. 50, όπου συγκεκριμένα αναφέρεται, ότι «... η συμμετοχή επιχειρήσεως σε συσκέψεις στρεφόμενες κατά του ανταγωνισμού έχει, εξ αντικειμένου, ως αποτέλεσμα να δημιουργεί σύμπραξη ή να την ενισχύει και ότι το γεγονός ότι η επιχείρηση δεν θέτει σε εφαρμογή τα αποτελέσματα αυτών των συσκέψεων δεν αποκλείει την ευθύνη της εκ της συμμετοχής της στη σύμπραξη, εκτός εάν έχει λάβει δημόσια τις αποστάσεις της από το περιεχόμενό τους» και T-303/02, Westfalen Gassen, σκ. 97, όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά: «...το γεγονός ότι η συμπεριφορά στην αγορά των οικείων επιχειρήσεων δεν συνάδει με τους συμφωνηθέντες «κανόνες παιχνιδιού» ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη τους λόγω συμμετοχής σε συμφωνία κατά του ανταγωνισμού».

[38] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-7/89, Hercules Chemicals, Συλλ. 1999, II-1711, σκ. 232.

[39] Βλ. Ε.Α 369/V/2007, σελ. 47.

Πρωτοδικείου, παράβαση μπορεί να προκύπτει όχι μόνο από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά. Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί για το λόγο ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή η διαρκής αυτή συμπεριφορά, θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ[40].

76. Κατά συνέπεια, μία επιχείρηση, η οποία εγκρίνει σιωπηρά μία παράνομη πρωτοβουλία χωρίς να αποστασιοποιηθεί δημοσίως από το περιεχόμενό της ή να την καταγγείλει στις διοικητικές αρχές, έχει ως αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τη συνέχιση της παράβασης και να δυσχεραίνει την αποκάλυψή της. Η συνέργεια αυτή συνιστά παθητικό ρόλο συμμετοχής στην παράβαση και είναι ικανή, επομένως, να επισύρει την ευθύνη της επιχείρησης στο πλαίσιο ενιαίας συμφωνίας[41]. Εξάλλου, δεν απαιτείται αντιανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω κι αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[42].

1.2. Η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής» υπό την έννοια του άρθρου 1 ν. 703/77

77. Το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/77 διακρίνει την έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής» από την έννοια των «συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων», προκειμένου να συμπεριληφθεί στην προβλεπόμενη απαγόρευση μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων που, χωρίς να φθάνει μέχρι τη σύναψη κατά κυριολεξία σύμβασης, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με την έμπρακτη συνεργασία των επιχειρήσεων αυτών[43]. Τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας, που προβλέπονται στην ενωσιακή νομολογία, δεν προϋποθέτουν την κατάρτιση ενός πραγματικού σχεδίου, αλλά πρέπει να νοούνται υπό το πρίσμα της αντίληψης που είναι συνυφασμένη με τις περί ανταγωνισμού διατάξεις της συνθήκης, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την εμπορική πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται στη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, της οποίας το αντικείμενο ή το αποτέλεσμα είναι είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά, που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή σκοπεύουν να ακολουθήσουν στην αγορά[44]. Κατά συνέπεια, μια συμπεριφορά δύναται να χαρακτηριστεί ως «εναρμονισμένη πρακτική», ακόμη και αν τα μέρη δεν δηλώνουν ρητά τη συγκατάθεσή τους επί κοινού σχεδίου, που καθορίζει τη δράση τους στην αγορά, εν γνώσει τους όμως δέχονται ή προσχωρούν σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκολύνουν το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής.

78. Τέλος, επισημαίνεται ότι ο ακριβής χαρακτηρισμός μιας οριζόντιας σύμπραξης ως συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης. Ειδικότερα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν είναι υποχρεωμένη, ιδίως όταν πρόκειται για περίπλοκη παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77 (και αντίστοιχα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ), να θεωρήσει, ότι ανταποκρίνεται σε μία εκ των δύο μορφών παράνομης συμπεριφοράς, διότι οι έννοιες της «συμφωνίας» και της «εναρμονισμένης πρακτικής» είναι ελαστικές και ενδέχεται να αλληλοκαλύπτονται.

79. Πράγματι ενδέχεται να μην είναι καν δυνατός ο διαχωρισμός των δύο εννοιών, καθόσον μία παράβαση μπορεί να παρουσιάζει συγχρόνως ή διαδοχικά τα χαρακτηριστικά και των δύο μορφών απαγορευμένης συμπεριφοράς, ενώ σε μεμονωμένη βάση ορισμένα στοιχεία θα μπορούσαν σαφώς να ενταχθούν στη μία ή στην άλλη εννοιολογική κατηγορία. Ωστόσο, δεν θα ήταν σκόπιμο, μία διαρκής, ενιαία και κοινή πρακτική που έχει έναν και τον αυτό στόχο να υποδιαιρεθεί σε διακριτές μορφές παράβασης. Κατά συνέπεια, μία σύμπραξη μπορεί να αποτελεί ταυτόχρονα «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική»[45]. Δεν είναι επομένως απαραίτητο να χαρακτηριστεί επακριβώς μία παράβαση ως προς καθεμία επιχείρηση και σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο ως συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, εφόσον σε κάθε περίπτωση τα άρθρα 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ καλύπτουν αμφότερες τις παραβάσεις.

1.3. Τα από 30.7.2001 και 22.8.2005 συμφωνητικά μεταξύ εταιριών παραγωγής σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνης.

80. Εν προκειμένω, τα από 30.7.2001 και 22.8.2005 συμφωνητικά (έγγραφα α και β) μεταξύ εταιριών παραγωγής σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνης αποτελούν συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/77.

81. Όπως ανωτέρω αναλυτικά εκτίθεται, στην κατάθεση που έδωσε ο [...][46] στις [...] στη Γ.Δ.Α. αναφέρει ότι αναγνωρίζει τα συμφωνητικά και σημειώνει ότι: «Στην μικρή κοινωνία του Ρεθύμνου γνωριζόμασταν και συναντιόμασταν και συνομιλούσαμε για το πώς θα επιβιώσουν οι επιχειρήσεις μας. Το πρώτο σχέδιο της συμφωνίας μας το έφερε ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, ο οποίος, εξ όσων φημολογείτο, το πήρε από τον αντίστοιχο σύνδεσμο από τη Λάρισα. Όμως, ο λογιστής μας ο [...] μας συμβουλεύει πάντα να μην κάνουμε κάτι το οποίο δεν είναι σύννομο. Δεν γνωρίζω τι κάνανε οι υπόλοιποι». Στην ερώτηση αν γνωρίζει [...][47] αναφέρει ότι «Τον είχα δει σε μια καφετέρια στο Ρέθυμνο όταν ήρθε ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου με το συγκεκριμένο έγγραφο... Στη συνάντηση στην καφετέρια παρίσταντο[...]». Στην ερώτηση για ποιο λόγο οι εταιρίες (εφόσον τελικά αποφάσισαν, όπως αναφέρει, να μην υπογράψουν το

[40] Βλ. και Ε.Α 492/VI/2010, σελ. 30.

[41] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-204/00 P, σκ. 80-87 και 328, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-303/02, σκ. 101-103, 124.

[42] Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε 45/85, Verband, σκ. 35-42.

[43] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε 48/69, Imperial Chemical Industries Ltd (ICI), Συλλ. 1972 -1973, 99, σκ. 64.

[44] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε, C-40/73, Suiker Unie κατά Επιτροπής, σελ. 507, απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30/10/2002, Υπόθεση COMP/35.587 PO Video Games, COMP/35.706 PO Nintendo Distribution και COMP/36.321 Omega - Nintendo, ΕΕ L 255, 8/10/2003, σελ. 33, σκέψεις 246 επ.

[45] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-7/89, SA Hercules, σκ. 264, 2004/337/ΕΚ, Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το αυτογραφικό χαρτί, σκ. 318-320.

[46] [...].

[47] [...], ορίζεται θεματοφύλακας του προαναφερόμενου από 30.7.2001 συμφωνητικού.

συμφωνητικό του 2001) προέβησαν στη σύνταξη δεύτερου παρόμοιου συμφωνητικού το 2005 απάντησε ότι «Ήδη είχαν κλείσει οι δύο εταιρίες, [...] (ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε) και [...] (ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ) και άνοιξαν άλλες τέσσερεις για αυτό ο Σύνδεσμος επανήλθε με το νέο συμφωνητικό (έγγραφο 2) του έτους 2005». Σε άλλο σημείο της κατάθεσής του αναφέρει ότι το εν λόγω συμφωνητικό δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

82. Στην κατάθεση που έδωσε στη Γ.Δ.Α. ο [...][48] στις [...] αναφέρει ότι: «Κανένα από τα δύο συμφωνητικά δεν υπεγράφη ούτε ίσχυσε. Έχω την εντύπωση ότι το συμφωνητικό του 2001 προτάθη από τις εταιρίες σκυροδέματος του νομού Χανίων... Το συμφωνητικό του 2005 ίσως να το διαπραγματεύθηκαν οι τρεις συμβαλλόμενες εταιρίες, αλλά δεν το είχα δει ποτέ παρά μόνο μετά τον έλεγχο της ΓΔΑ». Επιπλέον, ενώ στην ερώτηση για πόσο χρονικό διάστημα παρατάθηκε η διάρκεια ισχύος των δύο προαναφερόμενων συμφωνητικών αναφέρει ότι «Κανένα από τα δύο συμφωνητικά δεν υπεγράφη ούτε ίσχυσε», στην ερώτηση εάν γνωρίζει αν οι λοιπές εταιρίες που αναφέρονται στα συμφωνητικά τα υπέγραψαν, απάντησε ότι δεν το γνωρίζει.

83. [...][49] καταθέτει ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] αναφορικά με το από [...] συμφωνητικό, όπου εμφανίζεται ως εκπρόσωπος της [...], ότι: «Δεν θυμάμαι να έχω υπογράψει το συγκεκριμένο συμφωνητικό. Το συμφωνητικό αυτό μπορεί να προέκυψε κατόπιν προτροπής Κυπρίων επιχειρηματιών του κλάδου (δεν θυμάμαι επωνυμίες εταιριών) προς τον Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης... Πιθανόν να το έστειλαν από το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης για να το δούμε και να πούμε τη γνώμη μας». Εν συνεχεία αναφέρει ότι «Από ότι θυμάμαι η [...] δεν υπέγραψε το συμφωνητικό και δεν γνωρίζω εάν το υπέγραψαν οι άλλες συμβαλλόμενες εταιρίες...».

84. [...][50] καταθέτει ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] αναφορικά με το από [...] συμφωνητικό, όπου εμφανίζεται ως εκπρόσωπος της [...], ότι: «Το εν λόγω σχέδιο συμφωνητικού δεν υπεγράφη και δεν εφαρμόσθηκε ούτε από την εταιρία μας ούτε από τις άλλες εταιρίες κατά το διάστημα που εγώ εργαζόμουν στην εταιρία... Δεν ξέρω γιατί αναφέρεται το όνομά μου στο εν λόγω σχέδιο συμφωνητικού». Σε άλλο σημείο της κατάθεσής του αναφέρει ότι «Λόγω του ότι οι εταιρίες σκυροδέματος πωλούσαν κάτω του κόστους εκείνη την εποχή, υποθέτω ότι οι τιμές που αναγράφονται στο εν λόγω έγγραφο ήταν οριακά πάνω από το κόστος». Αναφορικά με το από [...] συμφωνητικό αναφέρει ότι: «Δεν γνωρίζω το συγκεκριμένο έγγραφο. Θεωρώ ότι είναι κάτι αντίστοιχο και αποτέλεσμα της προσπάθειας των εταιριών να σωθούν λόγω της ύπαρξης πωλήσεων κάτω του κόστους, όπως προανέφερα, αλλά εξαιτίας εμπάθειας και διαφωνιών μεταξύ των εταιριών θεωρώ ότι δεν εφαρμόσθηκε το έγγραφο 1. Γνωρίζω ότι δεν εφαρμόσθηκε το έγγραφο του [...]».

85. Στην κατάθεση που έδωσε ο [...] ([...]) ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] αναφέρει σχετικά με το από 30.7.2001 συμφωνητικό ότι: «Δεν έχει υπογραφεί ποτέ τέτοια συμφωνία, είχε γίνει απλά κάποια συζήτηση και κάποιος έθεσε το θέμα αυτό, όμως δε θυμάμαι το όνομά του. Εγώ δε συμφωνούσα με την πρόταση που έγινε γενικότερα, οπότε και δεν την υπέγραψα... Δεν ξέρω αν εκτός από εμένα που δεν υπέγραψα κάτι, κάποια άλλη εταιρία διατύπωσε άλλη πρόταση. Άρα δε γνωρίζω κάτι για επ' αορίστου παράταση... Γιατί διαφωνούσα με την πρόταση, παρέμεινα πολύ λίγο στη συνάντηση, η οποία πραγματοποιήθηκε προκειμένου να συζητηθεί το συμφωνητικό του 2001 και αποχώρησα αμέσως. Δεν είχα κανέναν λόγο να εμπιστευτώ τη συμφωνία. Ως περιφερειακό εργοστάσιο που εγώ ήμουνα, εμένα κάποια τέτοια συμφωνία δεν με αφορούσε. Θεωρώ ότι κάτι τέτοιο ήταν ανεφάρμοστο. Όσο για το συμφωνητικό του 2005 δεν είχα παραστεί ποτέ σε συνάντηση και δεν το γνωρίζω». Σε ερώτηση εάν γνωρίζει τον [...] απάντησε: «Δεν θυμάμαι καλά, αλλά ίσως αυτός να ήταν αυτός που έφερε το συμφωνητικό του 2001, γιατί κάτι μου λέει το όνομά του. Είχαμε συναντηθεί σε κάποια καφετέρια του Ρεθύμνου». Αναφορικά με το από 22.8.2005 συμφωνητικό αναφέρει «Δεν γνωρίζω τίποτα για το συμφωνητικό του 2005... Δεν θυμάμαι να έχω καν προσκληθεί σε αυτή τη συνάντηση... Από προσωπική εμπειρία, εγώ δεν δεσμευόμουνα από κάποια συμφωνία. Χειριζόμουνα τους πελάτες, όπως εγώ έκρινα καλύτερα... Δεν γνωρίζω τι έπραξαν οι λοιπές εταιρίες το 2005. Κατά την προσωπική μου άποψη κάτι τέτοιο δεν μπορεί να εφαρμοστεί γιατί οι μεγάλες εταιρίες είχαν δημόσια έργα και εμείς έπρεπε να τους ανταγωνιστούμε κερδίζοντας με την όποια τιμή προσφέραμε στους πελάτες».

86. Ο [...][51] κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] αναφορικά με το από 22.8.2005 συμφωνητικό, όπου εμφανίζεται ως εκπρόσωπος [...], ότι: «Ο [...] μας κάλεσε μία φορά σε μία συνάντηση για να συζητήσουμε πώς θα εξυπηρετούμε ο ένας τον άλλον, δηλ. για να υπάρχει η δυνατότητα, κατά την κατασκευή ενός έργου, να μας προμηθεύει με σκυρόδεμα κάποιος ανταγωνιστής, εφόσον το εργοστάσιό του ήταν πλησίον του τόπου κατασκευής (ή, σε περίπτωση διακοπής ρεύματος, να προμηθεύει η μία εταιρία που έχει γεννήτρια την άλλη που δεν έχει ή γενικότερα σε περίπτωση οποιασδήποτε βλάβης). Το περιεχόμενο του συμφωνητικού του 2005 δεν συζητήθηκε. Δεν νομίζω ότι θα μπορούσε να εφαρμοστεί. Πρώτη φορά βλέπω το συμφωνητικό. Θεωρώ ότι ήταν ιδέα του [...] να συντάξει αυτό το συμφωνητικό και να προσθέσει και την [...], για να παρουσιάσει στην εταιρία του ότι ασχολείται με τα συμφέροντά της. Δεν γνωρίζω εάν οι άλλες εταιρίες το εφάρμοσαν, αλλά νομίζω ότι θα ήταν δύσκολο γιατί δεν θα τα έβρισκαν μεταξύ τους. Ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος... Δεν πιστεύω να επακολούθησαν συναντήσεις, αλλά είμαι σίγουρος ότι το συμφωνητικό δεν εφαρμόστηκε. Εγώ δεν είχα καμία συνάντηση με κανέναν... Δεν γνωρίζω τι έκαναν οι άλλες εταιρίες. Πιστεύω ότι δεν εφαρμόστηκε ποτέ»[52].

87. Τέλος, ο [...], στην κατάθεση που έδωσε στις [...] ενώπιον της Γ.Δ.Α. αναφέρει ότι ενώ επίσημα δεν έχει

[48] [...].
[49] [...].
[50] [...].
[51] [...].
[52] Αναφορικά με το από 30.7.2001 συμφωνητικό, ο [...] καταθέτει ότι δεν γνωρίζει τίποτα, καθότι, όπως αναφέρει στην κατάθεσή του, η [...]. Το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης αναφέρει στην κατάθεσή του ότι δεν τον γνωρίζει. Κατέθεσε, επίσης, ότι δεν γνωρίζει τον [...]. Τέλος, σε ερώτηση εάν οι τιμές από το 2002 μέχρι τον Αύγουστο του 2005 ήταν ίδιες απάντησε ότι «[...]».

γίνει λύση του Συνδέσμου, ουσιαστικά δεν υφίσταται διότι άλλες εταιρίες έχουν κλείσει/πτωχεύσει και άλλες υπολειτουργούν. Εν συνεχεία αναφέρει ότι «Δεν προτάθηκε από το Σύνδεσμο αυτό το συμφωνητικό[53]. Δεν γνωρίζω για ποιο λόγο φέρει το όνομα του Συνδέσμου. Ίσως αναγράφεται η επωνυμία του Συνδέσμου για να προσδώσει κύρος στο συγκεκριμένο συμφωνητικό, το οποίο δεν γνωρίζω εάν υπεγράφη ή τέθηκε σε ισχύ. Πραγματοποιήθηκε μόνο μία συνάντηση με τα μέλη του Συνδέσμου, κατά την ίδρυση του Συνδέσμου, στην οποία συζητήθηκαν ο τρόπος εκπροσώπησης των επιχειρηματιών στις δημόσιες αρχές και τον τύπο για την προώθηση των συμφερόντων μας». Επιπλέον αναφέρει ότι «... οι τιμές που πωλούσαν οι εταιρίες του Ρεθύμνου ήταν υψηλότερες από αυτές του νομού Χανίων και υποθέτω ότι ίσως γι' αυτό να υπήρχε συμφωνία για τις τιμές στο Ρέθυμνο». Για το συμφωνητικό του 2005 αναφέρει ότι «Δεν προτάθηκε από το Σύνδεσμο και ουδεμία σχέση έχει με αυτόν. Άλλωστε θεματοφύλακας ορίζεται εκπρόσωπος των συμβαλλομένων εταιριών». Τέλος, αναφορικά με τον [...] που είχε οριστεί θεματοφύλακας του προαναφερόμενου από 30.7.2001 συμφωνητικού αναφέρει ότι «Τον γνωρίζω. Είχε διευθυντική θέση στην εταιρία [...]. Ο Σύνδεσμος είχε έδρα [...]και ο οποίος είχε αναλάβει τα διοικητικά θέματα του Συνδέσμου. [...] δεν πρέπει να έχει ανάμειξη στο συμφωνητικό του 2001 εξ' όσων γνωρίζω. Εγώ [...] ουδέποτε είχα ενημερωθεί για το περιεχόμενο του συμφωνητικού του 2001. Εάν βρω στοιχεία επικοινωνίας θα σας τα στείλω».

88. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι εμπλεκόμενες εταιρίες πραγματοποιούσαν συναντήσεις, προκειμένου να αποφασισθεί ο τρόπος προώθησης των συμφερόντων τους, η επιβίωση των επιχειρήσεών τους, ο τρόπος εκπροσώπησης των επιχειρηματιών στις δημόσιες αρχές κ.λπ. Σε ορισμένη συνάντηση είχε συζητηθεί το περιεχόμενο του από 30.7.2001 συμφωνητικού, το οποίο, όπως αναφέρουν δύο από τους προαναφερόμενους καταθέσαντες[54], προσκόμισε εκπρόσωπος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης. Ένας από τους καταθέσαντες[55] έχει την εντύπωση ότι το συμφωνητικό προτάθηκε από τις εταιρίες σκυροδέματος του νομού Χανίων, ενώ άλλος αναφέρει ότι ίσως ο [...][56] να ήταν αυτός που έφερε το συμφωνητικό του 2001[57]. [...] αρνείται ότι το εν λόγω συμφωνητικό προτάθηκε από το Σύνδεσμο και δηλώνει ότι ουδέποτε είχε ενημερωθεί για το περιεχόμενό του. Ομοίως, από το από 22.8.2005 συμφωνητικό και από την κατάθεση του [...] προκύπτει ότι οι αναφερόμενες σε αυτό ως συμβαλλόμενες εταιρίες του Ρεθύμνου είχαν συναντηθεί και είχαν συζητήσει για τα ζητήματα που περιλαμβάνονται σε αυτό (σύμφωνα με την κατάθεση του [...], κατόπιν πρότασης και πάλι του Συνδέσμου). Η κατάθεση του Προέδρου [...] ότι πρώτη φορά βλέπει το από 22.8.2005 συμφωνητικό δεν συνάδει με την εκτίμησή του ότι ήταν ιδέα του [...][58] να το συντάξει. Εφόσον δεν είχε ξαναδεί το συμφωνητικό, και κατά συνέπεια ούτε είχε συζητήσει το περιεχόμενό του με κανέναν, δεν θα ήταν σε θέση να κάνει εκτιμήσεις για το ποιος το συνέταξε.

89. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τις ληφθείσες καταθέσεις, στη συνάντηση που έλαβε χώρα το 2001 είχαν παρευρεθεί εκπρόσωποι των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε, ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και της ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, ενώ το επίμαχο συμφωνητικό προσκόμισε ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης[59]. Η ανάμειξη του Συνδέσμου στην υπογραφή του από 30.7.2001 συμφωνητικού προκύπτει, περαιτέρω, τόσο από την αναγραφή της επωνυμίας αυτού στην επικεφαλίδα του εν λόγω συμφωνητικού (πριν τις συμβαλλόμενες εταιρίες), όσο και από το γεγονός ότι ως θεματοφύλακας της εν λόγω συμφωνίας είχε οριστεί ο [...], ο οποίος, σύμφωνα με την κατάθεση του [...][60], είχε αναλάβει τα διοικητικά θέματα του Συνδέσμου και είχε διευθυντική θέση στην εταιρία[...]. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο ρόλος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης στην υπογραφή του από 30.7.2001 συμφωνητικού ήταν κεντρικός και συντονιστικός, αφού σύμφωνα με τις προαναφερόμενες καταθέσεις το εν λόγω συμφωνητικό προτάθηκε από τον εκπρόσωπο του Συνδέσμου, [...], ο οποίος ορίστηκε και θεματοφύλακας της συμφωνίας και στον οποίο (σύμφωνα με τους όρους του συμφωνητικού) θα κοινοποιούνταν «στο τέλος κάθε μήνα οι τόνοι αγοράς χύμα τσιμέντου από κάθε εταιρεία χωριστά». Σύμφωνα με τα ανωτέρω, ο Σύνδεσμος πρότεινε την υπογραφή του από 30.7.2001 συμφωνητικού στη σχετική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε και παρακολουθούσε ενεργά την εφαρμογή του συλλέγοντας πληροφορίες αναφορικά με τους τόνους αγοράς χύμα τσιμέντου από την κάθε εταιρία. Είχε συνεπώς κεντρικό και οργανωτικό ρόλο στις αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές που συμφωνήθηκαν με το από 30.7.2001 συμφωνητικό[61].

90. Όσον αφορά στη συνάντηση του 2005 και σύμφωνα με τις προαναφερόμενες καταθέσεις, προκύπτει ότι είχαν συναντηθεί οι εκπρόσωποι των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. και ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ενώ οι [...] και [...](ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ αντίστοιχα) δεσμεύτηκαν ότι θα εφαρμόσουν τις όποιες αποφάσεις ληφθούν (όπως ρητά αναφέρεται στο συμφωνητικό). Στη δεύτερη σελίδα του από 22.8.2005 συμφωνητικού αναφέρονται ως συμβαλλόμενες και οι πέντε εταιρίες. Η ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. είχε κηρυχτεί σε κατάσταση πτώχευσης από το έτος 2003[62], όπως προκύπτει από την υπ' αρ. 10/1365/ΠΕ/11/2003 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κρήτης, που προσκόμισε στη Γ.Δ.Α. ο [...][63]. Όσον

[53] Εννοείται το από 30.7.2001 συμφωνητικό, όπου και αναφέρεται η επωνυμία του Συνδέσμου.

[54] [...]. Την ίδια εκτίμηση κάνει και ο[...].

[55] [...].

[56] Όπως προαναφέρθηκε, ο [...] κατέθεσε ότι ο [...] ήρθε ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης με το από το 2001 συμφωνητικό. Ο [...] κατέθεσε ότι ο [...] είχε αναλάβει τα διοικητικά θέματα του Συνδέσμου και είχε διευθυντική θέση στην εταιρία [...].

[57] Βλ. κατάθεση[...].

[58] [...].

[59] Όσον αφορά στη συμμετοχή του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, βλ. ανωτέρω τις καταθέσεις των[...].

[60] [...].

[61] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση Ευρ. Επιτροπής της 11.11.2009, COMP/38589,Heat Stabilizers, σκ. 109, 376 και 380 επ.

[62] Με την ίδια απόφαση ορίζεται ημέρα παύσης πληρωμών η 1η Σεπτεμβρίου 2001.

[63] Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 1872/24.3.2011 έγγραφο. Σύμφωνα με την

αφορά στην εταιρία ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, από τα στοιχεία που προσκόμισε ο [...] με τις υπ' αριθ. πρωτ. 2230/11.4.2011 και 4392/6.7.2011 επιστολές του, δεν προκύπτει πότε έπαψε η λειτουργία της εταιρίας, καθώς ο νόμιμος εκπρόσωπός της δεν προσκόμισε το σύνολο των στοιχείων που του ζητήθηκαν με την προαναφερόμενη υπ' αρ. πρωτ. 2830/13.5.2011 επιστολή της Γ.Δ.Α., ώστε να γίνουν οι σχετικές εκτιμήσεις. Σε κάθε περίπτωση, εκτιμάται ότι συμβαλλόμενα μέρη στο από 22.8.2005 συμφωνητικό είναι και οι πέντε εταιρίες, ήτοι οι ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, αφού όλες εμφανίζονται ως συμβαλλόμενες και εκφράζουν τη βούλησή τους να καθορίσουν από κοινού τη συμπεριφορά τους στην αγορά, σύμφωνα με όσα κατωτέρω αναλυτικά αναφέρονται.

91. Τέλος, όσον αφορά στη συμμετοχή του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης στην υπογραφή του από το 2005 συμφωνητικού, σύμφωνα με την κατάθεση του [...], το εν λόγω συμφωνητικό το προσκόμισε ο Σύνδεσμος. Ωστόσο, πλην της ανωτέρω κατάθεσης, η ανάμειξη του Συνδέσμου στην υπογραφή του από 22.8.2005 συμφωνητικού δεν προκύπτει από κανένα άλλο στοιχείο. Εξάλλου, για την τήρηση της συμφωνίας, οι συμβαλλόμενοι είχαν συμφωνήσει ότι θα προσκομίσουν προς φύλαξη στον [...], και όχι σε κάποιο μέλος του Συνδέσμου, επιταγή της εταιρίας τους (αξίας € 5.000 έκαστος), η οποία θα εξέπιπτε και θα μοιραζόταν στους υπόλοιπους σε περίπτωση που κάποια εταιρία δεν τηρούσε τους συμφωνηθέντες όρους. Κατά συνέπεια εκτιμάται ότι τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επαρκούν για την διαπίστωση της ανάμειξης του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης στην υπογραφή του από 22.8.2005 συμφωνητικού.

92. Από τα ανωτέρω αποδεικνύεται ότι τόσο το από 30.7.2001 συμφωνητικό μεταξύ των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ και του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, ο οποίος, όπως προαναφέρθηκε είχε κεντρικό και συντονιστικό ρόλο στην εφαρμογή του συμφωνητικού, όσο και το από 22.8.2005 συμφωνητικό μεταξύ των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ συνιστούν συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/77. Τα εν λόγω συμφωνητικά εγκρίθηκαν από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις στις σχετικές συναντήσεις που έλαβαν χώρα, κατά τις οποίες, όπως προκύπτει από τις προαναφερόμενες καταθέσεις, καμία εταιρία δεν αποστασιοποιήθηκε από το περιεχόμενό τους, ούτε προέβη σε καταγγελία ενώπιον των διοικητικών αρχών, ενθαρρύνοντας με τον τρόπο αυτό τη συνέχιση των παραβάσεων και δυσχεραίνοντας την αποκάλυψή τους. Εφόσον, δηλαδή, οι εμπλεκόμενες εταιρίες, όπως αποδείχτηκε, παρίσταντο σε συναντήσεις και δεν διαχώρισαν δημοσίως τη θέση τους από τα συμφωνηθέντα στα επίμαχα συμφωνητικά, θεωρούνται συμβαλλόμενα μέρη των συμφωνιών, ακόμα και αν στην πραγματικότητα δεν τα εφάρμοσαν. Επίσης, όπως ανωτέρω υπό VI.Γ.3 προαναφέρθηκε, ως «συμφωνίες» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/77 νοούνται οι συμβάσεις ανεξάρτητα από τον τύπο τον οποίο έχουν περιβληθεί, ακόμα δηλαδή και αν είναι ανυπόγραφες, όπως συμβαίνει εν προκειμένω με τα δύο από 30.7.2001 και 22.8.2005 συμφωνητικά.

93. Οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί όσων εκλήθησαν να καταθέσουν, ότι δηλαδή είτε τα επίμαχα συμφωνητικά δεν υπεγράφησαν και δεν εφαρμόστηκαν από καμία εταιρία, είτε δεν θυμούνται αν τα έχουν υπογράψει, είτε δεν υπέγραψαν οι ίδιοι μη γνωρίζοντας τι έκαναν οι λοιπές εταιρίες, είτε δεν γνωρίζουν εάν υπεγράφησαν ή αν τέθηκαν σε ισχύ, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω αναλυτικά εκτεθέντα, δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί, καθώς τα υπό κρίση συμφωνητικά, με ρητούς κατά περιεχόμενο όρους, συνιστούν άμεση απόδειξη ύπαρξης κοινής βούλησης των μερών να συντονίσουν τη δράση τους στην αγορά, όπως προαναφέρθηκε.

94. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμάται ότι στην παρούσα υπόθεση, οι συμπράττουσες παρενέβησαν με συντονισμένο τρόπο στην ελεύθερη λειτουργία της αγοράς προκειμένου να διαμορφώσουν το επίπεδο τιμών, προς ίδιον όφελος. Συγκεκριμένα, στα υπό κρίση συμφωνητικά εκφράζεται, με σαφή και άμεσο τρόπο, η κοινή βούληση των μερών να συντονίσουν τη δράση τους στην αγορά, βάσει συγκεκριμένων όρων και δράσεων. Η κοινή βούληση των μερών να συντονίσουν τη δράση τους στην αγορά συνάγεται ευθέως και από το γεγονός ότι τα σχετικά συμφωνητικά προέβλεπαν, όπως κατωτέρω αναλυτικά εκτίθεται, συγκεκριμένους μηχανισμούς για τη διασφάλιση της εφαρμογή τους, συμπεριλαμβανομένων:

α) της διοργάνωσης σειράς τακτών συναντήσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, προκειμένου να εξετάζουν τη διαμορφωθείσα κάθε φορά κατάσταση και να συναποφασίζουν για τις όποιες εξελίξεις,

β) της επιβολής ποινής σε περίπτωση υπέρβασης των συμφωνηθέντων ποσοστών αγοράς χύμα τσιμέντου για κάθε εταιρία[64],

γ) του ορισμού θεματοφύλακα[65], στον οποίο θα κοινοποιούντο κάθε μήνα τα ποσοστά αγοράς χύμα τσιμέντου από κάθε εταιρία, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των συμφωνηθέντων,

δ) της τήρησης φακέλου από κάθε εταιρία με τα ιδιωτικά συμφωνητικά αυτής, με την πρόβλεψη να παραδίδονται σε κάθε ζήτηση για έλεγχο από τους λοιπούς των συμβαλλομένων[66], ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των συμφωνηθέντων, καθώς και

ε) της προσκόμισης για φύλαξη, από τις συμβαλλόμενες εταιρίες, επιταγής σε εκπρόσωπό τους, με τη συμφωνία αυτή να εκπέσει και το ποσό της να μοιραστεί στους λοιπούς των συμβαλλομένων, σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι κάποια εταιρία δεν τήρησε τους συμφωνηθέντες όρους[67].

απόλυτα κρατούσα άποψη, το νομικό πρόσωπο της υπό εκκαθάριση Α.Ε. θεωρείται ότι υπάρχει και ότι διοικείται από τους εκκαθαριστές. Κατά συνέπεια, η θέση της εταιρίας σε εκκαθάριση δεν θίγει την ικανότητα αυτής να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Μόνον η ολοκλήρωση της εκκαθάρισης επάγεται και περάτωση της εταιρίας. Βλ. σχετικά και απόφαση αριθμ. 325/V/2007 της ΕΑ, σελ. 16 και τη σχετική βιβλιογραφία στην οποία παραπέμπει.

64 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο από 30.7.2001 συμφωνητικό.

65 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο από 30.7.2001 συμφωνητικό.

66 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο από 22.8.2005 συμφωνητικό.

67 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο από 22.8.2005 συμφωνητικό.

95. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, εκτιμάται ότι τα από 30.7.2001 και 22.8.2005 συμφωνητικά συνιστούν συμφωνία ή τουλάχιστον εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια των διατάξεων περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

96. Άλλωστε, όπως κατωτέρω αναλυτικά εκτίθεται, δεν απαιτείται αντιανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το ενδεχόμενο αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις δεν συμμορφώθηκαν με τα αποτελέσματα των συναντήσεων ή ότι η συμπεριφορά των επιχειρήσεων δεν ανταποκρίνεται στα συμφωνηθέντα, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη τους για παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77. Ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθούν ως νόμω και ουσία αβάσιμες οι σχετικές ενστάσεις και οι ισχυρισμοί των ελεγχομένων εταιριών, όπως αναλυτικά εκτίθενται στα υπομνήματά τους και αναπτύχθηκαν προφορικά κατά την ακροαματική διαδικασία.

2. Παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού - χαρακτήρας της παράβασης

2.1. Αντικείμενο των δύο συμφωνητικών μεταξύ των εταιριών του νομού Ρεθύμνης

97. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 ν. 703/77 μνημονεύει ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών πώλησης ή οποιωνδήποτε άλλων όρων συναλλαγής. Ακριβώς αυτό είναι το ουσιώδες χαρακτηριστικό των οριζόντιων ρυθμίσεων που εξετάζονται και στην παρούσα υπόθεση.

98. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τη ρητή διατύπωση του από 30.7.2001 συμφωνητικού[68], οι συμπράττουσες εταιρίες και ο Σύνδεσμος ως συντονιστής συμφώνησαν την ανάληψη συντονισμένων ενεργειών στην αγορά, ως πρωταρχικοί και άμεσοι στόχοι των οποίων ορίστηκαν σαφώς: α) ο καθορισμός του ποσοστού αγοράς χύμα τσιμέντου της κάθε εταιρίας, β) ο καθορισμός ελάχιστης τιμής πώλησης ετοίμου σκυροδέματος[69], γ) η επιβολή ποινής σε περίπτωση υπέρβασης των συμφωνηθέντων ποσοστών αγοράς χύμα τσιμέντου για κάθε εταιρία[70] και δ) κάποια ειδικότερα θέματα, όπως πρόβλεψη της δυνατότητας διαφοροποίησης των συμφωνηθέντων ποσοστών μέχρι (+/-) 2,5% σε ετήσια βάση, προσδιορισμός του χρονικού πλαισίου της εκκαθάρισης των λογαριασμών, ο τρόπος υπολογισμού των ποσοστών (βάσει των αγορών χύμα τσιμέντου που πραγματοποιούν οι εταιρίες), ο τρόπος καταβολής των χρημάτων εντός 10 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της κάθε εκκαθάρισης[71]. Επιπλέον, στο εν λόγω συμφωνητικό έχουν προβλεφθεί και «ειδικά θέματα πελατείας» αναφορικά με: 1. τον καθορισμό του τρόπου πληρωμής από πελάτες ιδιώτες, από πελάτες εταιρίες και από εμπειροτέχνες εργολάβους[72], 2. τον καθορισμό χιλιομετρικής επιβάρυνσης για παραδόσεις άνω των 15χλμ. από την έδρα των εργοταξίων και 3. την από κοινού αντιμετώπιση από τις εταιρίες όλων των θεμάτων «πελατείας» και όλων των υπόλοιπων «ειδικών» θεμάτων σε τακτές συναντήσεις που θα πραγματοποιούνται τουλάχιστον δύο φορές το μήνα με ευθύνη του [...].

99. Τέλος, προβλέπεται ότι το εν λόγω συμφωνητικό θα ισχύει για όλο το νομό Ρεθύμνου από την 1.8.2001 και ότι ως πρώτη λήξη ορίζεται η 31.12.2001. Επιπλέον, συμφωνείται ότι σε περίπτωση που κάποια εταιρία δεν εκφράσει εγγράφως κάποια διαφορετική θέση μέχρι τις 31.12.2001, η εν λόγω συμφωνία παρατείνεται αυτομάτως επ' αόριστον με αναπροσαρμογή των επιμέρους δεδομένων κατά τακτά χρονικά διαστήματα ή εκτάκτως εάν υπάρχει σπουδαίος λόγος. Ως θεματοφύλακας της συμφωνίας, στον οποίο θα κοινοποιούνται στο τέλος κάθε μήνα οι τόνοι αγοράς χύμα τσιμέντου από κάθε εταιρία χωριστά, ορίζεται με τη συμφωνία ο [...]. Επιπλέον, οι εταιρίες συμφωνούν να αποστείλουν πάγιο αίτημα προς τις τσιμεντοβιομηχανίες ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ για χορήγηση «βεβαίωσης μηνιαίων αγορών» που θα χρησιμοποιηθούν κατά την τελική εκκαθάριση που θα πραγματοποιείται πάντα στο τέλος εκάστου έτους. Τέλος, οι εταιρίες δεσμεύονται να επιδείξουν αλληλοκατανόηση, αλληλοσεβασμό και εμπιστοσύνη προκειμένου να εφαρμοσθεί η εν λόγω συμφωνία και δεσμεύονται να εφαρμόσουν τις αποφάσεις που θα λαμβάνονται από κοινού.

100. Επιπλέον, όσον αφορά στο από 22.8.2005 συμφωνητικό εταιριών του νομού Ρεθύμνης[73], οι συμπράττουσες εταιρίες συμφώνησαν την ανάληψη συντονισμένων ενεργειών στην αγορά, ως πρωταρχικοί και άμεσοι στόχοι των οποίων ορίστηκαν σαφώς: 1) Η αναπροσαρμογή των τιμών του ισχύοντος από το 2002 τιμοκαταλόγου, 2) Η αύξηση των ισχυόντων μέχρι την ημερομηνία υπογραφής του συμφωνητικού τιμών όλων των κατηγοριών του σκυροδέματος κατά 3€/m3, 3) Η αύξηση των τιμών άντλησης κατά 1€/m3, 4) Ο καθορισμός τιμής άντλησης τσιμεντοκονίας 15€/m3 και ελάχιστη χρέωση 150€, 5) Ο καθορισμός ελάχιστης τιμής του σκυροδέματος C20/25 μαζί με άντληση 64€/m3 συν Φ.Π.Α[74], 6)

[68] Συγκεκριμένα στο συμφωνητικό φαίνονται ως συμβαλλόμενες οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ - ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ ΑΕΒΕ ([...]), ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε ([...]), ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε ([...]) και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ ([...]), ενώ στην επικεφαλίδα του εν λόγω συμφωνητικού (πριν τις συμβαλλόμενες εταιρίες) αναγράφεται η επωνυμία του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης.

[69] Σημειώνεται ότι καθορίζεται ακόμα και η επιβάρυνση (500Δρχ/Μ3) για χρήση της «αντλίας γίγαντα».

[70] Η ποινή καθορίζεται σε 8.000δρχ. ανά τόνο αγοράς χύμα τσιμέντου.

[71] Τέλος, προβλέπεται ότι «Μέχρι 2,5% η κάθε εταιρία λαμβάνει ολόκληρο το ποσό που της αναλογεί. Εάν υπάρξει μεγαλύτερο ποσοστό πτώσης τότε λαμβάνει το ποσοστό του 2,5% κατά την Α΄ διανομή και το ποσό που της αναλογεί βάσει ποσοστού αγοράς κατά την Β΄ διανομή».

[72] Συγκεκριμένα, συμφωνείται ως προς τους ιδιώτες (συμπεριλαμβάνονται οι ατομικές επιχειρήσεις ή εταιρίες που δεν έχουν σχέση με τις κατασκευές ή τα ξενοδοχεία), η καθιέρωση ως αποκλειστικού τρόπου πληρωμής της προείσπραξης της αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών που διαθέτουν οι εταιρίες (ως προείσπραξη θεωρείται η καταβολή τουλάχιστον του 50% της συνολικής αξίας - και ΦΠΑ - της απόδειξης λιανικής πώλησης και το υπόλοιπο προεισπράττεται σε επιταγές - το πολύ τριών μηνών - ή άλλες αξίες. Σε επιταγές πέραν των τριών μηνών συμφωνείται να υπάρχει ανάλογη επιβάρυνση τόκων). Ως προς τους πελάτες - εταιρίες (κατασκευαστικές - τεχνικές ή ξενοδοχειακές εταιρίες) συμφωνείται η κάθε εταιρία παραγωγής ετοίμου σκυροδέματος να εφαρμόζει τη δική της πολιτική. Τέλος, ως προς τους εμπειροτέχνες εργολάβους, συμφωνείται να προπληρώνουν τις ποσότητες που θα παραγγείλουν, έστω και με μεταχρονολογημένες επιταγές.

73 Συγκεκριμένα, ως συμβαλλόμενες εταιρίες εμφανίζονται οι ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε ([...]), ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ ([...]), ΛΑΤΟΜ - ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ ([...]), ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ ([...]) και ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε ([...]).

[74] Συμφωνείται επίσης ότι η τιμή αυτή είναι για ιδιώτες που πληρώνουν τοις μετρητοίς. Ακολουθεί ανάλυση για το πώς

Ο καθορισμός του τρόπου πληρωμής των ιδιωτών[75], 7) Ο καθορισμός του τρόπου πληρωμής των εργολάβων κατασκευαστών[76], 8) Ο καθορισμός χιλιομετρικών επιβαρύνσεων[77], 9) Ο καθορισμός ποσοστού έκπτωσης 3% επί του τιμοκαταλόγου που θα δίδεται στους Δήμους (συν τις χιλιομετρικές επιβαρύνσεις ανάλογα τον τρόπο παράδοσης), 10) Απόφαση για τήρηση (από την 1.9.2005), από κάθε εταιρία, φακέλου με τα ιδιωτικά συμφωνητικά των πελατών, στα οποία θα αναγράφονται με σαφήνεια οι όροι της πώλησης και συμφωνία οι φάκελοι αυτοί να παραδίδονται σε κάθε ζήτηση για έλεγχο από τους υπόλοιπους των συμβαλλομένων και 11) Απόφαση να προσκομισθεί από τους συμβαλλόμενους προς φύλαξη, για την τήρηση της συμφωνίας, εντός 5 ημερών από την υπογραφή του συμφωνητικού, στον εκπρόσωπο των εταιριών [...], 6μηνη επιταγή της εταιρίας τους αξίας 5.000€ για κάθε εταιρία, η οποία θα εκπέσει και θα μοιραστεί στους υπόλοιπους των συμβαλλομένων σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι κάποια εταιρία δεν τήρησε τους συμφωνηθέντες όρους.

101. Τέλος, οι συμβαλλόμενοι δεσμεύονται ότι θα τηρήσουν όλα όσα υποσχέθηκαν «με θρησκευτική ευλάβεια» στα πλαίσια του «θεμιτού» ανταγωνισμού. Σε αντίθετη περίπτωση, εάν έστω και ένας από τους συμβαλλόμενους δεν τηρήσει τα υποσχόμενα, συμφωνείται η παύση ισχύος του εν λόγω συμφωνητικού, καθώς και ότι ουδείς εκ των συμβαλλομένων θα δεσμεύεται για τις παραπέρα ενέργειές του και της εταιρίας που εκπροσωπεί. Ως ημερομηνία ισχύος όλων των παραπάνω και του νέου πλέον τιμοκαταλόγου είχε οριστεί η 1.9.2005. Οι συμβαλλόμενοι αποφάσισαν ότι θα συναντώνται τουλάχιστον μία φορά στις αρχές κάθε εξαμήνου για να εξετάζουν από κοινού τη διαμορφωθείσα κάθε φορά κατάσταση και να συναποφασίζουν για τις όποιες εξελίξεις και αναπροσαρμογές τιμών.

2.2. Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών, περιορισμός παραγωγής σκυροδέματος και ανταλλαγή πληροφοριών

102. Οι διάφορες συμφωνίες και πρακτικές των εμπλεκομένων εταιριών που αναλύονται στη συνέχεια, παρότι λαμβάνουν διαφορετικές μορφές (άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών, περιορισμός παραγωγής σκυροδέματος και ανταλλαγή πληροφοριών) και υλοποιούνται για μικρότερα ή μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα έκαστη, εντούτοις υιοθετήθηκαν για πρώτη φορά στο πλαίσιο μιας και της αυτής συμφωνίας και συνιστούν έκφανση του αυτού σκοπού. Στο πλαίσιο αυτό ωστόσο κάθε επιμέρους συμφωνία και πρακτική των εμπλεκομένων εταιριών συνιστά τόσο αυτοτελή παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού, όσο και τμήμα μιας ενιαίας παράβασης των εν λόγω διατάξεων[78].

2.2.1. Καθορισμός τιμών πώλησης

103. Κατά πάγια νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών (άρθ. 1 παρ. 1 περ. α΄ ν. 703/77) συνιστά πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού (και την κυριότερη περίπτωση εξ αντικειμένου νοθεύσεως του ανταγωνισμού)[79]. Σε περίπτωση συμβατικών όρων ή εναρμονισμένων πρακτικών που ενέχουν απευθείας καθορισμό τιμών, ο περιορισμός του ανταγωνισμού είναι εμφανής. Επειδή δε ο καθορισμός τιμών αποτελεί τόσο σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού, στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis) ορίζεται, βάσει πάγιας νομολογίας και πρακτικής, ότι τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν πάντοτε παράβαση, ανεξαρτήτως του μεριδίου αυτών στη σχετική αγορά.

104. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός συγκεκριμένων τιμών, κλίμακας τιμών, τιμών-στόχων, τιμών πλαισίων, εκπτώσεων ή και δεσμεύσεων ως προς τις τιμές μεταπώλησης. Επομένως, ο όρος «τιμές» λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια, περικλείοντας και τις εκπτώσεις, περιθώρια κέρδους, όρους πίστωσης, ακόμα και συστάσεις περί τιμών. Για τη διαπίστωση, επομένως, άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών δεν απαιτείται - κατά την έννοια των ενωσιακών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού - ούτε η ταύτιση τιμών, ούτε και η τυχόν ομοιόμορφη αύξηση ή αναπροσαρμογή τους. Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός μιας τιμής, ακόμη και τιμής η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό διότι παρέχει σε όλους τους συμβαλλόμενους μιας σύμπραξης τη δυνατότητα να προβλέψουν με εύλογη βεβαιότητα την πολιτική τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους[80]. Εκδηλώνοντας την κοινή πρόθεση να εφαρμόσουν ένα δεδομένο επίπεδο τιμών για τα προϊόντα τους, οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις παύουν να καθορίζουν αυτοτελώς την πολιτική που θα ακολουθήσουν στην αγορά, αντιστρατευόμενοι έτσι την αντίληψη που εμπεριέχεται στις εθνικές και ενωσιακές διατάξεις περί ανταγωνισμού[81].

105. Συναφώς, η απαίτηση αυτονομίας δράσης στην αγορά (που περικλείεται στις εθνικές και ενωσιακές διατάξεις περί ανταγωνισμού) δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των εταιριών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστούμενη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των

προκύπτει η προαναφερόμενη τιμή, ενώ διευκρινίζεται ότι η οποιαδήποτε έκπτωση γίνεται πάντοτε μόνο επί της τιμής του σκυροδέματος και όχι και επί της άντλησης.

[75] Συγκεκριμένα συμφωνείται ότι με την υπογραφή των συμφωνητικών θα προκαταβάλλεται το 1/3 της αξίας του σκυροδέματος με μετρητά ή 2μηνη επιταγή και το υπόλοιπο σε λογαριασμό κλεισίματος μηνός με εξόφληση μέχρι 4 μήνες με οποιοδήποτε τρόπο (μετρητά ή επιταγή). Ο τρόπος πληρωμής που προαναφέρθηκε θεωρείται τοις μετρητοίς και, πέραν αυτού του τρόπου εξόφλησης, ο πελάτης θα επιβαρύνεται με 1€/m3 ανά μήνα οφειλής συν Φ.Π.Α. Τονίζεται, τέλος, ότι «τα άνευ» σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 20% του συνόλου της αξίας.

[76] Συγκεκριμένα, καθορίζεται έκπτωση μέχρι 11,5% επί των τιμών του ισχύοντος τιμοκαταλόγου, ενώ ορίζεται ότι ο τρόπος πληρωμής θα είναι η αξία του σκυροδέματος σε 3 ισόποσες επιταγές των 4, 5 και 6 μηνών αντίστοιχα. Επιπλέον των παραπάνω με το κλείσιμο κάθε μηνός συμφωνείται να καταβάλλεται επιταγή 40 ημερών για τον Φ.Π.Α των τιμολογίων που έχουν εκδοθεί. Σε κάθε περίπτωση η τιμή του C20/25 θα είναι 56+7=63€/m3 συν Φ.Π.Α και τελική τιμή 74,97€/m3.

[77] Για παράδοση σκυροδέματος πέραν των 20 χιλιομέτρων από τους σταθμούς παραγωγής συμφωνείται ότι οι αναφερόμενες επί του τιμοκαταλόγου τιμές σκυροδέματος θα επιβαρύνονται κατά 0,3€/ m3 για κάθε επιπλέον χιλιόμετρο.

[78] Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Intel ΕΕ 2009 C 227/13 (περίληψη), παρ. 40 επ.

[79] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, European Night Services κ.λπ, σκ. 136.

[80] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε 8/72, Vereeniging van Cementhandelaren, σκ. 21.

[81] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-311/94, BPB de Eendracht, σκ. 192.

ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των εταιριών αυτών δυνάμενη, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή την τιμολογιακή πολιτική που η εταιρία έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά[82]. Περαιτέρω, οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συναντήσεις, στις οποίες ανταλλάσσονται πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά, όχι μόνο σκοπεύουν στην εξάλειψη της προηγούμενης αβεβαιότητας ως προς την μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών, αλλά και δεν μπορούν παρά να λάβουν, άμεσα ή έμμεσα, υπόψη τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών κατά τον καθορισμό της μελλοντικής εμπορικής τους πολιτικής. Το συμπέρασμα αυτό εφαρμόζεται ακόμα και στις περιπτώσεις που η συμμετοχή μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων σε συναντήσεις με αντι-ανταγωνιστικό σκοπό περιορίζεται στην απλή λήψη πληροφοριών που σχετίζονται με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους[83]. Τέλος, η συνεχής συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών σε τέτοιες συναντήσεις αρκεί για να δημιουργήσει ένα κλίμα αμοιβαίας σιγουριάς ως προς τη μελλοντική τιμολογιακή τους πολιτική[84].

2.2.2. Περιορισμός ή έλεγχος παραγωγής προϊόντων

106. Όσον αφορά στην εφαρμογή του άρθ. 1 παρ. 1 περ. β΄ του ν. 703/77, σημειώνεται ότι ο άμεσος ή έμμεσος περιορισμός και έλεγχος της παραγωγής προϊόντων συνιστά επίσης πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού[85]. Περαιτέρω, στην κοινή τυπολογία των οριζόντιων συμπράξεων που ενέχουν σοβαρούς περιορισμούς για τον ανταγωνισμό, παρόμοιες συμφωνίες ελέγχου της παραγωγής ενός προϊόντος συνδυάζονται πολύ συχνά με προσπάθειες διατήρησης ή αύξησης της τιμής πώλησης του εν λόγω προϊόντος[86].

2.2.3. Υπαγωγή στην υπό κρίση υπόθεση (το από 30.7.2001 συμφωνητικό)

107. Τα ως άνω τυγχάνουν ευθείας εφαρμογής και στην κρινόμενη υπόθεση. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στο από 30.7.2001 συμφωνητικό, οι όροι αυτού περί α) καθορισμού του ποσοστού αγοράς χύμα τσιμέντου της κάθε εταιρίας, β) καθορισμού ελάχιστης τιμής πώλησης ετοίμου σκυροδέματος, γ) επιβολής ποινής σε περίπτωση υπέρβασης των συμφωνηθέντων ποσοστών αγοράς χύμα τσιμέντου για κάθε εταιρία και δ) των ειδικότερων θεμάτων, όπως ανωτέρω αναλυτικά εκτίθενται, περιορίζουν ευθέως τη δυνατότητα των εταιριών να ορίζουν ανεξάρτητα, στο πλαίσιο δηλ. μιας αυτόνομης εμπορικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής, τόσο την τιμή πώλησης του σχετικού προϊόντος, όσο και τον καθορισμό του ποσοστού αγοράς χύμα τσιμέντου της κάθε εταιρίας. Άλλωστε, η σαφής και ρητή διατύπωση των σχετικών συμβατικών όρων παραπέμπουν ευθέως στον καθορισμό τιμών πώλησης ετοίμου σκυροδέματος και στον περιορισμό της παραγωγής[87], με την έννοια των κείμενων διατάξεων. Όπως προαναφέρθηκε, η ισχύς της εν λόγω συμφωνίας άρχεται την 1.8.2001, ενώ ως «πρώτη λήξη» ορίζεται η 31.12.2001. Σύμφωνα με τον προβλεπόμενο στο εν λόγω συμφωνητικό όρο «Σε περίπτωση που κάποια εταιρία δεν εκφράσει ΕΓΓΡΑΦΩΣ κάποια διαφορετική θέση μέχρι τις 31.12.2001, η παρούσα συμφωνία παρατείνεται αυτομάτως επ' αόριστον με αναπροσαρμογή των επιμέρους δεδομένων κατά τακτά χρονικά διαστήματα ή εκτάκτως εάν υπάρχει σπουδαίος λόγος». Εν προκειμένω, καμία εκ των συμβαλλομένων εταιριών δεν προσκόμισε κάποιο έγγραφο από το οποίο να προκύπτει ότι οι συμβαλλόμενες εξέφρασαν κάποια διαφορετική θέση. Επιπλέον, οι όροι 1 και 2 του από 22.8.2005 συμφωνητικού αναφέρονται ρητά σε «Αναπροσαρμογή των τιμών του ισχύοντος από το 2002 τιμοκαταλόγου» και «Αύξηση των ισχυόντων μέχρι και σήμερα τιμών όλων των κατηγοριών του σκυροδέματος κατά 3€/m3». Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω, εκτιμάται ότι οι εμπλεκόμενες εταιρίες καθόριζαν από κοινού τις τιμές όλων των κατηγοριών του σκυροδέματος, καθώς και ότι η διάρκεια του από 30.7.2001 συμφωνητικού εκτείνεται μέχρι την υπογραφή του δεύτερου από 22.8.2005 συμφωνητικού εταιριών νομού Ρεθύμνης, οπότε και συμφωνήθηκε αναπροσαρμογή των τιμών του ισχύοντος από το 2002 τιμοκαταλόγου.

108. Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τις καταθέσεις εκπροσώπων των εμπλεκομένων εταιριών του νομού Ρεθύμνης, το από 30.7.2001 συμφωνητικό προτάθηκε από εκπρόσωπο του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, συμμετείχαν δε οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ - ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ

[82] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-48/69, ICI, σκ. 64, C-40/73, Suiker Unie, σκ. 173-174, καθώς και Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου T-202/98, Tate & Lyle, σκ. 56, και T-54/03, Lafarge, σκ. 461.

[83] Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου T-202/98, Tate & Lyle, σκ. 58, T-7/89 Hercules, T-1/89, Rhône Poulenc, καιT-25/95 κλπ., Cimenteries CBR κλπ.

[84] Βλ. Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-202/98, Tate & Lyle, σκ. 60.

[85] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση 41/69 ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλογή 1970, σ. 669 και Απόφαση 246/86 Belasco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2181.

[86] Βλ. σχετικά Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-236/01 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181. Βλ. επίσης Αποφάσεις της Ευρωπαϊκή Επιτροπής στις Υποθέσεις Graphite Electrodes ΕΕ 2002 L100/1, Steel Beams ΕΕ 1994 L16/1 και Cartoboard ΕΕ 1994 L243/1. Στην προκειμένη περίπτωση, το ίδιο το μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκομένων εταιριών αναφέρεται ρητά και στους δύο περιοριστικούς όρους (δηλ. περιορισμός/έλεγχος της διάθεσης των προϊόντων και καθορισμός της τιμής τους) ως μέσο για την επίτευξη του σκοπού της συμφωνίας.

[87] Ο προσδιορισμός των ποσοστών αγοράς χύμα τσιμέντου της κάθε εταιρίας και η σχετική ανταλλαγή ακριβών πληροφοριών μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών (σε μηνιαία βάση), αποτελούν σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού που εμπίπτει ευθέως στην απαγορευτική διάταξη του άρθ. 1 παρ. 1 του ν. 703/77 (Βλ. σχετικά και Απόφαση της Επιτροπής (79/90/ΕΟΚ) της 12ης Δεκεμβρίου 1978, Υπόθεση IV/29.535 - white lead, ΕΕ L 21 της 30.1.1979, σελ. 0016-0024, σκ. 25 και 27). Περαιτέρω, ο προσδιορισμός των ποσοστών αγοράς χύμα τσιμέντου της κάθε εταιρίας και, κατά συνέπεια, ο περιορισμός του προϊόντος ετοίμου σκυροδέματος εκτιμάται ότι ήταν άμεσα συνδεδεμένος με την επιδίωξη αύξησης της τιμής του. Αυτό προκύπτει και από τους λοιπούς όρους του από 30.7.2011 συμφωνητικού που, όπως προαναφέρθηκε, αφορά κατά κύριο λόγο στον καθορισμό τιμών πώλησης. Συνεπώς, ο προσδιορισμός των ποσοστών αγοράς χύμα τσιμέντου της κάθε εταιρίας δεν μπορεί παρά να αξιολογηθεί στα πλαίσια του συνολικού σχεδιασμού των συμπραττουσών εταιριών για τον συντονισμό της εμπορικής τους στρατηγικής προκειμένου να επιτευχθεί ο καθορισμός των τιμών πώλησης του σχετικού προϊόντος.

Α.Ε.Β.Ε. ([…]), ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. ([…]), ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. ([…]) και η ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ ([…]) σε συνάντηση, προκειμένου να συζητηθεί το περιεχόμενο του από 30.7.2001 συμφωνητικού.

2.2.4. Υπαγωγή στην υπό κρίση υπόθεση (το από 22.8.2005 συμφωνητικό)

109. Ομοίως, το από 22.8.2005 συμφωνητικό περιλαμβάνει όρους περί α) Αναπροσαρμογής των τιμών του ισχύοντος από το 2002 τιμοκαταλόγου, β) Αύξησης των ισχυόντων μέχρι την ημερομηνία υπογραφής του συμφωνητικού τιμών όλων των κατηγοριών του σκυροδέματος κατά 3€/m3, γ) Καθορισμού ελάχιστης τιμής του σκυροδέματος C20/25, δ) Καθορισμού ποσοστού έκπτωσης, καθώς και των ειδικότερων θεμάτων. Η απόφαση των συμπραττουσών εταιριών για τήρηση (από την 1.9.2005), από κάθε εταιρία, φακέλου με τα ιδιωτικά συμφωνητικά των πελατών, στα οποία θα αναγράφονται με σαφήνεια οι όροι της πώλησης και η συμφωνία οι φάκελοι αυτοί να παραδίδονται σε κάθε ζήτηση για έλεγχο από τους υπόλοιπους των συμβαλλομένων, στοχεύει σαφώς στη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των συμφωνηθέντων.

110. Όπως προαναφέρθηκε, ως ημερομηνία ισχύος όλων των παραπάνω και του νέου πλέον τιμοκαταλόγου είχε οριστεί η 1.9.2005. Οι συμβαλλόμενοι αποφάσισαν ότι θα συναντώνται τουλάχιστον μία φορά στις αρχές κάθε εξαμήνου για να εξετάζουν από κοινού τη διαμορφωθείσα κάθε φορά κατάσταση και να συναποφασίζουν για τις όποιες εξελίξεις και αναπροσαρμογές τιμών. Κατά συνέπεια το από 22.8.2005 συμφωνητικό εκτιμάται ότι ίσχυσε τουλάχιστον μέχρι 1.3.2006, μετά δηλαδή την παρέλευση του πρώτου εξαμήνου από την ημέρα έναρξης της ισχύος του ανωτέρω συμφωνητικού.

111. Όπως προαναφέρθηκε, όσον αφορά στο από 22.8.2005 συμφωνητικό και σύμφωνα με τις προαναφερόμενες καταθέσεις[88], προκύπτει ότι υπήρξαν διαπραγματεύσεις μεταξύ των εκπροσώπων των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ και ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ενώ οι […] (ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ αντίστοιχα) δεσμεύτηκαν ότι θα εφαρμόσουν τις όποιες αποφάσεις ληφθούν (όπως ρητά αναφέρεται στο συμφωνητικό). Τέλος, όπως προαναφέρθηκε, εκτιμάται ότι δεν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις που να στοιχειοθετούν την ανάμειξη του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης στην εν λόγω συνάντηση.

112. Συμπερασματικά, εκτιμάται ότι ο εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού μέσω του καθορισμού τιμών πώλησης ετοίμου σκυροδέματος και λοιπών όρων τιμολόγησης και πίστωσης προκύπτει ευθέως στην κρινόμενη υπόθεση από την ύπαρξη των συγκεκριμένων αυτών όρων στα υπό κρίση συμφωνητικά και είναι, ως εκ τούτου, εμφανής.

113. Όπως ανωτέρω αναφέρεται, η Γ.Δ.Α. προχώρησε ενδεικτικά σε σύγκριση των τιμών πώλησης σκυροδέματος (κατηγορίας C20/25) των δύο μεγαλύτερων από άποψη όγκου πωλήσεων εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. και ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. για την περίοδο μετά τη λήξη του από 22.8.2005 συμφωνητικού, ήτοι από την 1.3.2006 και έκτοτε (δηλ. από την πάροδο εξαμήνου από την από την 1.9.2005, ημερομηνία έναρξης ισχύος του από 22.8.2005 συμφωνητικού). Από τις εκτιμήσεις που αναφέρονται ανωτέρω δεν αποδεικνύεται ότι οι εν λόγω εταιρίες εφάρμοσαν αδιάσπαστα τις συμφωνηθείσες στο από 22.8.2005 συμφωνητικό τιμές μετά τη λήξη αυτού, ήτοι μετά την 1.3.2006, παρά μόνο σε ποσοστό 30,9% των τιμολογίων της η ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. και σε ποσοστό 36,2% η ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. Κατά συνέπεια, δεν υφίστανται επαρκή στοιχεία για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 περ. α΄ ν. 70377 από τις συμμετέχουσες εταιρίες μετά την πάροδο του πρώτου εξαμήνου από την 1.9.2005, ήτοι από την 1.3.2006 και έκτοτε.

2.2.5. Ανταλλαγή πληροφοριών

114. Επιπλέον, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκομένων εταιριών αποτελεί σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού που εμπίπτει αυτοτελώς στην απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77[89].

115. Συγκεκριμένα, όπως προαναφέρθηκε, στα «Ειδικά θέματα συμφωνίας» του από 30.7.2001 συμφωνητικού ορίζεται ότι «Η εκκαθάριση των λογαριασμών θα γίνεται κάθε τρίμηνο…», ενώ κατωτέρω ορίζεται ότι «Στον θεματοφύλακα της συμφωνίας θα κοινοποιούνται στο τέλος κάθε μήνα οι τόνοι αγοράς χύμα τσιμέντου από κάθε εταιρεία χωριστά» και ότι «Οι εταιρίες θα αποστείλουν πάγιο αίτημα προς τις τσιμεντοβιομηχανίες ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ ΑΕ για χορήγηση «βεβαίωσης μηνιαίων αγορών» που θα χρησιμοποιηθούν κατά την τελική εκκαθάριση που θα πραγματοποιείται πάντα στο τέλος εκάστου έτους». Περαιτέρω, στο από 22.8.2005 συμφωνητικό ορίζεται ότι «Αποφασίστηκε από όλους τους συμβαλλόμενους ότι από την 01/09/05, θα τηρείται από κάθε εταιρεία φάκελος με τα ιδιωτικά συμφωνητικά των πελατών στα οποία θα αναγράφονται με σαφήνεια οι όροι της πώλησης. Ο φάκελος αυτός θα παραδίδεται σε κάθε ζήτηση για έλεγχο από τους υπόλοιπους των συμβαλλομένων».

116. Σημειώνεται, σχετικώς, ότι σύμφωνα με τις καταθέσεις […][90] και […] (όπως αναλυτικά αναφέρεται και κατωτέρω) δεν αμφισβητήθηκε, τουναντίον επιβεβαιώθηκε, ότι τα μέρη αντάλλαζαν μεταξύ τους πληροφορίες.

117. Σχετικώς, όπως ανωτέρω αναλυτικά εκτίθεται, όταν ζητήθηκαν εξηγήσεις από τους κληθέντες για το εάν οι συμμετέχουσες εταιρίες αντάλλασσαν πληροφορίες αναφορικά με τους τόνους αγοράς χύμα τσιμέντου που προμηθεύονταν από τις εταιρίες «ΑΓΕΤ» και «ΤΙΤΑΝ»[91], ο […][92] ανέφερε, στην κατάθεση που έδωσε στις […] στη Γ.Δ.Α., ότι δεν τον ενδιέφερε εάν οι ανταγωνίστριες εταιρίες γνώριζαν για τις ποσότητες αγοράς χύμα τσιμέντου που πραγματοποιούσε η εταιρία του και ότι υπολόγιζε πως θα το μάθαιναν με κάποιο τρόπο. Αναφέρει, επίσης, ότι οι εταιρίες γνωρίζοντας τις ποσότητες υπολόγιζαν το κοστολόγιο κάθε εταιρίας και έτσι καταλάβαιναν την πορεία, το μέγεθος, την ευρωστία, το μερίδιο αγοράς και την παραγωγή της καθεμίας.

118. Στην κατάθεση που έδωσε στη Γ.Δ.Α. ο […][93] στις […] αναφέρει για το ίδιο ζήτημα ότι με τα παραπάνω στοιχεία προσπαθούν οι εταιρίες να εκτιμήσουν το ποσοστό των εταιριών σκυροδέματος στην αγορά.

---

[88] Βλ. ανωτέρω καταθέσεις […].

[89] Βλ. π.χ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (IV/29.535) White lead, ΕΕ L 21 της 30.1.1979, σκ. 25 και 27.

[90] […].

[91] Όπως προβλέπεται στο από 30.7.2001 συμφωνητικό.

[92] […]

[93] […].

119. Το αυτό αναφέρει και ο [...][94] στην κατάθεσή του ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...], ο οποίος επισημαίνει ότι τα στοιχεία τα μάθαινε η [...] από τις άλλες εταιρίες σκυροδέματος [95].

120. [...][96] κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] αναφορικά με το θέμα ότι δεν αντήλλασσαν τα εν λόγω στοιχεία οι εταιρίες, παρά προσπαθούσαν να τα συλλέξουν με κάθε τρόπο προκειμένου να εκτιμήσουν το μερίδιο αγοράς τους. Αναφέρει ότι τα στοιχεία αυτά είναι οι κατά προσέγγιση καταναλώσεις των εταιριών παραγωγής και εμπορίας σκυροδέματος και αφορούν πράγματι ετήσιες ποσότητες (τόνους) τσιμέντου που αγοράστηκαν από τις εταιρίες ΤΙΤΑΝ Α.Ε. και ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ότι προσπαθούσε να εκμαιεύσει αυτήν την πληροφόρηση από συζητήσεις που είχε με τους πωλητές ή τους επιθεωρητές, χωρίς να είναι σίγουρος ότι τα στοιχεία που θα του έδιναν ήταν ακριβή και αληθή.

121. [...][97] αναφέρει για το ζήτημα και τον Πίνακα συνολικών ετήσιων αγορών τσιμέντου οκτώ εταιριών σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνου (...) για τα έτη 2006, 2007 και 2008 ότι ήταν ενημερωτικός για να μαθαίνουν οι εταιρίες τις ποσότητες τσιμέντου που προμηθεύονταν οι ανταγωνιστές τους. Αναφέρει, επίσης, πως βλέποντας τις οικοδομές γνώριζαν ποια εταιρία είχε αναλάβει ποια οικοδομή και περίπου υπολόγιζαν τις ποσότητες. Κατέθεσε ότι τα στοιχεία του Πίνακα τους τα παρείχε η ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ότι τα στοιχεία της ΤΙΤΑΝ Α.Ε. τα πήρε η [...] μέσω του [...] της ανταγωνίστριας [...] (ο οποίος προμηθευόταν τσιμέντο [...] από τον [...]).

122. Τέλος, ο [...][98] στην κατάθεση που έδωσε στις 23.3.2011 ενώπιον της Γ.Δ.Α. και σε ερώτηση εάν το έγγραφο του παραπάνω Πίνακα αφορά σε ετήσιες ποσότητες (τόνους) τσιμέντου που αγοράστηκαν από τις ΤΙΤΑΝ Α.Ε. και ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ απάντησε πως εκτιμά πως είναι τόνοι τσιμέντου. Συγκεκριμένα κατέθεσε ότι τα στοιχεία αυτά δεν τα ανταλλάσσουν οι εταιρίες μεταξύ τους και ότι ο ίδιος συγκεκριμένα μπορεί και εκτιμά τη θέση της εταιρίας του στην αγορά από τις μπετονιέρες που κινούνται στο δρόμο.

123. Από τα ανωτέρω, και συγκεκριμένα από τους προαναφερόμενους όρους του από 30.7.2001 συμφωνητικού και από το έγγραφο του παραπάνω Πίνακα, καθώς και από τις προαναφερόμενες καταθέσεις, ιδίως δε [...] και [...], προκύπτει ότι οι συμβαλλόμενες στο από 30.7.2001 συμφωνητικό εταιρίες, ήτοι οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ ΑΕ.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ - με το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης να έχει συντονιστικό ρόλο - αντήλλασσαν μεταξύ τους πληροφορίες αναφορικά με τις αγορές τσιμέντου που πραγματοποιούσε η καθεμία από αυτές, με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής εν γένει, αλλά και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των συμφωνηθέντων, σύμφωνα με τους όρους του από 30.7.2001 συμφωνητικού. Σε κάθε περίπτωση, η εν λόγω ανταλλαγή πληροφοριών αφορούσε στοιχεία σχετικά με τις αγορασθείσες ποσότητες σε μηνιαία βάση, πληροφορίες που συνιστούν καθαυτές εμπορικό απόρρητο και δεν πρέπει να κοινολογούνται μεταξύ ανταγωνιστών[99]. Το συγκεκριμένο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, το οποίο αφορούσε επικαιροποιημένα και εξατομικευμένα στοιχεία αγορών που προορίζονταν για χρήση των ανταγωνιστών, αρκεί - και αυτοτελώς κρινόμενο - να περιορίσει τον ανταγωνισμό, καθώς δεν θα μπορούσε παρά να επηρεάσει την εμπορική πολιτική των συμμετεχόντων[100].

124. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τους προαναφερόμενους όρους του από 22.8.2005 συμφωνητικού, οι συμβαλλόμενες σε αυτό εταιρίες, ήτοι οι εταιρίες ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ αντάλλασαν μεταξύ τους πληροφορίες αναφορικά με τους όρους πώλησης του σκυροδέματος, στο πλαίσιο του συνολικού σχεδιασμού των συμπραττουσών εταιριών για τον συντονισμό της εμπορικής τους στρατηγικής προκειμένου να επιτευχθεί ο καθορισμός των τιμών πώλησης του σκυροδέματος.

125. Η συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εταιριών ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ σύμφωνα με το από 22.8.2005 συμφωνητικό αναφορικά με τους όρους πώλησης του σκυροδέματος, καθώς και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εταιριών ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ σύμφωνα με το από 30.7.2001 συμφωνητικό σχετικά με τις αγορές τσιμέντου που πραγματοποιούσαν από τις προμηθεύτριες εταιρίες ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ Α.Ε. κατ' αρχήν υπό την αιγίδα του Συνδέσμου και στο πλαίσιο των ως άνω συμφωνητικών και στη συνέχεια αυτοτελώς μεταξύ τους - που σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου αρχίζει τουλάχιστον με την έναρξη ισχύος του από 30.7.2001 συμφωνητικού και φαίνεται να συνεχίζεται τουλάχιστον μέχρι το 2008 - συνιστούν και αυτοτελώς σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, που εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77.

2.3. Αποτελέσματα της συμφωνίας

126. Κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, τα υπό κρίση συμφωνητικά συνιστούν συμφωνία/ συντονισμένη δράση μεταξύ ανταγωνιστών, που μάλιστα πλαισιώνεται από σύστημα κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των συμφωνηθέντων[101], η οποία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό και τη νόθευση του ανταγωνισμού, υπό την έννοια ότι προσδιορίζει την τιμή πώλησης προϊόντος, τον περιορισμό ή έλεγχο της παραγωγής του σχετικού προϊόντος, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών, με στόχο τον άμεσο συντονισμό της εμπορικής στρατηγικής των συμβαλλομένων.

127. Στις περιπτώσεις που το αντικείμενο της συμφωνίας είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού, η συμφωνία

94 [...].

95 Επισημαίνει επίσης ότι η συλλογή αυτών των στοιχείων γινόταν από το 1977.

96 [...].

97 [...].

98 [...].

99 βλ. ενδεικτικά Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Τ-148/89, Trefilunion SA, σκ-. 72, Απόφαση της Ευρ. Επιτροπής IV/29.535, White Lead, σκ. 25-27, καθώς και Αποφάσεις της Ευρ. Επιτροπής IV/31.370 και 31.446, UK Agricultural Tractor Registration Exchange, σκ. 49.

100 Βλ. Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Τ-141/94, Thyssen Stahl AG, σκ. 379-412, καθώς και σχετική Απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-194/99P, Thyssen Stahl AG.

101 Βλ. όρο Γ του από 30.7.2001 συμφωνητικού και όρο 12 του από 22.8.2005 συμφωνητικού.

εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77 άνευ ετέρου. Η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό του ανταγωνισμού θεωρούνται εκείνες οι οποίες είναι από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Παρεμπόδιση, περιορισμός ή νόθευση του ανταγωνισμού υπάρχει όταν η συμπεριφορά του επιχειρηματία στην αγορά δεν προσδιορίζεται από τους φυσικούς κανόνες της αγοράς, αλλά από τεχνητούς κανόνες που επιβάλλουν οι διάφορες συμφωνίες - στην προκειμένη περίπτωση μέσω του περιορισμού και ελέγχου της παραγωγής του σχετικού προϊόντος και του προσδιορισμού της τιμής πώλησής του. Οι εν λόγω πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής εμπιστευτικών πληροφοριών, πρέπει τουλάχιστον να έχουν νοθεύσει, αν όχι εξαλείψει, την ελεύθερη διαμόρφωση των τάσεων της αγοράς όσον αφορά στον καθορισμό των όρων του ανταγωνισμού. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και ενωσιακοί κανόνες ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1 παράγραφος 1 του ν. 703/77, να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά.

128. Ειδικότερα, στις οριζόντιες συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνονται σαφώς και οι σχετικές με τον καθορισμό των τιμών[102]. Προκειμένου, δηλαδή, μία συμφωνία καθορισμού τιμών αγοράς να κριθεί ως αντιανταγωνιστική και ως εκ τούτου απαγορευμένη, δεν απαιτείται να επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ήτοι τον περιορισμό του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά (δεν απαιτείται δηλ. να εφαρμόστηκε στην πράξη), αλλά αρκεί ότι αντικείμενο της εν λόγω συμφωνίας ήταν ο περιορισμός ή η νόθευση του ανταγωνισμού[103]. Δεν είναι απαραίτητο, επομένως, προκειμένου να θεμελιωθεί παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/77, να εξεταστεί εάν επήλθε το περιοριστικό του ανταγωνισμού αποτέλεσμα[104].

129. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι - κατά τη σχετική αξιολόγηση του αντικειμένου της σύμπραξης - δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της συμφωνίας υπό το φως των αμοιβαίων οικονομικών σχέσεων εντός των οποίων πρέπει να εφαρμοστεί η σχετική συμφωνία. Με άλλα λόγια, δεν απαιτείται αντιανταγωνιστική πρόθεση, αλλά εφόσον το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σχετική πρακτική είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[105]. Περαιτέρω, όπως έχει κριθεί και στην Ελληνική νομολογία, «για να μπορεί να θεωρηθεί ότι διαπράχθηκε από πρόθεση μία παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση να είχε επίγνωση του ότι παρέβαινε μία απαγόρευση που θεσπίζουν οι κανόνες αυτοί. Αρκεί προς τούτο το γεγονός ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού»[106]. Εξάλλου, η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα ή και η άγνοια ότι πτυχές της συμπεριφοράς μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της[107]. Εφόσον το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό[108]. Ακόμα και αν αποδειχτεί ότι οι συνάψαντες τη συμφωνία ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής της διάταξης των άρθρων 1 ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ[109]. Άλλωστε, μια σύμπραξη δύναται να συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και στην περίπτωση που εξυπηρετεί και άλλους σκοπούς[110].

130. Παρά το γεγονός ότι αρκεί ο περιοριστικός για τον ανταγωνισμό σκοπός της συμφωνίας για την υπαγωγή αυτής στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 παράγραφος 1 του ν. 703/77, στην παρούσα υπόθεση μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι υπό κρίση συμφωνίες όντως εφαρμόσθηκαν και στην πράξη, με επιπτώσεις επιζήμιες για τον ανταγωνισμό.

131. Ειδικότερα, το από 30.7.2001 συμφωνητικό τέθηκε σε λειτουργία και η εφαρμογή του διασφαλιζόταν, αφενός με ένα καθεστώς παρακολούθησης που συνίστατο σε τακτικές συνεννοήσεις μεταξύ των συμμετεχόντων και την τακτική ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών σχετικά με τις ποσότητες (τόνους) αγοράς χύμα τσιμέντου από κάθε εταιρία χωριστά (με κοινοποίησή τους κάθε μήνα στο θεματοφύλακα της συμφωνίας) και αφετέρου με ένα συγκεκριμένο σύστημα κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης[111] (ασχέτως του αν επιβλήθηκαν ποινές σε συγκεκριμένες περιπτώσεις). Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε και όπως προκύπτει σαφώς από τους όρους του από 22.8.2005 συμφωνητικού, η διάρκεια

[102] Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 101 της 27/04/2004 σ. 97-118, παράγραφοι 21 και 23.

[103] Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Τ-25/95 κ.λπ., Cimenteries, σκ. 16, 25 [περίληψη], απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε 123/83, BNIC κατά Clair, σκ.22, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Τ- 303/02, ό.π., σκ. 75.

[104] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Τ-49/02, Brasserie, σκ. 97, 108 και 178.

[105] Βλ. π.χ. ΔΕφΑθ 357/2010, υπό 7· απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-209/07, Competition Authority κατά Beef Industry Development Society Ltd και Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd, Συλλ. 2008, I-8637, σκ. 21.

[106] ΔΕφΑθ 357/2010, με παραπομπές σε πλούσια Ενωσιακή νομολογία.

[107] Βλ. απόφαση Ε.Α 492/VI/2010, σελ. 32, παρ. 87.

[108] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18 και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία. Βλ. επίσης Απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-29/83 & 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH, Συλλ.1984, 1679.

[109] βλ. π.χ. Απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε C-209/07, Irish Beef, σκ. 21 και Ε.Α 492/VI/2010.

[110] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 16, καθώς και ΔΕφΑθ 1617/2009, σκ. 6 & 17. Βλ. επίσης Αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ε.Ε (πρώην ΔΕΚ) 96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, σκ. 25, C-45/85 Verband κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ.35-42 και C-246/86 Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ.40-42.

[111] Βλ. Κεφ. Γ και Κεφ. με τίτλο «ΛΟΙΠΑ» του από 30.7.2001 συμφωνητικού.

του από 30.7.2001 συμφωνητικού εκτείνεται μέχρι την υπογραφή του δεύτερου από 22.8.2005 συμφωνητικού εταιριών νομού Ρεθύμνης.

132. Ομοίως, η εφαρμογή του από 22.8.2005 συμφωνητικού διασφαλιζόταν με ένα καθεστώς παρακολούθησης που συνίστατο στην τήρηση από κάθε εταιρία φακέλου με τα ιδιωτικά συμφωνητικά των πελατών της, στα οποία θα αναγράφονται με σαφήνεια οι όροι της πώλησης, και ο οποίος (φάκελος) θα παραδιδόταν κάθε φορά σε όποιον από τους συμβαλλόμενους το ζητούσε για έλεγχο. Επιπλέον, οι συμβαλλόμενες εταιρίες συμφώνησαν την πραγματοποίηση τακτικών συναντήσεων (τουλάχιστον μία φορά στις αρχές κάθε εξαμήνου) για να εξετάζουν από κοινού τη διαμορφωθείσα κάθε φορά κατάσταση και να συναποφασίζουν για τις όποιες εξελίξεις και αναπροσαρμογές τιμών[112]. Όπως προαναφέρθηκε, το από 22.8.2005 συμφωνητικό εκτιμάται ότι ίσχυσε τουλάχιστον μέχρι την 1.3.2006, μετά, δηλαδή, την παρέλευση του πρώτου εξαμήνου από την ημέρα έναρξης της ισχύος του ανωτέρω συμφωνητικού.

133. Τέλος, το γεγονός ότι, κατά το στάδιο υλοποίησής της, η συμφωνία μπορεί να μην πέτυχε τους αρχικούς της στόχους, δεν αναιρεί το συμπέρασμα ότι εφαρμόστηκε στην πράξη.

2.4. Συμπέρασμα ως προς τον περιορισμό του ανταγωνισμού και το χαρακτήρα της παράβασης

134. Συμπερασματικά, οι εξεταζόμενες πρακτικές συντονισμού τιμών και παραγωγής του σχετικού προϊόντος, καθώς και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών, αποτελούν σαφείς παραβάσεις και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού. Οι εταιρίες ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ του νομού Ρεθύμνης με το από 30.7.2001 συμφωνητικό - ύστερα από πρόταση και με το συντονισμό από το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος & Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες καταθέσεις - και οι εταιρίες ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, με τα από 30.7.2001 και 22.8.2005 συμφωνητικά καθόρισαν την τιμή πώλησης των προϊόντων τους, την παραγωγή του σχετικού προϊόντος και καθιέρωσαν ένα σύστημα ανταλλαγής εμπιστευτικών πληροφοριών για τις πωλήσεις τους, με στόχο το συντονισμό των επιχειρηματικών τους κινήσεων και τον καθορισμό της αμοιβαίας δράσης τους στην αγορά, προβλέποντας μάλιστα και κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των συμφωνηθέντων κανόνων εμπορίας. Με τον τρόπο αυτό, οι συμπράττουσες εταιρίες αντικατέστησαν τους κινδύνους της επιχειρηματικής δραστηριότητας με μια πρακτική συνεργασία που στόχευε στο συντονισμό των τιμών και παραγωγής του σχετικού προϊόντος.

135. Οι ανωτέρω πρακτικές υπάγονται ευθέως στις περιπτώσεις α΄ και β΄ του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77. Πρόκειται για περιοριστικούς όρους (εξ αντικειμένου περιορισμός) που εφαρμόστηκαν στην πράξη, με αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών.

136. Επιπλέον, ακόμα και εάν τα εν λόγω συμφωνητικά ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας των εταιριών να σωθούν λόγω της ύπαρξης πωλήσεων κάτω του κόστους, επισημαίνεται ότι πρακτικές με τις οποίες καθορίζονται οι επιθυμητές τιμές πώλησης ενός προϊόντος δεν θεωρούνται πρόσφορες, αναγκαίες και αναλογικές για την επίτευξη κάποιου αντικειμενικού οικονομικού πλεονεκτήματος ή άλλου οφέλους για τον καταναλωτή, ενώ καταργούν ουσιαστικά τον ανταγωνισμό στη σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών. Ακόμη και εάν πράγματι είχαν διαπιστωθεί πρακτικές πώλησης του σχετικού προϊόντος κάτω του μέσου πραγματικού κόστους, ο λόγος αποτροπής αθέμιτων πρακτικών δεν δύναται να δικαιολογήσει τη σύναψη οριζόντιων συμφωνιών που ενέχουν τέτοιους σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού. Συναφώς, δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η παράβαση των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού εξαιτίας τυχόν κινδύνου τέλεσης πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού ή διάπραξης κάποιας άλλης παράβασης, είτε αυτή είναι εξίσου σοβαρή, είτε είναι ηπιότερη[113]. Ανάλογοι ισχυρισμοί έχουν, κατά το παρελθόν, απορριφθεί ως δικαιολογητικοί λόγοι για τη χορήγηση της απαλλαγής του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ στην ενωσιακή νομολογία και πρακτική[114]. Έχουν, παρομοίως, απορριφθεί από τα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια[115]. Εξάλλου, σε διαφορετική περίπτωση, θα ενθαρρύνονταν οι επιχειρήσεις να προβαίνουν σε αυτορρύθμιση και να αποφασίζουν μόνες τους την καταστολή ενεργειών τυχόν παράνομων ή/και αντίθετων προς τα χρηστά ήθη, συνάπτοντας συμφωνίες που περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού[116]. Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι εάν πράγματι είχαν διαπιστωθεί πρακτικές πωλήσεων κάτω του κόστους και εφόσον συνέτρεχαν οι απαιτούμενες νομικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις, η σύννομη ενέργεια για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις θα ήταν η προσφυγή στα προβλεπόμενα μέσα δικαστικής διεκδίκησης αποζημίωσης ή/και η υποβολή σχετικής καταγγελίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ν. 146/1914 ή του ν. 2941/2001 αντιστοίχως. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν προέκυψε από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης[117].

2.5. Δυνατότητα εξαίρεσης βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 703/77

137. Προκειμένου να διερευνηθεί εάν τα υπό κρίση συμφωνητικά μεταξύ των εμπλεκόμενων εταιριών παραγωγής και εμπορίας σκυροδέματος του νομού Ρεθύμνης εξαιρούνται από την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77, πρέπει να διερευνηθεί εάν οι επίμαχες προβλέψεις περί καθορισμού τιμών και λοιπών όρων συναλλαγής καθώς και ο μηχανισμός ανταλλαγής πληροφοριών πληρούν σωρευτικά τις προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης, όπως αυτές προβλέπονται ρητά στο άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/77.

---

[112] Βλ. όρους 11 και 12 του από 22.8.2005 συμφωνητικού.

[113] Βλ. σχετικά Ε.Α 492/VI/2010, σελ. 46 (παρ. 121).

[114] Βλ. ενδεικτικά Απόφαση Ευρ. Επιτροπής COMP/E-1/38.240, Industrial Tubes, σκ. 371, Απόφαση Ευρ. Επιτροπής IV/30.350, Zinc Producer Group, σκ. 73, Αποφάσεις Ευρ. Επιτροπής IV/31.572 και 32.571, Building and Construction Industry in the Netherlands, σκ. 3, 124 και 131, καθώς και Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Τ-29/92, Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO), Συλλ. 1995, ΙΙ-289, και Τ-66/99, Minoan, σκ. 194.

[115] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 1001/2006, σκ. 20, και ΔΕφΑθ 1677/2009, σκ. 17.

[116] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, παρ. 47. Βλ επίσης, ενδεικτικά, Απόφαση Ευρ. Επιτροπής IV/31.204 Meldoc, σκ. 69.

[117] Βλ. σχετικά Ε.Α 492/VI/2010, σελ. 47 (παρ. 122).

138. Επισημαίνεται ότι, εφόσον διαπιστωθεί ο αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας των συμφωνητικών υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/77, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις φέρουν το βάρος απόδειξης ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 703/77[118]. Συνεπώς, η κάθε επιχείρηση που τυχόν επικαλεστεί το άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/77 πρέπει και να αποδείξει ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις με πειστικά επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία[119]. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2 καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του.

139. Στο δίκαιο της ΕΕ και κατ' επέκταση και στο Ελληνικό δίκαιο ανταγωνισμού, γίνεται δεκτό ότι τα άρθρα 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ και 1 παρ. 3 ν. 703/77 δεν αποκλείουν a priori ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής τους. Κάθε συμφωνία, απόφαση ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική που περιορίζει τον ανταγωνισμό, είτε μέσω των αποτελεσμάτων είτε μέσω του αντικειμένου της, μπορεί κατ' αρχήν να τύχει απαλλαγής[120]. Όσο πιο σοβαρός όμως είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού, τόσο πιο απίθανο είναι μία πρακτική να εμπίπτει στην εξαίρεση των ανωτέρω άρθρων[121].

140. Η εφαρμογή της ατομικής εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 ν. 703/77 υπόκειται σε τέσσερις (σωρευτικές) προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:

α) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,

β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,

γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και

δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

141. Οι τέσσερις προαναφερόμενες προϋποθέσεις είναι σωρευτικές, δηλαδή, πρέπει να πληρούνται όλες για να έχει εφαρμογή η ατομική απαλλαγή βάσει του άρθρου 1 παρ. 3 του ν.703/77. Εφόσον έστω και μία από αυτές δεν πληρούται, η συμφωνία είναι αυτοδικαίως άκυρη[122]. Κατά πάγια νομολογία και πρακτική, οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού - όπως ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών - δεν μπορεί να πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από τις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 1 ν. 703/77. Ειδικότερα, οι συμφωνίες αυτές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου. Δεν δημιουργούν, δηλαδή, αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα, ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές. Επιπλέον, αυτά τα είδη συμφωνιών δεν πληρούν κατά κανόνα το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα, βάσει της τρίτης προϋπόθεσης της παραγράφου 3. Τέλος, ούτε και η τέταρτη προϋπόθεση της εξαίρεσης πληρούται, εάν η συμφωνία καταργεί τον ανταγωνισμό στη σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών[123]. Εκτιμάται ότι αυτό είναι και το ουσιαστικό αντικείμενο των υπό κρίση συμφωνητικών, δηλαδή, η νόθευση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών, η οποία αποτελεί και τη σοβαρότερη παράβαση των εθνικών και ενωσιακών διατάξεων περί ανταγωνισμού.

Δ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ Γ.Δ.Α. ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ

142. Αναφορικά με το έγγραφο ε το οποίο βρέθηκε στα γραφεία της εταιρίας [...] κατά τον αυτεπάγγελτο έλεγχο που διενήργησε η Γ.Δ.Α. στις 11 και 12 Φεβρουαρίου 2009[124], ο [...] κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α στις [...] ότι δεν μπορεί να καταλάβει σε τι αφορά συγκεκριμένα. Κατέθεσε ότι βρήκε και ο ίδιος το Excel αυτό το 2007, όταν μετά [...]. Ρώτησε τον [...] και τον [...] σε τι αφορά, αλλά ούτε οι ίδιοι γνώριζαν και υπέθεσαν ότι είναι προσωπικό αρχείο του πατέρα του. Εν συνεχεία ο καταθέσας επισκέφθηκε τον [...] της εταιρίας [...], ο οποίος επίσης του δήλωσε ότι δεν γνώριζε κάτι και ότι δεν το είχε ξαναδεί. Πρόσθεσε ότι πλέον η εταιρία δεν τηρεί τέτοιου είδους αρχεία.

Για το ίδιο έγγραφο ο [...], κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α στις [...] ότι «Δεν γνωρίζω πώς προμηθεύτηκε το εν λόγω έγγραφο ο [...]. Πιστεύω ότι το έγγραφο αυτό ήταν για προσωπική χρήση του [...]... Δεν γνωρίζω σε τί αναφέρεται το εν λόγω έγγραφο... Δεν είμαι σε θέση να επιβεβαιώσω ότι τα στοιχεία αυτά αφορούν στην εταιρία μου. Θα πρέπει να τα ερευνήσω περαιτέρω».

143. Τέλος, για το εν λόγω έγγραφο ο [...], κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] ότι «Το συγκεκριμένο έγγραφο δεν το γνωρίζω. Έχω όμως την άποψη ότι επειδή αγοράζαμε από την [...] το 70-80% της ποσότητας του μπετόν που πουλούσαμε και υπήρχαν αμφιβολίες για το αν η περιεκτικότητα σε τσιμέντο του μπετόν που αγοράζαμε από τον [...] ήταν η σωστή, είχε προτείνει ο [...] να μας δίνει στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις του και την ποσότητα τσιμέντου που αγόραζε. Με αυτόν τον τρόπο ελέγχονταν αν οι ποσότητες τσιμέντου που αγόραζε ανταποκρίνονταν στην παραγωγή του και κατ' επέκταση αν η ποσότητα τσιμέντου που έβαζε στο μπετόν που μας πουλούσε ήταν η σωστή. Για τα στοιχεία αυτά με ενημέρωνε προφορικά ο [...] και εμείς δεν τηρούσαμε κάποιο σχετικό αρχείο. Αυτή η συναλλαγή ατόνισε μετά [...] το 2007. Ωστόσο συναλλασσόμασταν αλλά περιορισμένα με την εταιρία [...] μέχρι τις αρχές του 2010 που χρεοκόπησε η εταιρία. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων αναφέρθηκε παραπάνω».

144. Το εν λόγω έγγραφο περιλαμβάνει λεπτομερή στοιχεία αναφορικά με διάφορους τύπους σκυροδέματος που φαίνεται να εμπορεύονταν οι δύο εταιρίες, ανά μήνα για τα έτη 2004-2006, και λοιπά στοιχεία τα οποία εκτιμάται ότι αφορούν στις πληροφορίες που ανωτέρω αναλύονται. Η προαναφερόμενη εξήγηση του [...], αφενός αποτελεί απλή εκτίμηση, όπως κατέθεσε,

---

[118] Βλ. άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003.

[119] Βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010, σκ. 18, ΔΕφΑθ 2891/2009, σκ. 19, και ΔΕφΑθ 1682/2009, σκ. 28, και στην ενωσιακή νομολογία που παραπέμπουν.

[120] Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου Τ-168/01, GlaxoSmithKline Services Unlimited, Συλλ. 2006, II-2969, σκ. 233, Τ-17/93, Marta Hachette SA, Συλλ. 1994, II-595, σκ. 85, Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/97, παρ. 46.

[121] Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/97, παρ. 46.

[122] Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/27.4.2004, σελ 97, παρ. 42, όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

[123] Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παράγραφος 3 της συνθήκης, παρ. 110.

[124] Όμοια έγγραφα βρέθηκαν και για τα έτη 2004 και 2005.

αφετέρου δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή. Η εξήγηση που δίνει είναι ότι επειδή υπήρχαν αμφιβολίες για το αν η περιεκτικότητα σε τσιμέντο του μπετόν που αγόραζαν από τον [...] ήταν η σωστή, είχε προτείνει ο [...] να τους δίνει στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις του και την ποσότητα τσιμέντου που αγόραζε. Με αυτόν τον τρόπο ελέγχονταν αν οι ποσότητες τσιμέντου που αγόραζε ανταποκρίνονταν στην παραγωγή του και κατ' επέκταση αν η ποσότητα τσιμέντου που έβαζε στο μπετόν που τους πουλούσε ήταν η σωστή. Για τα στοιχεία αυτά τους ενημέρωνε προφορικά ο [...], ενώ αυτοί δεν τηρούσαν κάποιο σχετικό αρχείο.

145. Η ανωτέρω εκτίμηση δεν κρίνεται πειστική καθότι, ακόμα και εάν αυτός ήταν ο λόγος που η [...] έδινε στοιχεία στις εταιρίες [...] και [...] για τις πωλήσεις της και τις ποσότητες τσιμέντου που αγόραζε, οι τελευταίες, όπως κατέθεσε ο [...], ελάμβαναν αυτό το πλήθος των λεπτομερών στοιχείων προφορικά και δεν τηρούσαν σχετικό αρχείο, που θα τους επέτρεπε ενδεχομένως να επαληθεύσουν τα σχετικά στοιχεία με κάποιο τρόπο.

146. Βάσει των ανωτέρω και επειδή, όπως προκύπτει από τις καταθέσεις που δόθηκαν ενώπιον της Γ.Δ.Α., οι δύο εταιρίες συναλλάσσονταν μεταξύ τους, εκτιμάται ότι τα παραπάνω στοιχεία δεν επαρκούν κατά νόμο για τη στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 ν. 703/77.

147. Όσον αφορά στο έγγραφο δ, το οποίο βρέθηκε στον Η/Υ του [...] στην εταιρία [...], ο [...], σε ερώτηση πως προμηθεύτηκε η [...] τα στοιχεία του εν λόγω πίνακα που αφορούν στην ανταγωνίστρια εταιρία [...], κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α στις [...] ότι «Τα στοιχεία του Πίνακα 2 αφορούν την εταιρία [...] και είναι στοιχεία που έχει συλλέξει ο λογιστής της εταιρίας μας». Όταν του ζητήθηκαν διευκρινίσεις για όλα τα στοιχεία του εν λόγω εγγράφου απάντησε ότι «Υποθέτω πως αφορούν συναλλαγές της εταιρίας μας με την [...], αλλά επειδή πρόκειται για προσωπικές σημειώσεις του λογιστή μας [...], δεν είμαι σε θέση να δώσω περισσότερες πληροφορίες. Περισσότερες διευκρινίσεις αναφορικά με την ερώτηση 3 θα δοθούν σε εσάς εγγράφως από την εταιρία μας». Με το υπ' αρ. πρωτ. 4960/6.8.2010 Υπόμνημα της [...] προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού η εταιρία για πρώτη φορά αναφέρει ότι το εν λόγω έγγραφο ευρίσκετο τυχαία στα γραφεία της εταιρίας «... δεδομένου ότι όπως διαπιστώσαμε με τηλεφωνική επικοινωνία από τον Δήμο Ιεράπετρας, αποτελεί αρχείο της τεχνικής υπηρεσίας του,[...]».

148. Πράγματι, με την υπ' αρ. πρωτ. 4926/5.8.2010 βεβαίωση του Δήμου Ιεράπετρας προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού βεβαιώνεται ότι οι εν λόγω πίνακες «αποτελούν αρχείο της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιεράπετρας, [...]».

149. Για το ίδιο έγγραφο, [...] κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] ότι «Δεν γνωρίζω πώς προμηθεύτηκε το εν λόγω έγγραφο ο [...]. Σε πολλές περιπτώσεις η κάθε εταιρία χρησιμοποιεί μηχανήματα της άλλης εταιρίας για την εκτέλεση εργασιών, καθώς δε συμφέρει οικονομικά να διατηρούμε επί μονίμου βάσεως μηχανήματα, τα οποία δε θα χρησιμοποιούμε τακτικά. Το εν λόγω έγγραφο υποθέτω ότι αφορά σε ανάλυση των χρεώσεων που γίνονται για τη χρήση των μηχανημάτων σε διάφορες ζώνες».

150. Τέλος, [...], αναφορικά με το εν λόγω έγγραφο, αφού έδωσε αναλυτικές διευκρινίσεις σχετικά με τα στοιχεία αυτού, κατέθεσε ότι «Δεν γνωρίζω πώς βρέθηκε στον υπολογιστή του [...] το εν λόγω έγγραφο ούτε ποια μπορεί να είναι η χρησιμότητά του για την [...]. Ενδεχομένως να απεστάλη από λάθος από το δήμο ίσως και με e-mail. Το αναφέρω αυτό γιατί συχνά συμβαίνουν τέτοια λάθη λόγω της ομοιότητας στις επωνυμίες των δύο εταιριών. Προσωπικά ο [...] δεν με ειδοποίησε και δεν μου απέστειλε το εν λόγω αρχείο. Θα σας απαντήσω με επιστολή αν ενημερώθηκαν κάποιοι άλλοι από την εταιρία για το εν λόγω αρχείο που φαίνεται ότι απεστάλη από λάθος στην εταιρία [...], προσκομίζοντας αν υπάρχουν κάποια αποδεικτικά στοιχεία».

151. Εν συνεχεία, ο [...] με την υπ' αρ. πρωτ. 5015/13.8.2010 επιστολή του προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού προσέθεσε συμπληρωματικά ότι το εν λόγω έγγραφο «αφορά αρχείο της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιεράπετρας και επιβεβαιώνεται από τον Δήμο σύμφωνα με σχετική βεβαίωση από 2/8/2010 με αριθ. πρωτ. 8749. Για αυτήν την εκ παραδρομής αποστολή του αρχείου είχε ενημερωθεί ο υπάλληλος του λογιστηρίου της [...] από τον υπάλληλο της [...] και του στάλθηκαν με fax οι σχετικοί πίνακες για να συμφωνήσει τα τιμολόγια και τα Δελτία Αποστολής με την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Ιεράπετρας και ότι ήταν σύμφωνα με τη σύμβαση που είχε υπογραφεί μεταξύ Δήμου και [...]».

152. Αναφορικά με το εν λόγω έγγραφο εκτιμάται ότι από τα στοιχεία που συνελέγησαν δεν προκύπτει ότι οι δύο εταιρίες αντάλλασαν μεταξύ τους πληροφορίες με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, αλλά ότι, όπως προκύπτει και από την προαναφερόμενη υπ' αρ. πρωτ. 4926/5.8.2010 βεβαίωση του Δήμου Ιεράπετρας προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού, οι εν λόγω πίνακες αποτελούν αρχείο της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιεράπετρας, που εκ παραδρομής στάλθηκαν από το Δήμο στην [...]. Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω εκτιμάται ότι από τα στοιχεία του Παραρτήματος 6 δεν επαρκούν κατά νόμο για τη στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 ν. 703/77.

153. Αναφορικά με τα έγγραφα στ και ζ, όπως κατέθεσε ο [...][125] ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] «Οι βεβαιώσεις αυτές ζητούνται προς επιβεβαίωση των ποσοτήτων τσιμέντου που έχουμε προμηθευτεί από τις ΤΙΤΑΝ και ΑΓΕΤ, ιδίως για να ελέγξουμε εάν οι ποσότητες που έχουμε αγοράσει παραδίδονται σε εμάς στο ακέραιο, αφού δεν μπορεί να ελεγχθεί εύκολα κατά την παράδοση αυτών πόση ακριβώς ποσότητα τοποθετείται σε κάθε δεξαμενή (έχει παρατηρηθεί κρούσμα κατά το οποίο ο μεταφορέας δε μας παρέδωσε ολόκληρη την ποσότητα τσιμέντου που είχαμε παραγγείλει, αλλά πούλησε μέρος αυτής αλλού...). Τα στοιχεία ζητούνται ανά 10ήμερο, ώστε να γίνεται ο συχνότερος δυνατός έλεγχος και να προλαμβάνονται τα κρούσματα. Οι βεβαιώσεις φυλάσσονται από [...] και αποτελούν εσωτερικά έγγραφα (δεν ανακοινώνονται σε τρίτους)».

154. Για τα ίδια έγγραφα ο[...], σε ερώτηση για ποιο λόγο ζητούνται από τις ΤΙΤΑΝ Α.Ε. και ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ βεβαιώσεις αναφορικά με τις αγορές τσιμέντου της εταιρίας [...] (από τη στιγμή που τα στοιχεία αυτά είναι ήδη γνωστά στην εταιρία) κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] ότι «Επειδή είχε παρατηρηθεί το φαινόμενο να χάνονται δελτία αποστολής καθώς και ποσότητα τσιμέντου κατά τις παραδόσεις ζητούσαμε τις βεβαιώσεις

[125] [...]

αυτές σαν πρόσθετη επιβεβαίωση για να διαπιστώσουμε τη συνολική ποσότητα που μας παρέδωσαν. Δεν γνωστοποιούσαμε πουθενά αλλού τις βεβαιώσεις αυτές αλλά ήταν για δική μας χρήση. Τις ζητούσαμε ανά μήνα για να κάνουμε πιο εύκολα τον έλεγχο».

155. Από τα στοιχεία που συνελέγησαν δεν προκύπτει ότι η ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε. κοινοποιούσε τα εν λόγω στοιχεία σε άλλες ανταγωνίστριες εταιρίες με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής. Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω εκτιμάται ότι τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα δεν επαρκούν κατά νόμο για τη στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 ν. 703/77.

156. Τέλος, όσον αφορά στα έγγραφα η και θ, ο [...] κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] ότι «...Στο αρχείο με τίτλο «ΤΕΛΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2008» φαίνονται οι αγορές που κάναμε από τον [...] ανά ποιότητα σκυροδέματος, η παραγωγή που κάναμε από το δικό μας εργοτάξιο, το άθροισμα αυτών των 2 που είναι οι συγκεντρωτικές πωλήσεις μας στους πελάτες και επίσης οι πωλήσεις μας προς τον [...] όταν ήθελε μπετόν με μαύρα αδρανή υλικά για την πελατεία του. Στο έγγραφο με τίτλο «[...]» φαίνονται οι τιμές που αγοράζαμε από την [...] ανά ποιότητα και οι τιμές που πουλούσαμε προς την [...] πάλι ανά ποιότητα».

157. Για το ίδιο έγγραφο ο [...] κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. ότι «...Έως τη διακοπή της λειτουργίας της [...] εντός του 2010 είχαμε την εξής συμφωνία με τον [...]: Ο [...] μας προμήθευε με το έτοιμο μπετόν της εταιρίας του για όσους πελάτες μας προτιμούν το άσπρο αδρανές υλικό και εγώ αντίστοιχα προμήθευα τον [...] με το έτοιμο μπετόν της ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε για όσους πελάτες του το προτιμούσαν. Δε γνωρίζω σε ποιες συναλλαγές αφορούν τα αρχεία «[...]» στο ηλεκτρονικό αρχείο 3 και «[...]» στο ηλεκτρονικό αρχείο 4».

158. Από τα ανωτέρω εκτιμάται ότι τα εν λόγω έγγραφα αφορούν σε συναλλαγές μεταξύ των δύο εταιριών και ότι δεν πρόκειται για ανταλλαγή πληροφοριών που συνιστούν εμπορικό απόρρητο μεταξύ ανταγωνιστών, με στόχο το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής. Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω εκτιμάται ότι τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα δεν επαρκούν κατά νόμο για τη στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 ν. 703/77.

159. Τέλος, από τα ανωτέρω αναφερόμενα για την περιοχή της Ιεράπετρας, όπου εκτιμάται πως οι δύο ελεγχόμενες εταιρίες παραγωγής σκυροδέματος, ήτοι η ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. και η ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε., εμφανίζουν γειτονικές ημερομηνίες αναπροσαρμογής των τιμών τους κατά το χρονικό διάστημα της πενταετίας 2004 - 2008 (αναφορικά με τον τύπο σκυροδέματος C20/25). Ωστόσο, τα εν λόγω στοιχεία δεν είναι επαρκή κατά νόμο για τη στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 ν. 70377 από τις δύο εταιρίες.

Ε. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ Γ.Δ.Α. ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

160. Αναφορικά με το έγγραφο ι[126], όπου εμπεριέχονται οι μηνιαίες αγορές τσιμέντου όλων των εταιριών σκυροδέματος του νομού Ηρακλείου από τις εταιρίες ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ Α.Ε. για τα έτη 2007 και 2008, ο[...], σε ερώτηση για ποιο λόγο ζήτησε η εταιρία να της αποσταλούν τα στοιχεία του εν λόγω εγγράφου και ποια χρησιμότητα έχουν για την εταιρία, κατέθεσε ενώπιον της Γ.Δ.Α. στις [...] ότι «Ο λόγος που ζητήθηκαν ήταν για να μας βοηθήσει στην εκτίμηση του μεριδίου αγοράς μας στην περιοχή, προκειμένου να δούμε ποιες κινήσεις πρέπει να κάνουμε για να βελτιώσουμε τη θέση μας». Επιπλέον, κατέθεσε ότι «Τα στοιχεία αυτά τα λάβαμε μόνο μία φορά το Φεβρουάριο του 2009. Πιθανόν να είχαμε ζητήσει και στο παρελθόν αλλά δεν μας είχαν δοθεί, αλλά δεν θυμάμαι». Κατέθεσε πως δεν ξέρει εάν οι αναφερόμενες (ανταγωνίστριες) στο εν λόγω έγγραφο εταιρίες γνωρίζουν ότι τα στοιχεία αυτά εστάλησαν στην [...] ή αν είναι σύμφωνες με αυτήν την κοινοποίηση, ούτε γνωρίζει εάν η ΤΙΤΑΝ Α.Ε. και η ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ γνωστοποιούν τέτοιου είδους στοιχεία και στις άλλες εταιρίες. Δήλωσε ότι δεν υπάρχει κάποια συμφωνία μεταξύ των εταιριών παραγωγής σκυροδέματος στο νομό Ηρακλείου για ανταλλαγή των εν λόγω στοιχείων. Σε ερώτηση πως προμηθεύτηκε ο [...] της [...] τις μηνιαίες αγορές τσιμέντου των εταιριών από την ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ απάντησε ότι δεν το γνωρίζει και υποθέτει πως είναι κάποια εκτίμηση του [...].

161. Επιπλέον, από τα ανωτέρω αναφερόμενα για το νομό Ηρακλείου, προκύπτει ότι στο νομό αυτό εμφανίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις στις τιμές μεταξύ των ελεγχόμενων εταιριών, το εύρος των οποίων φθάνει από 5,5€/$μ^3$ έως 10€/$μ^3$ κατά την πενταετία 2004-2008[127].

162. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω και των στοιχείων που έχει στη διάθεσή της η ΓΔΑ εκτιμάται ότι δεν προκύπτουν επαρκή στοιχεία κατά νόμο που να στοιχειοθετούν παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77 κατά την έννοια των απαγορευτικών διατάξεων του νόμου από τις εταιρίες του νομού Ηρακλείου, ήτοι τις εταιρίες ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε., TRANS BETON- ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε., ΜΑΡΜΙ Α.Ε., SUPER BETON Α.Ε. και ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε.

ΣΤ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ Γ.Δ.Α. ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

163. Λαμβανομένων υπόψη όσων ανωτέρω εκτίθενται αναφορικά με το νομό Χανίων, και συγκεκριμένα από τη σύγκριση των μέσων τιμών πώλησης του Πίνακα 18, εκτιμάται ότι τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα της ΓΔΑ δεν επαρκούν κατά νόμο για τη στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 ν. 703/77 από τις εταιρίες του νομού Χανίων, ήτοι τις εταιρίες ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ ΑΒΕΤΕ και ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.

Συμπερασματικά, με βάση τα στοιχεία του φακέλου (βλ. ενότητες Δ, Ε και ΣΤ ανωτέρω) δεν υφίστανται επαρκή στοιχεία για τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 1, όπως ίσχυε, αναφορικά με τις εταιρίες ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΕΤΟΝ ΑΕ και ΛΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΕΤΟΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ Α.Β.Τ.&Ε.Ε. του νομού Λασιθίου, τις εταιρίες ΛΑΤΟΜΙΚΗ Α.Ε., TRANS BETON- ΔΟΜΙΚΗ Α.Ε., ΜΑΡΜΙ Α.Ε., SUPER BETON Α.Ε. και ΑΦΟΙ ΦΡΕΣΚΟΥ Ο.Ε. του νομού Ηρακλείου και τις εταιρίες ΦΙΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε., ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ ΧΑΝΙΩΝ Α.Β.Ε.Τ.Ε. και ΜΠΕΡΕΣ ΜΠΕΤΟΝ Α.Ε. του νομού Χανίων. Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει λόγος περαιτέρω δράσης της Επιτροπής αναφορικά με τις εν λόγω εταιρίες στις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης.

Ζ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ

1. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

164. Όπως αναπτύχθηκε αναλυτικά ανωτέρω, η αρμο-

[126] Αποτελεί e-mail με αρχικό αποστολέα τον [...] της [...] προς τη διοίκηση της [...] και τελικό αποδέκτη από την προαναφερόμενη εταιρία τον [...]

[127] Το έτος 2008 οι τιμές στο νομό Ηρακλείου κυμάνθηκαν από 62€/$μ^3$ έως 72€/$μ^3$.

διότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει τυχόν πρόστιμο με την έκδοση σχετικής απόφασης απορρέει από τις διατάξεις του ν. 3959/2011. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται διαπιστώσει παράβαση των άρθρων 1, 2 και 11 ή/και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ μπορεί με απόφασή της να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή στις ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση. Περαιτέρω, με βάση το άρθρο 25 παρ. 2α του ν. 3959/2011, το πρόστιμο που επιβάλλεται μπορεί να φτάνει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της συγκεκριμένης επιχείρησης, καθώς και το οικονομικό όφελος που αποκόμισε. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο[128]. Η εν λόγω διάταξη, προβλέποντας χαμηλότερο ανώτατο ύψος προστίμου φαίνεται να συνιστά ευνοϊκότερη για τις εμπλεκόμενες εταιρίες διάταξη σε σχέση με την προϊσχύουσα διάταξη του ν. 703/77, και ως εκ τούτου κρίνεται εφαρμοστέα εν προκειμένω[129].

165. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 3 του ν. 3959/2011, όταν η παράβαση που διέπραξε η ένωση επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το πρόστιμο που επαπειλείται ή επιβάλλεται μπορεί να ανέρχεται μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών αυτής,[130] της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Σε περίπτωση που επιβάλλεται πρόστιμο σε ένωση επιχειρήσεων, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών της, και η ένωση δεν είναι αξιόχρεη, η ένωση είναι υποχρεωμένη να ζητήσει εισφορές από τα μέλη της προκειμένου να καλύψει το ποσό του προστίμου. Εάν δεν πραγματοποιηθούν οι συνεισφορές αυτές μέσα στην προθεσμία που έχει ορίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απαιτήσει την καταβολή του προστίμου απευθείας από καθεμία από τις επιχειρήσεις, οι εκπρόσωποι των οποίων ανήκαν στα εμπλεκόμενα όργανα λήψης αποφάσεων της ένωσης. Όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει απαιτήσει πληρωμή σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, μπορεί, στην περίπτωση που είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της ολοσχερούς πληρωμής του προστίμου, να απαιτήσει πληρωμή του υπολοίπου από οποιοδήποτε μέλος της ένωσης που είχε ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση[131]. Η εν λόγω διάταξη, προβλέποντας χαμηλότερο ανώτατο ύψος προστίμου, φαίνεται να συνιστά ευνοϊκότερη για την εμπλεκόμενη ένωση διάταξη σε σχέση με την προϊσχύουσα διάταξη του ν. 703/77, και ως εκ τούτου κρίνεται εφαρμοστέα εν προκειμένω. Η διαδικασία είσπραξης του προστίμου που προεκτέθηκε δεν φαίνεται να επηρεάζει την ανωτέρω αξιολόγηση, καθώς αφορά σε καθαρά διαδικαστικά ζητήματα είσπραξης του προστίμου από τους εκάστοτε υπόχρεους.

166. Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητάς της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά το νόμο ανώτατου ορίου) για τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εν ανάγκη κινούμενη και αυστηρότερα της προηγούμενης τυχόν πρακτικής της. Επιπλέον, δεν υφίσταται παράβαση της αρχής της νόμιμης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε (α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο σε σχέση με το παρελθόν τρόπο, είτε (β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης (σε σύγκριση δε ατομικά προς άλλες περιπτώσεις)[132].

167. Βάσει της πρακτικής της Επιτροπής Ανταγωνισμού και στο πνεύμα της Ανακοίνωσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12-05-2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, η Επιτροπή καθορίζει το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε επιχείρηση σε συνάρτηση με τα προβλεπόμενα κάθε φορά στο νόμο κριτήρια. Εν συνεχεία, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις[133]. Ειδικότερα, το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής:

α) ορίζεται ποσοστό ύψους από 0% μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα που αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, στην παράβαση, με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής, και

β) το ποσό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης[134].

128 Βλ. άρθρο 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ αριθ. L 1/1 της 4.1.2003.

129 Επισημαίνεται ότι η εν λόγω διάταξη αναφέρει δυο νέα κριτήρια υπολογισμού του προστίμου, τα οποία ωστόσο η Επιτροπή Ανταγωνισμού λάμβανε ήδη υπόψη της και υπό το προηγούμενο καθεστώς του ν. 703/77. Και τούτο, δυνάμει των προβλέψεων της Ανακοίνωσής της 12-05-2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων (κατ' αναλογία με τα ισχύουσες διατάξεις σε ενωσιακό επίπεδο).

130 Σημειώνεται ότι η λήψη υπόψη του κύκλου εργασιών των μελών μιας ένωσης προκειμένου να καθορισθεί το ανώτατο ύψος προστίμου που δύναται να επιβληθεί σε αυτή δεν σημαίνει ότι το εν λόγω πρόστιμο επιβλήθηκε ή βαρύνει τα μέλη της ένωσης. Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου Τ-39 & 40/92, CB-Europay, Συλλ. 1994, ΙΙ-49, σκ. 139.

131 Ωστόσο, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν απαιτεί πληρωμή βάσει των προηγούμενων εδαφίων από επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι δεν είχαν αντιληφθεί την ύπαρξη της παράνομης απόφασης της ένωσης ή ότι δεν την εφάρμοσαν ή ότι αποστασιοποιήθηκαν ενεργά από αυτήν πριν αρχίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού να διερευνά την υπόθεση. Η οικονομική ευθύνη κάθε επιχείρησης όσον αφορά την καταβολή του προστίμου δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης.

132 βλ. ενδεικτικά ΔΕφΑθ 559/2010 σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία – ειδικότερα Απόφαση Δικαστηρίου της Ε.Ε C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P, Dansk Rørihdustri κ.α., σκ. 11, 202, 216-219, 222-224 και 227-231.

133 Βλ. ιδίως παρ. 5-6 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης.

134 Βλ. ιδίως παρ. 8 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης. Παρομοίως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί ως βάση υπολογισμού την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα. Ο συνδυασμός της

Συνεπώς, εν προκειμένω, η βάση για τον υπολογισμό του προστίμου κατά τα προακτεθέντα είναι ο συνολικός κύκλος εργασιών κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης από την πώληση σκυροδέματος, για κάθε έτος συμμετοχής της στη διαπιστωθείσα παράβαση[135] (βλ. κατωτέρω υπό Ζ.2.3 – Πίνακας Βασικού Ποσού Προστίμου).

168. Προκειμένου δε να αξιολογηθεί η σοβαρότητα μίας παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη της το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος της κάθε επιχείρησης στη σχετική αγορά, το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης, την οικονομική δύναμη της επιχείρησης που παραβιάζει τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς[136]. Ανάλογα προβλέπονται και στις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003[137].

169. Η Επιτροπή δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στη σχετική Ανακοίνωση της 12-05-2006, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΥΠΟΘΕΣΗ

2.1. Παράγοντες για το προσδιορισμό του βασικού ποσού προστίμου

2.1.1. Σοβαρότητα της παράβασης

170. Κατά την αξιολόγηση της σοβαρότητας της παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω: i) τη φύση της παράβασης, ii) τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, iii) την οικονομική δύναμη της/των επιχειρήσεων που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και iv) την έκταση της γεωγραφικής αγοράς.

171. Στη κρινόμενη υπόθεση προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Φύση των παραβάσεων: Η σύναψη συμφωνιών με τη μορφή εγγράφων συμβάσεων στις οποίες περιλαμβάνονται ρητοί και σαφείς όροι περί καθορισμού τιμών, περιορισμού/ ελέγχου της παραγωγής του σχετικού προϊόντος και ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών συνιστά την πλέον προφανή και σοβαρή παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77.

- Πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά: Η υπό κρίση σύμπραξη, ή έστω ορισμένες επιμέρους εκφάνσεις αυτής, εφαρμόστηκαν τουλάχιστον μερικώς και στην πράξη.

- Οικονομική δύναμη των επιχειρήσεων που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά: Παρά την τοπική εμβέλεια των δραστηριοτήτων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, με βάση τα προσκομισθέντα στοιχεία για τους όγκους πωλήσεων (και συγκεκριμένα, με βάση των όγκο πωλήσεων της περισσότερο διαδεδομένης κατηγορίας σκυροδέματος, της C20/25, οι εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. και ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε.) προκύπτει ότι, κατά το χρόνο σύναψης των υπό κρίση συμφωνιών, τα εμπλεκόμενα μέρη διακινούσαν ένα σημαντικό ποσοστό του διακινούμενου όγκου πωλήσεων του ως άνω προϊόντος στο νομό Ρεθύμνου. Περαιτέρω, αναφορικά με το Σύνδεσμο, επισημαίνεται ότι αυτός εκπροσωπούσε κατά το χρόνο διάπραξης των παραβάσεων τα συμφέροντα τουλάχιστον των μελών του κλάδου που είχαν σημαντική παρουσία στην αγορά της Δυτικής Κρήτης.

- Έκταση της γεωγραφικής αγοράς: Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παράβασης σε σχέση με τη γεωγραφική της έκταση, σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη συμφωνία περιορίζεται στο νομό Ρεθύμνου, δηλαδή σε περιορισμένο σχετικά μέρος της ελληνικής αγοράς.

2.1.2. Διάρκεια της παράβασης

172. Η υπό εξέταση ενιαία παράβαση (καθορισμός τιμών πώλησης, περιορισμός της παραγωγής και ανταλλαγή πληροφοριών) αφορά στην περίοδο που εκτείνεται από 30.7.2001 (ημερομηνία σύναψης της πρώτης συμφωνίας) έως τουλάχιστον το έτος 2008 (όπου, καταδεικνύεται, με βάση τα προεκτεθέντα στοιχεία από την έρευνα της υπηρεσίας, ανταλλαγή ευαίσθητων και εμπιστευτικών πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών, π.χ. αναφορικά με τις πωλούμενες ποσότητες τσιμέντου κάθε εταιρίας). Παρόλο που ορισμένες από τις προαναφερόμενες επιμέρους πρακτικές φαίνεται να έλαβαν χώρα σε διαφορετικό χρόνο από άλλες και να είχαν διαφορετική εμβέλεια (τουλάχιστον με βάση τα στοιχεία στη διάθεση της υπηρεσίας), υφίσταται μια ενιαία και συνεχής παράβαση του άρθ. 1 ν. 703/1977, καθ' όλη τη διάρκεια της προαναφερόμενης περιόδου. Κατά συνέπεια, στην κρινόμενη υπόθεση η Επιτροπή δύναται να επιβάλλει ενιαίο πρόστιμο για τις ως άνω παραβατικές κατ' άρθρο 1 ν. 703/77 συμπεριφορές (απαγορευμένες συμπράξεις). Αναφορικά με τις επιμέρους εκφάνσεις της ως άνω ενιαίας και διαρκούς παράβασης και τη συμμετοχή κάθε εμπλεκόμενου μέρους σε αυτή, διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

173. Ως προς τον καθορισμό τιμών, προκύπτει ότι εφαρμόσθηκε από τις εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ για το χρονικό διάστημα που εκτείνεται από την ημερομηνία της πρώτης συναφθείσας συμφωνίας (30.7.2001) έως τουλάχιστον και την προβλεπόμενη ημερομηνία λήξης της δεύτερης συναφθείσας συμφωνίας (1.3.2006). Αναφορικά ειδικώς με το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, ο οποίος συμμετείχε στην εφαρμογή της πρώτης από 30.7.2001 συμφωνίας, η χρονική διάρκεια της παράβασης προσδιορίζεται από 30.7.2001 έως τουλάχιστον 22.8.2005 (ημερομηνία υπογραφής του δεύτερου συμφωνητικού). Τέλος, αναφορικά ειδικώς με την εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε., η οποία είναι συμβαλλόμενη στο δεύτερο από 22.8.2005 συμφωνητικό, η χρονική διάρκεια της παράβασης προσδιορίζεται από 22.8.2005 μέχρι τουλάχιστον και τη λήξη του δευτέρου αυτού συμφωνητικού την 1.3.2006.

174. Ως προς τον περιορισμό/έλεγχο της παραγωγής του σχετικού προϊόντος, προκύπτει ότι εφαρμόσθηκε από τις εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, με τη συμμετοχή και του Συνδέσμου Βιομηχανιών Ετοί-

αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα η παράβαση, καθώς και της διάρκειας της παράβασης, θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης, καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων, οπ.π, παρ. 6, 13-15).

135

136 Βλ. ιδίως παρ. 10-11 προαναφερόμενης Ανακοίνωσης.

137 Βλ. σχετικά ΕΕ αριθ. C 210 της 1/9/2006.

μου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, για χρονικό διάστημα που εκτείνεται από την ημερομηνία της πρώτης συναφθείσας συμφωνίας (30.7.2001) έως τουλάχιστον την 22.8.2005, ημερομηνία υπογραφής του δεύτερου συμφωνητικού.

175. Ως προς την ανταλλαγή ευαίσθητων και εμπιστευτικών πληροφοριών κατά παράβαση των διατάξεων περί ανταγωνισμού, η οποία συνιστά και αυτοτελώς παράβαση, προκύπτει ότι εφαρμόσθηκε από τις εταιρίες ΛΑΤΟΜ ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε., ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ για χρονικό διάστημα που εκτείνεται από την ημερομηνία της πρώτης συναφθείσας συμφωνίας (30.7.2001) και συνεχίσθηκε και μετά την λήξη του δεύτερου από 22.8.2005 συμφωνητικού, τουλάχιστον έως το έτος 2008. Αναφορικά ειδικώς με το Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης, ο οποίος συμμετείχε στην εφαρμογή της πρώτης από 30.7.2001 συμφωνίας, η χρονική διάρκεια της παράβασης προσδιορίζεται από 30.7.2001 έως τουλάχιστον την 22.8.2005, ημερομηνία υπογραφής του δεύτερου συμφωνητικού. Για την εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε, η οποία είναι συμβαλλόμενη στο δεύτερο από 22.8.2005 συμφωνητικό, η χρονική διάρκεια της παράβασης προσδιορίζεται από την 22.8.2005 μέχρι τουλάχιστον το 2008.

2.1.3. Είδος συμμετοχής στην παράβαση

176 Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις παραγωγής σκυροδέματος ήταν οι άμεσα συμβαλλόμενες στις υπό κρίση συμφωνίες και, ως εκ τούτου, συμμετείχαν ευθέως στη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77.

177. Περαιτέρω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο εμπλεκόμενος Σύνδεσμος, μολονότι δεν ήταν άμεσα συμβαλλόμενο μέρος, παρά ταύτα έπαιξε υποβοηθητικό ρόλο τόσο στη σύναψη, όσο και στην παρακολούθηση και εκτέλεση, τουλάχιστον της πρώτης αντι-ανταγωνιστικής συμφωνίας. Ωστόσο, σε σχέση με τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις που σύναψαν τα επίμαχα συμφωνητικά και συμμετείχαν άμεσα στη διαπιστωθείσα παράβαση, η συμμετοχή του Συνδέσμου κρίνεται ως περιορισμένη εν γένει.

2.1.4. Οικονομικό όφελος

178. Εν προκειμένω, όπως και στις περισσότερες αντίστοιχες περιπτώσεις αντι-ανταγωνιστικών συμπράξεων, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απεκόμισε εκάστη επιχείρηση που συμμετείχε στην παράβαση.

2.2. Επιβαρυντικές / ελαφρυντικές περιστάσεις

179. Στην κρινόμενη περίπτωση, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες ελαφρυντικές περιστάσεις. Ωστόσο, προκύπτουν επιβαρυντικές περιστάσεις για την εταιρία ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. Και τούτο, δεδομένου ότι η εν λόγω επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί με την Επιτροπή για τη διερεύνηση της συγκεκριμένης υπόθεσης, ιδίως με την άρνηση παροχής στοιχείων σχετικά με τον κύκλο εργασιών της, και παρά τις επανειλημμένες σχετικές επιστολές και οχλήσεις της υπηρεσίας (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 2341/12.3.2012, 3602/18.4.2012, 3947/30.4.2012, 4217/10.5.2012 και 4219/10.5.2012 επιστολές). Κατά συνέπεια, το βασικό ποσό του προστίμου θα πρέπει να προσαυξηθεί, ώστε να αντανακλά την εν λόγω επιβαρυντική περίσταση ειδικώς για τη συμμετέχουσα εταιρία ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

2.3. Υπολογισμός προστίμου για κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση

180. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τους προαναφερόμενους υπό στοιχεία 2.1.1 - 2.1.4 και 2.2 παράγοντες, καθώς και τις ειδικές περιστάσεις που αφορούν στην οικονομική κατάσταση των εμπλεκόμενων μερών και την κρατούσα συγκυρία σε τοπικό επίπεδο, η Επιτροπή προσδιορίζει ως βασικό πρόστιμο για την ως άνω διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77 (απαγορευμένες συμπράξεις) , ποσοστό [...]% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης από την πώληση σκυροδέματος, για κάθε έτος συμμετοχής καθεμίας στην εν λόγω παράβαση. Ειδικώς για τη συμμετέχουσα εταιρία ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. το ποσοστό αυτό προσαυξάνεται σε [...]%, προκειμένου το βασικό ποσοστό του προστίμου να αντανακλά την επιβαρυντική περίσταση άρνησης συνεργασίας με την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης.

181. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή των ποσοστών αυτών επί της βάσης συνολικής αξίας πωλήσεων σκυροδέματος των εμπλεκόμενων στη διαπιστωθείσα παράβαση του άρθρου 1 ν. 703/77 επιχειρήσεων, και λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας συμμετοχής καθεμίας από αυτές στην εν λόγω παράβαση, το ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ανά συμμετέχουσα επιχείρηση ως ακολούθως:

Πίνακας βασικού ποσού προστίμου ανά επιχείρηση

Εταιρία	Διάρκεια Συμμετοχής	Συνολική Αξία Πωλήσεων (€) με βάση διάρκεια συμμετοχής	Ποσοστό επί της Αξίας	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
ΜΠΕΤΑΡΜ	30.7.2001 - 2008	[...]	[...]%	32.727,16
ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	30.7.2001 - 2008	[...]	[...]%	8.900,00
ΛΑΤΟΜ - ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ	30.7.2001 - 2008	[...]	[...]%	36.104,86
ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ	30.7.2001 - 2008	[...]	[...]%	7.064,32
ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ	22.8.2005 - 2008	[...]	[...]%	9.826,13

Σημειωτέον ότι, ελλείψει στοιχείων για την αξία πωλήσεων της εταιρίας ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. από την πώληση σκυροδέματος για κάθε έτος συμμετοχής της στη διαπιστωθείσα παράβαση (βλ. και ενότητα 2.2 ανωτέρω σχετικά με τις επιβαρυντικές περιστάσεις), ο υπολογισμός του προστίμου βασίσθηκε στα στοιχεία ισολογισμού της εταιρίας για το έτος 2009, τα οποία ήταν και τα καλύτερα διαθέσιμα στοιχεία υπό τις περιστάσεις[138]. Συνα-

[138] Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 4238/10.5.2012 έγγραφο. Στην περίπτωση που η Ε.Α. δεν έχει στη διάθεσή της τα ετήσια ακαθάριστα έσο-

φώς, ελλείψει στοιχείων για τους σχετικούς κύκλους εργασιών των ετών 2001 και 2002 ως προς την εταιρία ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ, χρησιμοποιήθηκαν τα αντίστοιχα στοιχεία για το έτος 2005[139].

182. Δεδομένης της φύσης της διαπιστωθείσας παράβασης (απαγορευμένες συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων), καθώς και του σχετικά περιορισμένου ρόλου του Συνδέσμου σε αυτήν κατά τα προεκτεθέντα, η Επιτροπή απευθύνει σύσταση στο Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης για τη συμμετοχή του στη διαπιστωθείσα παράβαση.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια αποφάσισε ομοφώνως και σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε, ΛΑΤΟΜΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε, ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. και ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ παραβίασαν, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, για το χρονικό διάστημα από 30.7.2001 έως και το έτος 2008, λόγω της συμμετοχής τους σε απαγορευμένες συμπράξεις (καθορισμός τιμών, περιορισμός/έλεγχος παραγωγής και ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών), δυνάμει ιδίως των από 30.7.2001 και 22.8.2005 συμφωνητικών που αυτές σύναψαν.

2. Διαπιστώνει ότι η εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, για το χρονικό διάστημα από 22.8.2005 έως και το έτος 2008, λόγω της συμμετοχής της σε απαγορευμένες συμπράξεις (καθορισμός τιμών, περιορισμός/έλεγχος παραγωγής και ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών), δυνάμει ιδίως του από 22.8.2005 συμφωνητικού που αυτή σύναψε.

3. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παύσουν τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε (απαγορευμένες συμπράξεις), καθώς και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον.

4. Επιβάλει πρόστιμο για την τέλεση της διαπιστωθείσας, βάσει του ως άνω σκεπτικού, παράβασης του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε:

α) στην εταιρία ΜΠΕΤΑΡΜ Α.Ε. ύψους τριάντα δύο χιλιάδων επτακοσίων είκοσι επτά ευρώ (32.727,16) και 16 λεπτών

β) στην εταιρία ΛΑΤΟΜ-ΤΕΧΝΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε. ύψους τριάντα έξι χιλιάδων εκατό τεσσάρων ευρώ (36.104,86) και 86 λεπτών

γ) στην εταιρία ΡΕΘΥΜΝΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε. ύψους οκτώ χιλιάδων εννιακοσίων (8.900,00) ευρώ

δ) στην εταιρία ΕΥΡΩΜΠΕΤΟΝ ύψους επτά χιλιάδων εξήντα τεσσάρων ευρώ (7.064,32), και 32 λεπτών και

ε) στην εταιρία ΜΠΕΤΟΔΟΜΗ Α.Ε. ύψους εννιά χιλιάδων οκτακοσίων είκοσι έξι ευρώ (9.826,13) και 13 λεπτών και

5. Απευθύνει σύσταση στο Σύνδεσμο Βιομηχανιών Ετοίμου Σκυροδέματος και Αδρανών Υλικών Δυτικής Κρήτης για τη συμμετοχή του στη διαπιστωθείσα, βάσει του ως άνω σκεπτικού, παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε.

Η απόφαση εκδόθηκε την 21η Σεπτεμβρίου 2012.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΑΚΗΣ

δα της επιχείρησης από προϊόντα και υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση, χρησιμοποιεί τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης (βλ. κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, παρ. 18). Περαιτέρω, για τον υπολογισμό της συνολικής αξίας των πωλήσεων μιας επιχείρησης, χρησιμοποιούνται τα καλύτερα διαθέσιμα στοιχεία της εν λόγω επιχείρησης. Όταν τα στοιχεία που διατέθηκαν από μια επιχείρηση είναι ελλιπή ή αναξιόπιστα, η Ε.Α. μπορεί να υπολογίσει τη συνολική αξία των πωλήσεων της εν λόγω επιχείρησης βάσει των επιμέρους στοιχείων, τα οποία θα έχει στη διάθεσή της ή/και οποιασδήποτε άλλης πληροφορίας θεωρεί σχετική και κατάλληλη (βλ, αναλόγως, κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων, παρ. 15-16).

[139] Στην περίπτωση που η Επιτροπή δεν διαθέτει αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία προκειμένου να υπολογίσει το βασικό ποσό του προστίμου για όλο το χρονικό διάστημα της παράβασης, για το χρονικό διάστημα που υπολείπεται λαμβάνονται υπόψη τα υψηλότερα ετήσια ακαθάριστα έσοδα που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της παράβασης (βλ. κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, παρ. 13).

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Σε έντυπη μορφή:

- Για τα Φ.Ε.Κ. από 1 έως 16 σελίδες σε 1 € προσαυξανόμενη κατά 0,20 € για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο ή μέρος αυτού.
- Για τα φωτοαντίγραφα Φ.Ε.Κ. σε 0,15 € ανά σελίδα.

Σε μορφή DVD/CD:

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α΄	150 €	40 €	15 €
Β΄	300 €	80 €	30 €
Γ΄	50 €	-	-
Υ.Ο.Δ.Δ.	50 €	-	-
Δ΄	110 €	30 €	-

Τεύχος	Ετήσια έκδοση	Τριμηνιαία έκδοση	Μηνιαία έκδοση
Α.Α.Π.	110 €	30 €	-
Ε.Β.Ι.	100 €	-	-
Α.Ε.Δ.	5 €	-	-
Δ.Δ.Σ.	200 €	-	20 €
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	-	-	100 €

- Η τιμή πώλησης μεμονωμένων Φ.Ε.Κ. σε μορφή cd-rom από εκείνα που διατίθενται σε ψηφιακή μορφή και μέχρι 100 σελίδες, σε 5 € προσαυξανόμενη κατά 1 € ανά 50 σελίδες.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α΄	225 €
Β΄	320 €
Γ΄	65 €
Υ.Ο.Δ.Δ.	65 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Δ΄	160 €
Α.Α.Π.	160 €
Ε.Β.Ι.	65 €
Α.Ε.Δ.	10 €

Τεύχος	Έντυπη μορφή
Α.Ε.-Ε.Π.Ε.	2.250 €
Δ.Δ.Σ.	225 €
Α.Σ.Ε.Π.	70 €
Ο.Π.Κ.	-

- Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. (έντυπη μορφή) θα αποστέλλεται σε συνδρομητές ταχυδρομικά, με την επιβάρυνση των 70 €, ποσό το οποίο αφορά τα ταχυδρομικά έξοδα.

- Η καταβολή γίνεται σε όλες τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.). Το πρωτότυπο διπλότυπο (έγγραφο αριθμ. πρωτ. 9067/28.2.2005 2η Υπηρεσία Επιτρόπου Ελεγκτικού Συνεδρίου) με φροντίδα των ενδιαφερομένων, πρέπει να αποστέλλεται ή να κατατίθεται στο Εθνικό Τυπογραφείο (Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα).
- Σημειώνεται ότι φωτοαντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές Επιταγές για την εξόφληση της συνδρομής, δεν γίνονται δεκτά και θα επιστρέφονται.
- Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα μέλη της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερησίου Τύπου Αθηνών και Επαρχίας, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, η Ε.Σ.Η.Ε.Α, τα τριτοβάθμια συνδικαλιστικά όργανα και οι τριτοβάθμιες επαγγελματικές ενώσεις δικαιούνται έκπτωσης πενήντα τοις εκατό (50%) επί της ετήσιας συνδρομής.
- Το ποσό υπέρ ΤΑ.Π.Ε.Τ. (5% επί του ποσού συνδρομής), καταβάλλεται ολόκληρο (Κ.Α.Ε. 3512) και υπολογίζεται πριν την έκπτωση.
- Στην Ταχυδρομική συνδρομή του τεύχους Α.Σ.Ε.Π. δεν γίνεται έκπτωση.

Πληροφορίες για δημοσιεύματα που καταχωρίζονται στα Φ.Ε.Κ. στο τηλ.: 210 5279000.
Φωτοαντίγραφα παλαιών Φ.Ε.Κ.: τηλ.: 210 8220885.
Τα φύλλα όλων των τευχών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως διατίθενται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή από την ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου (www.et.gr)

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: http://www.et.gr - e-mail: webmaster.et@et.gr

ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΠΟ 08:00 ΜΕΧΡΙ 13:30

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004